

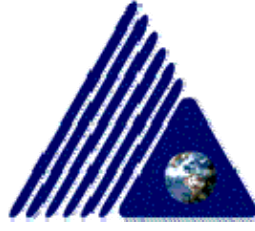
**TC
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARDA AİLE ORTAMININ BAZI DEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: İSTANBUL BİLSEM ÖRNEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Alev Başak ATAMAN

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul – 2008

**TC
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**"ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARDA AİLE ORTAMININ BAZI DEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: İSTANBUL BİLSEM ÖRNEĞİ"
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Alev Başak ATAMAN

Danışman: Dr.Mustafa OTRAR

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İstanbul – 2008

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının
Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi:
İstanbul Bölgesi ÖRNEĞİ

Alev Başal ATAMAN

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Dr. Mustafa ÖZAR

Üye

Doç. Dr. Halil EKŞİ

Üye

Yardımcı Doç. Dr. Ahmet SİRİN A. SİRİN

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 25.10.2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTARCT	V
KISALTMALAR.....	VIII
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	IX

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problem Cümlesi	4
1.2.1.Alt Problemler	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Araştırmanın Sayıtları.....	5
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6.Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

2.YETENEK KAVRAMINA GENEL BAKIŞ	7
2.1.Zeka Ve Yeteneğin Sınıflandırılması.....	8
2.1.1.Normal Alan.....	9
2.1.2.Normal Dışı Alan	9
2.1.2.1.Normal Altı Alan	10
2.1.2.2.Normal Üstü Alan.....	11
2.2.Üstün Yeteneklilerle İlgili Kapsamlı Bir Araştırma	13

2.3.Üstün Yetenekli Bireylerin Genel Özellikleri	15
2.3.1.Yaratıcı Özellikleri.....	18
2.3.2.Duyarlık Özellikleri.....	21
2.3.3.Güdüsel Özellikler.....	21
2.3.4.Öğrenme Özellikleri.....	22
2.3.5.Bedensel Özellikler	24
2.3.6.Önderlik Özellikleri	24

BÖLÜM III

3.KISA BİR TARİHÇE	25
3.1.Enderun.....	25
3.2.Günümüzdeki Uygulamalar	27
3.2.1.Konu İle İlgili Yasa	27
3.2.2.Özel Sınıflar ve Türdeş Yetenek Sınıfları	27
3.2.3.İnanç Lisesi Ve Yeni Ufuklar Koleji.....	28
3.2.4.Tuyçev	28
3.2.5.Fen Liseleri.....	30
3.2.6.Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri.....	30
3.2.7.Beyazıt İlköğretim Okulu	30
3.2.8.Bilsem/İstanbul Bilsem	31
3.2.8.1.Bilsem'in Vizyonu Ve Misyonu	35
3.2.8.2.Kadrosu Ve Öğrenci Mevcudu.....	35
3.2.8.3.Eğitim Programları.....	35
3.2.8.3.1.Uyum	35
3.2.8.3.2.Destek Eğitimi.....	36

3.2.8.3.3.Byf.....	37
3.2.8.3.4.Öyg.....	38
3.2.8.3.5.Proje Üretimi Ve Hazırlama Programı.....	38
3.3.Dünyada Konunun Tarihçesi	39
3.3.1.A.B.D. ve Kanada’da Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	39
3.3.2.Avrupa’da Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	40

BÖLÜM IV

4. ANNE BABA TUTUMLARININ AİLE ORTAMINA YANSIMALARI.....	42
4.1.Demokratik Tutum	44
4.2.İzin Verici Hoşgörülü Tutum	45
4.3.İzin Verici İhmalkar Tutum	46
4.4.Otoriter Tutum	47
4.5.Aşırı Koruyucu Tutum	48

BÖLÜM V

5. YÖNTEM.....	49
5.1. Araştırmanın Modeli.....	49
5.2.Evren Ve Örneklem	49
5.3.Veritoplama Araçları.....	49
5.3.1.Aile Ortamı Ölçeği	49
5.3.2.Kişisel Bilgi Formu.....	51

BÖLÜM VI

6.BULGU VE YORUMLAR	53
6.1.Örneklem Grubunun Genel Yapısına İlişkin Bulgu Ve Yorumlar	53
6.2.Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Analizler	59

BÖLÜM VII

7. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	85
7.1.Sonuç	85
7.2.Öneriler	93

KAYNAKLAR

EKLER

ÖNSÖZ

Çocuğun sosyal, duygusal ve zihinsel gelişiminin temellerinin atıldığı ilk kurum ailedir. Sağlıklı ve uyumlu bir aile ortamının, üstün yetenekliler de dahil olmak üzere tüm çocuklarda olumlu etkileri olduğu bir gerçektir.

Küçük ve homojen bir grup olan İstanbul Bilsem’le sınırlı kalacak şekilde gerçekleştirilmiş olan bu araştırma; üstün yetenekliliğin, ailesel özelliklerle ilişkisinin niteliğini ve üstün yeteneklilerin ihtiyaçlarına, bilim ve sanata ilişkin zenginleştirici aktivitelerle hizmet eden bir kurum olan İstanbul Bilsem’in aileler üzerindeki etkisini görünür kılmayı hedeflemiştir. Üstün çocukların yetiştirilmelerinde aile ortamının önemi açıktır. Bilsem, üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik hazırladığı çeşitli programlarla doğrudan veya dolaylı biçimde eğitim, yönlendirme ve iyileştirme hizmeti vermektedir. Bu durumda, Bilsem sınırları içinde ya da dışındaki üstün yetenekli çocuk ebeveynlerine yönelik olarak gerçekleştirilecek eğitim, yönlendirme ve rehabilitasyon hizmetlerinde, odakların belirlenmesi; ailelerin bilinç düzeylerinin yükselmesi açısından faydalı olacaktır.

Bu araştırmanın, konu ve kurumla ilgilenenlerin zeminini sağlamlaştırma ve sahip olduğumuz beyin gücüne dikkati çekme yolunda küçük de olsa bir katkı sağlaması umulmaktadır. Sayıca çok sınırlı olan bu alanla ilgili benzer araştırmalardan elde edilen bulguların evrensel boyutta ele alınması gereken beyin gücü israfının önüne geçme çabalarını arttırması umulmaktadır.

Çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması aşamalarında büyük emeği olan, bana değerli görüş ve düşünceleriyle rehberlik eden danışmanım Sayın Dr. Mustafa Otrar’a, veriler ile ilgili istatistiklerin hazırlanmasında yardımcı olan Araştırma Görevlisi Sayın Bahar Kınay’a, kaynak kitaplara ulaşma konusunda yardımlarını esirgemeyen çalışma arkadaşım Füsun Önder’e, İngilizce’den çevirilerimde bana zaman ayıran meslektaşım Yeşim Ulucaklı, kardeşim Pınar Ataman Savran ve arkadaşlarım Ali Ulucaklı ile Didem Seven’e, bilgi formu ve ölçekleri doldurarak araştırmamın sonuçlanmasına katkı sağlayan değerli Bilsem velilerine, uygulamalarımnda bana her türlü kolaylığı sağlayan Bilsem müdürü Sayın Adem Kuzubaşoğlu ve müdür yardımcılara, başta bu alana ilgi duymama neden olan ve beni daima yüreklendiren biricik oğlum olmak üzere, sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

A. Başak Ataman

ÖZET

Üstün çocukların yetiştirilmelerinde aile ortamının önemi açıktır. Bilsem, üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik hazırladığı çeşitli programlarla doğrudan veya dolaylı biçimde eğitim, yönlendirme ve iyileştirme hizmeti vermektedir. Bu araştırma ile; Bilsem’e devam eden üstün yetenekli çocuk ebeveynlerinin çeşitli sosyo-kültürel ve ekonomik özellikler ile aile ortamlarının yapısı açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 2007-2008 öğretim yılında Bilsem’de çocukları öğrenim görmekte olan 100 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırma kapsamına katılmayı kabul eden ebeveynlere araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanmış bir bilgi formu ve Aile Ortamı Ölçeği uygulanmıştır. Bilgi formundan elde edilen bulguların frekans ve yüzdelik değerleri çıkartılarak yorumlanmıştır. Aynı zamanda bilgi formu ile toplanan süreksiz değişkenlere göre Aile Ortamı ölçeği Puanları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere; istatistiksel olarak hipotez testleri kullanılmıştır. Hipotez testlerinin önkoşulları gereği bazı durumlarda parametrik, bazı durumlarda ise nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Örneklem grubunu oluşturan velilerin %52’sini anneler; % 48’ini babalar oluşturmuştur. Örneklem grubunu oluşturan velilerin büyük çoğunluğu (% 66’sı) 36–45 yaşları arasındadır. Bunu % 31 ile 46 yaş ve üstü veliler izlemiştir. Son sırada % 3 ile 26-35 yaşları arasındaki veliler yer almıştır. Örneklem grubunu oluşturan velilerin %97’si evli ; %3’ü boşanmıştır. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde; ilk sırayı %49 ile üniversite mezunlarının aldığı görülmektedir. Bunu % 17 ile ortaöğretim ve %16 ile yüksek lisans mezunları izlemiştir. Yüksek okul mezunu olan veliler % 6, Doktora eğitimini tamamlamış olan veliler ise % 5’dir. Son sırayı %3 ile ilkokul ve ortaokul mezunu olan veliler almıştır. Örneklem grubunun yaklaşık %76’sı yüksek öğretimlidir. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin %42’si çocuklarına yönelik olarak kendilerini izin verici-hoşgörülü; %39’u demokratik, %7’si otoriter(baskıcı), %6’sı izin verici-ihmkar, %6’sı da aşırı koruyucu olarak algılamaktadır. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin % 56’sı kendilerini orta gelir düzeyinde tanımlamıştır. Bunu % 38 ile kendilerini orta üstü gelir düzeyinde algılayanlar izlemiştir. Yüksek ve ortanın alt gelir düzeyi algısına sahip ebeveynler sadece %3’dür.

Yapılan araştırma sonucunda; anne ve babaların Aile Ortamı Ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların ailelerindeki çocuk yetiştirme tutumları; anne ve baba arasında benzerlik göstermektedir.

Aile Ortamları Ölçeği Toplam puanları; 46 yaş ve üstü anne ve babalarda, 36-45 yaş arasında bulunan anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. 35 yaş ve altı anne ve babaların ölçeğin birlik ve beraberlik boyutundan almış oldukları puanlar, 36-45 yaş arasındaki anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. Genç anne ve babaların çocuklarını yetiştirirken birbirlerine yakın tutumlar gösterdikleri görülmektedir. Ölçeğin denetim boyutunda ise; yine 46 yaş ve üstü anne ve babaların 36-45 yaş arasındaki anne ve babalardan daha yüksek puanlar aldığı anlaşılmıştır. Anne ve babaların yaş düzeyi arttıkça, ortalama düzeyde yaşa sahip olan anne ve babalara göre, çocuk yetiştirmede denetim özelliğine daha fazla önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Aile Ortamları Ölçeğinin birlik beraberlik alt boyutunda, ailede üstün yetenekli bir yetişkinin bulunma durumuna göre istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üstün yetenekli çocuğun ailesinde üstün yetenekli bir yetişkin bulunduğunda anne ve babanın çocuklarına karşı birlikte uyumlu davranış ortaya koymaları, ailede üstün yetenekli bir yetişkinin bulunmadığı ailelere göre zorlaşmaktadır.

Farklı eğitim düzeylerine sahip ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri uyuma yönelik davranışlar farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu olan ebeveynlerin birbirleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik uyumlu davranışları, ortaöğretim mezunu olanlar dışındaki tüm eğitim düzeyine sahip ebeveynlerden anlamlı derecede daha olumlu düzeydedir. Lise mezunu olan ebeveynlerinde çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem; yüksek lisans ve doktora yapmış ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir. Üniversite mezunu ebeveynlerin çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem, doktora yapmış olan ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir.

Aile Ortamı Ölçeği hem toplamda hem de birlik beraberlik boyutunda; aile bireylerine ait bir evde oturan ebeveynlerin çocuklarına ilişkin davranışları; kirada ve kendilerine ait bir evde oturanlardan farklılık göstermiştir. Bu iki aşamada da aile bireylerine ait bir evde oturan ebeveynlerin puanları , kirada ve kendilerine ait evde oturanlardan daha düşük düzeydedir.

Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin aile içinde birlik ve beraberlik puanları yükseldikçe, buna bağlı olarak denetim puanları da yükselmektedir.

ABSTRACT

The family environment is known to have the utmost importance in the growth of gifted children. Bilsem provides direct and indirect education guidance and improvement services through various programs for these gifted children and their families. In this research which aimed to examine the family environment of gifted children in terms of various demographic factors such as social, cultural and economic status, the demographic factors of the sample group and the connection between these factors and the family environment were taken in to consideration. The sample group consisted of (one hundred) parents of children who were educated in İstanbul Bilsem during the 2007-2008 Academic Year. The parents who accepted to participate in the research were given “The Family Environment Questionnaire” along with the data form that was prepared towards the objectives of this research. The findings were interpreted by the data derived from the data form; by extracting the frequencies and percentage values.

Hypothesis tests were used statistically to define the differences while obtaining the Questionnaire points according to incontinuous variables due to the prerequisites of the hypothesis tests, parametric and nonparametric tests were conducted depending on the situation.

The parental distribution within the sample group was 52% mothers and 48% fathers. The majority of the parents (66%) that formed the sample group were aged between 36-45 were followed by parents aged 46 and above with the percentage of 31. The parents aged between 26-35 took last place by 3%. 97% of the parents in the sample group were married whilst 3% were divorced. As for as the educational background was concerned 4% of parents had bachelors degrees, 17% were highschool graduates, 16% had masters degrees, 6% had Associate degrees, 5% had PhDs and finally 3% were primary and secondary school graduates. Approximately 76% of the sample group was a graduate of higher education.

When asked how the parents identify themselves considering their attitude towards children, it is seen that the most of them, 42 parents (42%), are permissive-indulgent, 39 parents (39%) are democratic, 7 parents (7%) are authoritative, 6 (6%) parents are permissive-indifferent, and 6 (6%) parents are overprotective.

When the perception of their income level was asked, 56% considered themselves to have average income and 38% above average income. The parents who had the perception of having the highest and lowest income status were only 3%.

It was observed that there was no significant difference between the total points that mothers and fathers separately obtained from the Family Environment Questionnaire and the subscales sections such as cohesion and organisation-control. The attitudes towards raising children in the families of gifted children showed similarities amongst their mothers and fathers.

The total points obtained from the Questionnaire by the parents above the age of 46 were considerably higher than the parents that were between the ages of 36-45. The parents aged 35 and below received significantly higher points than the parents in the 36-45 age group from the cohesion subscale section of the Questionnaire. It was observed that young parents showed similar attitudes towards raising their children. In the organisation-control subscale of the Questionnaire, again parents aged above 46 got higher points than the group of parents aged between 36-45. The higher the ages of parents were, the more importance they gave to the organisation and control in raising their children. In the case where there was a gifted parent in the family of the gifted child, it was observed that the parents had more difficulty in showing a parallel attitude towards their children than the family who had no gifted parents.

Parents with different educational backgrounds showed different attitudes of cohesion towards their children. Parents, who had primary education showed more of a positive attitude towards raising their children, in comparison to any other group which participated, except for parents who graduated from high school.

The importance given to cohesion in parents of high school graduates was higher than of the parents that had masters degree and PhD . Alike the parents with bachelors degrees, who gave more importance to cohesion in raising children than the parents with PhD.

In the cohesion subscale section of the Questionnaire, there were differences observed amongst the parents who lived in a relative's house or as tenants in comparison to the parents who lived in their own house. The total points of the Questionnaire gained from the parents not living in their own home, were lower.

Parents of gifted children who got higher points from the cohesion subscale , also got higher points from the organisation-control subscale .

KISALTMALAR

BYF	:Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program
ÖYG	:Özel Yetenekleri Geliştirme Programı,
BİLSEM	:Bilim ve Sanat Merkezi

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 6.1.1. Velinin Cinsiyeti İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	53
Çizelge 6.1.2. Velilerin Yaş Grubu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	53
Çizelge 6.1.3.Velilerin Medeni Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	54
Çizelge 6.1.4. Evdeki Çocuk Sayısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	54
Çizelge 6.1.5.Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	54
Çizelge 6.1.6.İstanbul Bilsem'e Devam Eden Çocukların Yaş Ortalaması	54
Çizelge 6.1.7. Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetişkin Olup Olmaması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	55
Çizelge 6.1.8. Çocuğun Bilsem'e Kaç Yıldır Devam Ettiğini Gösteren Frekans ve Yüzde Değerleri	55
Çizelge 6.1.9.Çocuğun Kendi Okulundaki Sınıf Düzeyi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	55
Çizelge 6.1.10. Çocuğun Kendi Okulunda Sınıf Atlayıp Atlamadığını Gösteren Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Çizelge 6.1.11. Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem'de Dahil Olduğu Program İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	56
Çizelge 6.1.12.Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Düzeyi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	57
Çizelge 6.1.13. Ebeveynlerin Meslek Grupları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	57
Çizelge 6.1.14. Ebeveynin Anne Baba Tutumları Algısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	58
Çizelge 6.1.15.Oturulan Evin Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	58
Çizelge 6.1.16.Aileye Ait Gelir Düzeyi Algısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	58
Çizelge 6.2.1. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları...	59
Çizelge 6.2.2. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	60

<i>Çizelge 6.2.3. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları</i>	<i>60</i>
<i>Çizelge 6.2.4. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>61</i>
<i>Çizelge 6.2.5. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları...61</i>	
<i>Çizelge 6.2.6. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>62</i>
<i>Çizelge 6.2.7. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Bilsem'e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>62</i>
<i>Çizelge 6.2.8. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailede Bir Üstün Yetenekli Yetişkin Bulunup Bulunmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>63</i>
<i>Çizelge 6.2.9. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Bilsem'e Devam Etme Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>63</i>
<i>Çizelge 6.2.10 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>64</i>
<i>Çizelge 6.2.11. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem'de Dahil Olduğu Programlar Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>64</i>
<i>Çizelge 6.2.12. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>65</i>

<i>Çizelge 6.2.13. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Algısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>65</i>
<i>Çizelge 6.2.14. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzrer Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>66</i>
<i>Çizelge 6.2.15. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>66</i>
<i>Çizelge 6.2.16. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>67</i>
<i>Çizelge 6.2.17. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları.....</i>	<i>67</i>
<i>Çizelge 6.2.18. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Grubu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>68</i>
<i>Çizelge 6.2.19. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Grubu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>68</i>
<i>Çizelge 6.2.20. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>69</i>
<i>Çizelge 6.2.21. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>69</i>
<i>Çizelge 6.2.22. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Bıyutu Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>70</i>

<i>Çizelge 6.2.23. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Bıyutu Puanlarının Bilsem'e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>70</i>
<i>Çizelge 6.2.24. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetişkin Bulunup Bulunmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>71</i>
<i>Çizelge 6.2.25. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Kaç Yıldır Bilsem'e Devam Ettiği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>71</i>
<i>6.2.26. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>72</i>
<i>Çizelge 6.2.27. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem'de Dahil Olduğu Program Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>72</i>
<i>Çizelge 6.2.28. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>73</i>
<i>Çizelge 6.2.29. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenien Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>74</i>
<i>Çizelge 6.2.30. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Algısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzrer Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>75</i>
<i>Çizelge 6.2.31. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>75</i>
<i>Çizelge 6.2.32. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>76</i>

<i>Çizelge 6.2.33. Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>76</i>
<i>Çizelge 6.2.34 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine Göre FarklılaşpFarklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları.....</i>	<i>77</i>
<i>Çizelge 6.2.35 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Değişkenine Göre FarklılaşpFarklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>77</i>
<i>Çizelge 6.2.36 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>78</i>
<i>Çizelge 6.2.37 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>78</i>
<i>Çizelge 6.2.38 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>79</i>
<i>Çizelge 6.2.39 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>79</i>
<i>Çizelge 6.2.40 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Bilsem'e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>80</i>
<i>Çizelge 6.2.41 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetikin Var Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....</i>	<i>80</i>
<i>Çizelge 6.2.42 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Kaç Yıldır Bilsem'e Devam Ettiği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>81</i>

<i>Çizelge 6.2.43 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>81</i>
<i>Çizelge 6.2.44 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilem’de Hangi Programlara Dahil Olduğu Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları...</i>	<i>82</i>
<i>Çizelge 6.2.45 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>82</i>
<i>Çizelge 6.2.46 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>83</i>
<i>Çizelge 6.2.47 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>83</i>
<i>Çizelge 6.2.48 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....</i>	<i>84</i>
<i>Çizelge 6.2.49 Aile Ortamı Ölçeği Birlik Beraberlik Alt Boyutu ile Denetim Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....</i>	<i>84</i>

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çağlar (1972), Tarih boyunca, insanların yaşamını değiştiren, “medeniyet” denen gelişimi sağlayanların, üstün beyin gücüne sahip insanlar olduğunu ifade etmektedir.

Kökleri 1. Murat’a ve Bursa’nın başkentliği dönemine kadar götürülebilecek Osmanlı Enderun Mektebi, bu üstün beyin gücünün özel eğitimi için yapılandırılan ve o zamanki dünya ülkelerinde benzeri bulunmayan bir kurumdu (Enç, 1979).

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda dünyaya öncülük etmiş olan Osmanlı Devleti’nden günümüze gelindiğinde, beklenen ivmenin kazanılamamış olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli çocukların tanınması ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması hususunda henüz çok yeterli olamayan devlet, tanınmış çocuklara sağlanacak olan özel eğitim hususunda da beklentileri karşılayamamaktadır.

Üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede, normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara gereksinim duyan gruptur. Üstün yeteneklileri diğer bireylerden ayırt eden özellikler genellikle şunlardır (Üstün Yetenekliler ve Eğitimler Komisyon Raporu, 1991) :

- İleri düzeyde zihinsel yetenek
- Çeşitli alanlarda özel yetenek
- Duyarlılık ve yaratıcılık
- Yoğun motivasyon

Akkanat (1999), günümüzde üstün zekalı çocuklar için pek çok tanım yapılmış olduğunu, bunlar içinde en yaygın kabul gören tanıma göre; zihinsel yeteneklerinin ya da zekalarının birden çoğunda akranlarına göre üstün performans gösteren ya da gizilgüce sahip olan, yaratıcılık yanı güçlü olan ve başladığı işi tamamlama, üstesinden gelmede yüksek görev

anlayışı bulunanlara “üstün zekalı çocuk” denildiğini, bu çocukların, kendi akran gruplarından rastgele seçilmiş bir kümenin % 98’inden daha üstün olduklarını ifade etmektedir.

Yapılan araştırmalar; bu çocukların beden, yaratıcılık, öğrenme, önderlik ve güdüsel yönden pek çok özelliğini ve ülkenin kalkınmasında önemli roller oynayabilecek potansiyellerini ortaya koymuştur. Tanılanmaları ve özel bir eğitim almaları konusunda iyi işleyen bir sistemin yapılandırılması öncelikli hale getirilmediği durumda üstün yetenekli insan kaynağı israfının sürmesi kaçınılmaz olacaktır.

“Bu alanda doğuda ve batıdaki pek çok ülkenin kat ettiği yol, deneyimlerin çeşitliliği ve zenginliği kendi modelimizi yaratmada yardımcı olabilir. Şu aşamada önemli olan bu tür eğitime duyulan ihtiyacın farkına vararak gerekli hazırlıklara ve deneme çalışmalarına başlamaktır (Akarsu, 1993).”

Bu noktada ailenin rolü ne olmalıdır? Akarsu (2001) , ailenin, özellikle erken yaşlarda üstün yeteneğin ortaya çıkışındaki rolünün iki noktada belirginleştiğini söylüyor:

- 1) Kalıtımsal özelliklerin aktarılması
- 2) Zihinsel gelişimin en hızlı olduğu 0-3 yaşlarında uygun ve zengin etkileşim ortamının yaratılması .

“Kalıtım, insan yapısının toprağı olarak düşünülürse, kişilik de o toprakta yetişen bitkidir (Yörükoğlu, 1998).”

Bu durumda üstün yetenek sahibi olmanın kalıtım kadar, aile ortamıyla da ilgisi bulunmaktadır. Tüm ebeveynlerin konuyla ilgili yeterli bir donanıma sahip olması ve bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarıyla ilgili olarak daha yoğun bir biçimde, daha çok kaynaktan bilgilendirilmesi, öncelikli hedeflerden biri olmalıdır. Bu çocukların ebeveynleri; konu hakkında bilgi edinme gayreti içinde olmanın yanı sıra, aile ortamlarını uyum problemi yaşanmayacak şekilde düzenlemekle de sorumludurlar.

Bu konuda Baran (2005), çocuğun aile bireyleri ile kuracağı güvenli paylaşım dayalı sıcak ilişkilerin, onun daha sonraki sosyal yaşamında tüm insanlara ve olaylara karşı güven duygusunun gelişmesine yardımcı olacağını ve uyumlu bir birey olmasını sağlayacağını söylüyor. Ebeveynlerin, çocuklarına sosyal deneyim kazanmaları için uygun ortamı

sağlamaları, sosyal ortamlardaki girişimlerini desteklemeleri, birlik-beraberlik ortamı içinde yaşına uygun sorumluluklar vermeleri gerektiğini ve aile bireyleri ile olan bağların kuvvetlenmesi açısından çocukla nitelikli ve hoş bir şekilde zaman geçirmeye özen göstermeleri gerektiğini ifade ediyor. Kendi tutumlarının ve yarattıkları aile ortamının, çocuğunun yeteneklerine katkısı hakkında bilinçlendirilmiş anne babalar, ülkeye uzun vadede çok önemli girdiler sağlayacaklardır.

Yörükoğlu (1998), çocuğun yetiştirilmesini her şeyden önce, sevgi, disiplin ve özgürlük olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilecek temel ruhsal gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıyor.

İbni Sina bu konuda şöyle diyor: Çocuklar özenle bakılmalı, davranışlarında ölçüyü kaçırmamaları için denetlenmelidirler. Öfkeli tepkileri, korkuları ve kaygıları giderilmelidir. Bu en iyi biçimde, çocuğun istek ve eğilimleri yanında, hoşlanmadığı şeyler de göz önünde tutularak sağlanır. Çocuğun doğal yetenekleri desteklenirken, onu tedirgin eden nedenler ortadan kaldırılmalıdır. Böyle bir yetiştirme hem beden hem de ruh için yararlıdır.

Karakuş (2000), geleneksel Türk ailesinde anne babanın çocuğa yönelik tavırlarının genellikle aşırı koruyucu ve himayeci olduğunu, bunun sonucunda da çocuğun bağımsız bir kişilik oluşturmamasının engellendiğini, anne babanın otoriteye dayalı baskıcı tutumunun çocuklarda ve gençlerde katılık hoş görmezlik, dışa aç olamama gibi kişilik özelliklerinin gelişmesine yol açtığını ve gencin anne babasından farklı değerlere sahip olmasının da bu tabloyu uyumsuzluk ve çatışmalara taşıdığının Kulaksızozoğlu'ndan (1985) aktarıyor.

Çağlar'a göre (1976), üstün zekâlıların her yaşta karşılaştıkları sorunlar için uygun çözüm yolu seçebilecek çok yönlü üstün yeteneğe sahip olduklarını düşünmek hatalı olur. Onların da başarılı olması, mutlu bir yaşam içinde bulunmaları, yeteneklerini geliştirmek için daha zengin olanaklara sahip, teşvik edici, ödüllendirildikleri bir çevre içinde bulunmalarına bağlıdır.

Bu araştırma, üstün yetenekli çocuklar hakkında, aile ortamlarının incelenmesi yoluyla bazı bilimsel gerçekleri ortaya koymayı, sonuçlarıyla da yeteneğin ortaya çıkarılmasında ve geliştirilmesinde en temel faktör olan ailelerin yönlendirilmesine küçük bir katkı yapmayı amaçlamaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Üstün çocukların yetiştirilmelerinde aile ortamının önemi açıktır. Bilsem, üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yönelik hazırladığı çeşitli programlarla doğrudan veya dolaylı biçimde eğitim, yönlendirme ve iyileştirme hizmeti vermektedir. Ailelere yönelik olarak gerçekleştirilecek eğitim, yönlendirme ve rehabilitasyon hizmetlerinde, odakların belirlenmesi önemlidir. Bu çocukların aile ortamları, farklı boyutlarda ve farklı değişkenler açısından nasıldır? Öte yandan bu araştırma, BİLSEM programlarına katılan ve katılmayan öğrencilerin aile ortamlarını karşılaştırma olanağını, araştırmacılara pratik olarak sağlayacaktır.

1.2.1. Alt problemler

1.2.1.1.Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocuk ebeveynlerinin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri nelerdir?

1.2.1.2.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, anne ve babalar arasında farklılık göstermekte midir?

1.2.1.3.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, anne babanın yaşı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.4.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, anne babanın medeni durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.5.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, evdeki çocuk sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.6.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, ailede üstün yetenekli başka bir çocuk bulunup bulunmaması değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.7.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, ailede üstün yetenekli bir yetişkin bulunup bulunmaması değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.8.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, çocuğun Bilsem'e (toplam yıl olarak) devam etme süresine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.9.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, Bilsem'e devam eden çocuğun kendi okulundaki sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.10.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, çocuğun Bilsem'de katıldığı program değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

1.2.1.11.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, ebeveynin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.1.12.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, algılanan çocuk yetiştirme tutumları değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.1.13.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, oturulan evin durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.1.14.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanlar, algılanan gelir düzeyi algısına göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.1.15.Ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nin birlik-beraberlik ve denetim alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

İstanbul Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların aile ortamlarının inceleneceği bu araştırmanın sonuçlarının;

- Yeterince yaygın ve nitelikli eğitim olanağı bulamadıkları düşünülen üstün çocukları, ilgililerin gündemine bilimsel bir biçimde sokması,
- Konuya dikkat çekerek, konuyla ilgili olarak yapılacak olan diğer araştırmaları desteklemesi,
- Ailelerin konu ile ilgili bilinç düzeylerini yükseltmesi,
- Üstünlere yönelik eğitim programlarının yapı ve içeriklerine yön verme konusunda katkı sağlaması umulmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1.4.1.Araştırmaya katılan ailelerin anket ve ölçeğe doğru ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.4.2.Araştırmada kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.

1.4.3.Verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler, amaca uygun olacak şekilde belirlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıklar

1.5.1.Bu araştırma 2007–2008 öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.5.2.Bu araştırma İstanbul İli’nde ikamet eden üstün tanısı konmuş çocukların aileleriyle sınırlıdır.

1.5.3.Bu araştırma, kişisel bilgi formu ve Aile Ortamı Ölçeği verileri ile sınırlıdır.

1.5.4.Araştırma sonuçları, yapılan istatistiksel işlemler ile sınırlıdır.

1.5.5.Araştırma İstanbul Bilsem’le sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Zeka : “Zeka , zihnin öğrenme, öğrenilenden yararlanabilme, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğidir (Yörükoğlu, 1998).”

Üstün zeka : Renzulli (1997), üstün zekanın insan yapısının üç temel ögesi arasındaki etkileşimden ortaya çıktığını ileri sürmektedir . Bunlar :

1. Genel anlksal gelişimde ortalamanın üstünde olmak,
2. Üstün yaratıcılık düzeyi göstermek, yani sorunların çözümüne ıraksak düşünme boyutu ile yaklaşmak,
3. Yüksek görev anlayışı diyebileceğimiz, kendini görev aldığı konuya tamamlamaya adama, yani güdülenme ve güdülemede üst düzeyde olma, bir sorunun doğurabileceği sonuçlar görebilme yeteneği. (Ataman,1996)

BÖLÜM 2

2. YETENEK KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Zekanın ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusu uzun yıllardan beri birçok eğitimcinin ilgi alanını oluşturmaktadır. Bazı eğitimciler, insansın zihinsel işlevlerini veya performanslarını baz alıp insan zekasını ölçtüğü varsayılan çeşitli testleri geliştirerek zekayı kendilerinin hazırladıkları bu testlerin ölçtüğü nitelik olarak tanımlarken, diğer bazıları da zekayı bir bireyin sahip olduğu öğrenme gücü olarak yorumlamışlardır (Saban, 2002).

Zeka, kesin ve değişmez sınırları olan bölümlere ayrılamaz; ancak kesin çizgileri olmayan kabataslak bölümlere ayrılabilir. Zeka değişmeyen bir sayı değildir. Zekanın ağırlık, boy gibi ölçülmesi de mümkün değildir (Uzun, 2004).

Kavramlar ve algılar yardımıyla soyut ya da somut ilişkiyi kavrayabilme, soyut düşünme, muhakeme etme ve bu zihinsel işlevleri uyumlu bir şekilde amaca yönelik olarak kullanabilme yetenekleri zeka olarak adlandırılmaktadır. Zekanın farklı tanımları olmakla birlikte, zekaya ilişkin kuramların tümü, zekanın geliştirilebilecek bir kapasite ya da potansiyel olduğu ve biyolojik temellerinin bulunduğu noktalarında birleşir. Buna göre zeka, bireyin doğuştan sahip olduğu, kalıtımla kuşaktan kuşağa geçen ve merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim , öğrenme ve çevreden kaynaklanan etkenlerle biçimlenen bir bileşim olarak görülmektedir (Işık, 2006. akt. Yıldırım, 2006)

Gardner'a (1983-1999) göre zeka, tek bir faktörle açıklanamayacak kadar çok sayıda yetenekleri içermektedir (Akt. Uzun, 2004):

1. Bir kişinin bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi
2. Gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi
3. Çözümüne kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıları keşfetme yeteneği

2.1. Zeka ve Yeteneğin Sınıflandırılması

Zeka yaşının, takvim yaşına bölündüğünde çıkan oranın zamanla değişmeyebileceği varsayımını ilk kez ortaya atan Stern (1912), bu varsayımdan çıkarak elde ettiği oranı IQ olarak tanımlamıştır. Stern'e göre $IQ = (\text{zeka yaşı} : \text{takvim yaşı}) \times 100$ bağlantısıyla bulunur (Akt. Uzun, 2004).

Zeka bölümü, bir kişinin, aynı yaşta olan diğer kişilerle karşılaştırılmasını sağlayarak, kişinin norm içindeki yerini belirler (Koçer, 2006).

İnsanların zeka bölümleri (ZB/IQ) düşükten yükseğe doğru yayılan "çan eğrisi" denilen (istatistiksel terimle "normal dağılım eğrisi") bir eğri ile iyi bir biçimde temsil edilebilmektedir. İnsanların büyük bir kısmı ortalama bir zeka bölümü (ZB 100) etrafında yığılır. Çok az sayıda insan çok yüksek ve çok düşük zeka düzeyine sahiptir.

Zeka bölümü, bir kişinin başarı düzeyini değil; ulaşabileceği, bir başka ifadeyle varması gereken en üst düzeyi gösterir. IQ, kişinin neler başardığının değil, neler başarabileceğinin göstergesidir. Zeka yaşının hesaplanmasında zeka testleri kullanılır; ancak bu testler çocukların gerçek yeteneklerinin belirlenmesinde tek geçerli ölçüt değildir; çünkü çocuğu gerçek potansiyelini gizlemeye itecek bir çok neden vardır. Bu nedenler şunlardır (Uzun, 2004) :

1. Çocuk zamanla sınırlı bir grup testinde, yeterli konsantrasyonu sağlayamadığı gibi yeterli hızı da gösteremeyebilir.
2. Çocuğun anadili ile ilgili bir sorununun olması ve gerekli kültürel alt yapıya sahip bulunmaması halinde , uygun cevapları verememesi mümkündür.
3. Çocuğun duyduğu başarısızlık korkusu ve üzerinde hissettiği grup baskısı, düşük performans göstermesine neden olabilir.
4. Zeka testleri, çocuğun yetenekli olduğu alanları ölçme ve değerlendirmede yetersiz kalabilir.
5. Çocuğa, testin önemi ile ilgili gerekli bilgilendirme ve motivasyon sağlanmamışsa, çocuğun testi önemsememesi gibi bir sonuçla karşılaşılabilir.

Zeka testleri, farklı yetenekleri farklı şekillerde derecelendirirler: sözel, usavurum, soyut usavurum, sayısal usavurum. Zeka bölümü derecesi, bu üç derecelendirme ölçütünün ortalaması alınarak oluşturulur. Bu derecelendirme kıstasına göre, çocuğun bir alanda elde ettiği yüksek performans derecesi, diğer alanlarda elde ettiği düşük performans derecesi ile gölgelenecektir; çünkü çocuğun diğer alanlarda gösterdiği düşük performans dereceleri, performans ortalamasını da düşürecektir(Uzun,2004).

2.1.1Normal alan

Normal dağılım eğrisindeki ortalama değer noktasının, istatistiki hesaplamalarla saptanan, bir standart kayma soluna ve bir standart kayma sağına düşen alan *normal alan* sayılır. Bu alana giren tüm ölçülerin eşit olmadığı açıktır; ancak başlangıç ve bitiş ordinatlarında belirtilen sayı sınırları içinde kaldığından bu alana düşen vakaların hepsi normal; farklılıkları da olağan kabul edilir. Genellikle örgün eğitim programları bu gruba göre düzenlenir (Enç, Çağlar ve Özsoy , 1987).

“Gaus Münhanisi” adı da verilen normal dağılım eğrisi, insanlar arasındaki bireysel ayrılıkları en iyi biçimde somutlaşmış olarak yansıtan ideal bir şekildir. Normal dağılım eğrisi, çan gibi ortası kubbeli iki simetrik kanadı olan bir eğridir. Büyük örneklem grupları alınarak, bu gruba girenlerin bir özelliği güvenilir ve geçerli ölçeklerle ölçüldüğünde, elde edilen değerlerin dağılımı, normal dağılım eğrisine yakınlık gösterecektir. Örneklem büyüdükçe, dağılım da normal dağılım eğrisine daha yaklaşacaktır. Normal dağılım eğrisinin temel hususları şunlardır: ortalama, normal alan, normal dışı alan. “Ortalama”, örneklem grubunun ölçüm sonuçlarının bir ortalaması olup, dağılım eğrisinde orta direği temsil etmektedir (Enç, Çağlar ve Özsoy , 1987).

2.1.2.Normal dışı alan

Ortalama ordinatının bir standart kayma sağ ve sol kanadı dışında kalan alanlar normal dışı farklılık gösterenlerin bulunduğu bölgedir. Ortalamanın bir standart kayma solundaki normal altı alana düşenler normallere göre gerilik gösterirler. Sol kanatta olanlar ortalamadan uzaklaştıkça gerilik düzeyi düşer ve sayıları , normal dağılım eğrisinde görüldüğü gibi azalır.

Ortalamanın bir standart kayma sağındaki normal dışı-normal üstü alana düşenler, normal ve normal solu (altı) alana girenlerden olumlu yönde üstünlük gösterirler. Bu üstünlük, ortalama ve normal alandan uzaklığına göre daha belirgin hale gelir. Ortalamadan uzaklaştıkça üstünlük artar; fakat sayıları da azalır(Enç, Çağlar ve Özsoy , 1987).

2.1.2.1 .Normal altı alan

Zihin gelişmesinde meydana gelen yavaşlama, duraklama veya gerileme nedeniyle davranış ve uyum yönünden yaşlılarına göre sürekli gerilik ve yetersizliği olduğu için normal eğitim programlarından yararlanamayana “geri zekalı” denir.

- a) Eğitilebilir Geri Zekalı : Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak 45-50 ile 70-75 arasında olana “eğitilebilir geri zekalı” denir.
- b) Ağır Derecede Geri Zekalı : Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde 40-45 altında olana “ağır derecede geri zekalı” denir (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987).

Amerikan Psikiyatri Birliği ve Amerikan Zeka Yetersizliği Birliği, dört zeka geriliği düzeyi belirlemiştir. Bu zeka düzeylerinin Wechsler puanlarına göre dağılımı şu şekildedir:

Hafif derecede zeka geriliği : 55-69 puan (geriliği olanların yaklaşık % 89’u)

Orta derecede zeka geriliği : 40-54 puan (geriliği olanların yaklaşık % 7’si)

Ağır derecede zeka geriliği : 25-39 puan (geriliği olanların yaklaşık % 3’ü)

İleri derecede zeka geriliği : 0-24 puan (geriliği olanların yaklaşık % 1’i)

Bu dört alt tip, zeka bölümü aralığına ve uyum davranışındaki bozukluklara göre sıralanmıştır. Şimdiki DSM-IV sınıflandırılmasında eski sınıflandırmalarda “borderline retardasyon” olarak isimlendirilen “sınır zeka işlevi” terimi de yer almaktadır. Bu 70-89 zeka bölümü olan bireyler için kullanılan bir terimdir. Bir çok araştırmada ileri derece zeka geriliği olanların tüm grubun küçük bir yüzdesini oluşturduğu bulunmuştur. Bunlara genellikle bebeklik veya erken çocuklukta tanı konulmaktadır. Zeka geriliklerinin büyük çoğunluğu hafif derecededir. İleri derece olanlar belirgin fiziksel özürlerden dolayı kolay tanınırken hafif derece olanlarda ek fiziksel sorunlar fazla bulunmaz. Hafif derece zeka geriliği olanlar okula devam ederek erişkinliğe kadar zeka bölümlerini artırabilirler (<http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/mr.htm>).

2.1.2.2.Normal üstü alan (Üstün Yetenekli Çocuklar)

Üstün yeteneklilerle ilgili ilk tanımlar birçok yetenek seviyesini ayırt etmeyi amaçlamaktaydı.

Örneğin :

Zeka bölümü 115 ve üstü : Akademik yetenekliler (nüfusun % 16'sı)

Zeka bölümü 125 ve üstü : Üstün (nüfusun % 5'i)

Zeka bölümü 140 ve üstü : Üstün yetenekli (nüfusun % 0,06'sı)

Zeka bölümü 160 ve üstü : Çok üstün yetenekli (nüfusun % 0,007'si) biçiminde bir tanım gruplamasının zeka testlerine göre yapıldığını görmekteyiz. Günümüzde ise üstün yeteneklilerin tanımının “kültür” ile sınırlı olduğunu, üstün yetenekli ile üstün hünerli arasında ayrım yapılmadığı, yeteneğin çok yönlü tabiatına daha fazla ilgi gösterildiği, zeka testlerinin belirlediği zeka bölümünün temsil ettiği tek yönlü yeteneğe daha az ilgi gösterilmekte olduğu dikkat çekmektedir (akt. Özoğlu, 1975).

“Günümüzde üstün zekalı ve üstün yetenekli kavramları ayrı olarak düşünülmemekte ve üstün zekanın, üstün yetenek içerisinde tanımlanabilmektedir. (Avcı ve Ersoy, 2001)

Guilford (1959) zihnin yapısını analiz ederken, 120 kadar farklı zihinsel yetenek olduğundan söz etmiştir (Kırk, 1972).

Akkanat'a (1999) göre, üstün yetenekli bir çocuk , bir ya da birden çok yetenek alanında ya da zeka özelliğinde akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olup, diğer alanlarda da ortalama düzeyde özellikler taşımaktadır.

Akarsu (2001), üstün yeteneğin yalnızca bazı kişilerde gözlenebilen kendi başına bir özellik olmayıp, düzeyi ne olursa olsun tüm insanlarda gözlenen özelliklerin varoluş derecesindeki , görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklandığı görüşünde.

Sumption ve Luecking'ın (1960) “gifted” tanımları ise şöyle: “Diğerlerine oranla daha yüksek derecede bir zihinsel soyutlama, yaratıcı hayal gücü ya da her ikisini birden gerektiren bir performans ortaya koymalarını sağlayan, üstün bir merkezi sinir sistemine sahiptirler.” (Kırk, 1972).

Enç'e göre (2004), üstün yetenekli çocuklar duyu organları yoluyla algıladıkları bütün verileri, en ince ayrıntısına kadar belleklerinde depolayarak , ileride değerlendirmek üzere saklama becerisine sahiptir.

Mönks'e (1996) göre üst düzey zihinsel yeteneklilik, özel ve sıra dışı performanslara yönelik bir *muktedir olma hali* (akt. Jost, 2006).

Genel olarak üstün yeteneklilik ortalamanın üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünce ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kişide var olan bu yeteneklerin, o kişinin yaşamı boyunca kademeli olarak ortaya çıkabileceği bilinmektedir (Csikszentmihalyi ve Robinson, 1986 aktaran Gökdere ve Çepni, 2003) Feldhusen'e göre ise üstün yeteneklilik; genel kabiliyetler, kişisel düşünce ve motivasyonun bileşkesidir. Kişilerde var olan bu üstün yetenekler, onların hayatlarını kolaylaştırır, daha güvenilir, daha sağlıklı ve daha etkin olmasını sağlar ve kişiyi yüksek seviyede beceri gerektiren konumlara götürür (Feldhusen, 1986 akt. Gökdere ve Çepni, 2003)

Görüldüğü gibi, üstün yeteneklilik ile ilgili tanımlar ve anlam verme işi, belirli bir çerçevede farklılıklar göstermektedir. Eğitimciler üstün yetenekliliği genel bir zihinsel yetenek olarak tanımladıkları gibi, sanatta, müzikte, mekanikte veya sosyal liderlikte belirli bir yetenek, beceri olarak da tanımlamakta ve buna göre işlemler yapmaktadırlar (Özoğlu, 1975)

Daha kapsamlı bir tanım, son beyin araştırmalarına dayanarak yapılmaya çalışılmıştır. 1960'ların ortasından beri yapılan beyin araştırmaları çok zeki bireylerin biyolojik olarak farklı olduklarını ve bu farklılığın tamamen doğuştan gelmeyip, daha çok genetik örüntü ve çevre olanaklarının karşılıklı etkileşimi sonucunda beyinde oluşan hücresel değişimlerden kaynaklandığını göstermiştir. Ayrıca araştırma verileri, yüksek zeka düzeyinin, beyin başlıca işlevlerinin gelişiminin bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgulara dayanan Clark'a göre, yüksek zeka düzeyi, bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sezgisel olarak adlandırılan beyin dört işlevinin ileri düzeyde ve hızlandırılmış gelişmesinin bir sonucudur. Ona göre zeka kavramı ve üstünlük artık sadece beyin bilişsel işleviyle kısıtlandırılamaz; tüm beyin işlevlerini ve onların etkin ve bütünleştirilmiş kullanımını içermelidir (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu, 2004).

Üstün zekalı çocuk, sizin ilginizi hiç şüphesiz uyaracaktır. O, zihinsel dünyasını bilgi ve yetenekleri açısından adım adım keşfettikçe, siz de onun keyfini beraberce paylaşacaksınız. Öyle bir çocuk sizin sunacağınız yardım ve çabalara ivedilikle yanıt vereceği gibi, minnet ve şükran duygularını da hemen belirtmekten çekinmeyecektir (Cutts ve Moseley, 2004).

2.2. Üstün Yeteneklilerle İlgili Kapsamlı Bir Araştırma

Çağımızda üstün yetenekli çocuklar üzerinde araştırma yapanların öncüsü Lewis Terman'dır. Terman, 1901 yılından itibaren “liderlik”, “hızlı gelişen çocuklar”, “üstün ve geri zekalı çocukların gelişim özellikleri” gibi konularda geniş kapsamlı araştırmalar yaparak bu alanın gelişmesine katkıda bulunmuştur. 1915 yılında geliştirdiği yeni araçlarla zeka bölümlerini belirleyerek birçok üstün yetenekli çocukla çeşitli çalışmalar yapmıştır (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, 2004).

Terman, üstün yetenekli çocuk arayışını, Kaliforniya'daki devlet okullarında yürütmüştür. Çalışmalarında, toplu zeka testleri ve öğretmen gözlemlerine dayanmış, final seçimlerinde 1916'da Stanford-Binet tarafından hazırlanmış testleri kullanmıştır (Kırk, 1972)

Terman ve yardımcıları yaptıkları araştırmalarda üstün yetenekli vaka sayısını giderek çoğaltmış ve zeka bölümü 140 olan 1450 deneğe ulaşarak bunları 20 yıl boyunca gözlemlemiştir (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu, 2004).

Terman, bu metodun seçilmeye uygun topluluğun % 90'ını belirlediğini tahmin etmiştir. Seçilen binden fazla öğrencinin ortalama IQ'su 151'di. Zeka kabiliyetleri grup testi ile belirlenen çocukların ortalama zeka seviyesi 142,6 çıkmıştır. Bu çocuklar genel olarak sosyo-ekonomik durumu iyi olan ailelerden gelmekteydi. Ebeveynleri , Amerika ortalamasından 4-5 yıl daha fazla eğitim görmüş ve gelirleri Kaliforniya ortalamasının en az iki katı oranındaydı. Parçalanmış ailelerden gelenler azdı. Terman'ın bulduğu farklardan bazıları , üstün yetenekli grubun zekaları kadar , ailesel özellikleriyle de ilgiliydi. Tıbbi olarak yapılan incelemelerde de, bu çocukların –izleyen yıllarda da devam edecek- fiziksel üstünlüğe sahip oldukları ortaya çıkmıştı. Okul çevresine bakıldığında, üstün yetenekli çocukların, tarih, münazara, edebiyat gibi soyut kavramlara ilgilerinin, kontrol grubundakilerden daha çok olduğu gözlemlenmişti. Her iki grubun da (üstün yetenekliler ve kontrol grubu) oyun ve spor ile ortak olarak ilgilendikleri belirlenmiş; ancak üstün yeteneklilerin bu ilgi alanlarında daha az sosyal

oldukları gözlemlenmişti. Üstün yetenekliler, grupla oynamaktansa, bire bir oynamayı tercih etmişlerdi. Oyuna karşı ilgide sosyallik bakımından göz önüne alınacak bir skalada, üstün yeteneklilerin hemen hemen yarısının, kontrol grubunun skorlarının ancak $\frac{1}{4}$ 'ine ulaşabildiği görülmüştü. Yedi seviyeli karakter testleri ve kişilik ölçümleri de, üstün yetenekli çocukların her ölçümde ortalamanın üstünde olduklarını gösterdi. Abartma ve hileye daha az eğilimli oldukları, kitap ve karakter tercihlerinde daha olgun oldukları ve duygusal dayanıklılıklarının da ortalamanın üstünde olduğu ortaya çıktı. Her yedi testin sonucu da erkeklerin % 86'sı ve kızların % 84'ünün, kontrol grubundakilerden çok daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları görüldü. Akıl sağlığı ve genel uyum yönünden ise 1945'te başlatılan ve bundan 20 sene sonra takip edilen deneklerden elde edilen veriler, % 80'inin tatminkar bir uyum göstermiş olduğu yönünde. Üstünlerin % 15'inde birtakım uyumsuzluklar, % 5'inde ise ciddi uyumsuzluklar görülmüş. Suçluluk oranının genel nüfusun çok daha altında olduğu belirlenmiş. Erkeklerde alkolizm normal değerlerin % 1,5; kadınlarda da % 0,9 altında çıkmış. Sonuçta Terman, çocukluktaki üstün duygusal uyumun yetişkinlikte de devam ettiğini bulmuş. Üstünlerin evlenme, boşanma ve çocuk sahibi olma yönünden değerlendirilmeleri sonucunda, evlilik oranlarının genel nüfusla hemen hemen aynı olduğu (bu oran üniversite mezunu olanlarıkinden fazla), boşanma oranlarının ise (1955 tarihli çalışmada)genel nüfustan çok daha az olduğu sonucuna varılmıştır. Bu grubun evlenme ve evliliklerini sürdürebilme oranlarının daha fazla; çocuk yapma sayılarının daha az olduğu görülmüş . Üstünlerin meslek edinme oranının, 1955'te gözlemlenen erkek grupta normal nüfustaki erkeklerin 8 katı olduğu ve bunların % 80'inin de en iyi meslek grupları (profesyonel ve yarı profesyonel olarak nitelendirilen) içinde yer aldıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu iki meslek grubunun bütün nüfusa oranı % 14'tür. Grubun gelir durumunun da ulusal ortalamanın üzerinde olduğu, en başarılı ve en başarısız üstün yetenekli iki grup arasında da büyük fark bulunduğu görülmüştür. Diğer her şey göz önüne alındığında, üstün yeteneklilerin en başarılısıyla en başarısız arasındaki en büyük zıtlık sosyal uyum ve başarıma arzusu konularında ortaya çıkmış, başarı dengeli bir mizaç ve hayal kırıklığı karşısında üstün dayanıklılık ile ilişkilendirilmiştir (Kırk, 1972).

Terman'ın bu araştırması , eski bir araştırma olmasına rağmen, üstün yetenekli bireylerle ilgili olarak yapılmış en anlaşılır, en saygı duyulan araştırmadır. Bu çalışma, üstün yetenekli insanlara duyulan ilgiyi açığa çıkarmıştır Terman, ilgiyi üstün yetenekli insanlara olduğu kadar, bu insanların eğitimi konusunu da çekmiştir. Terman, üstün yeteneği geliştirmek veya ona müdahale etmekten ziyade onu tanımlamaya çalışmakla uğraşmıştır (Smith, 1992).

2.3. Üstün Yetenekli Bireylerin Genel Özellikleri

Davaslıgil (1990),üstün çocukların, fiziksel özellik ve genel sağlık açısından normalin üstünde olduklarını, bu çocukların yüksek derecede toplumsal duyarlığa sahip, kendilerinden emin, dostça davranışlar gösteren, liderlik potansiyeli yüksek, yaratıcı ve hayal güçleri gelişmiş çocuklar olduğunu belirtiyor. Soyut düşüncenin temeli olan kavram oluşturma yeteneklerini ise “en önemli yetenekleri” şeklinde adlandırıyor. Genelleme yapmadan önce her bulguyu dikkatlice değerlendirdiklerini, bütünden parçaya ve parçadan bütüne doğru akıl yürütme şekline sahip olduklarını, aniden çözüm bulabildiklerini söylüyor.

Birinci Özel Eğitim Konseyi raporunda (1991)üstün yeteneklileri diğerlerinden ayırt eden özellikler şöyle sıralanmıştır :

- İleri düzeyde zihinsel yetenek
- Çeşitli alanlarda özel yetenek
- Duyarlılık ve yaratıcılık
- Yoğun motivasyon (Ömeroğlu,1993)

Freeman (1985), üstün çocukların okumaya karşı ilgili olduklarını sözcük ve düşünce akıcılığına sahip olduklarını, kolay ezberleyip, ezberlediklerini de uzun süre koruyabildiklerini, dikkat sürelerinin yaşlılarına göre daha uzun olduğunu belirtiyor (akt. Davaslıgil, 1990)

Enç’e göre (2004), üstün veya özel yeteneklilik, insanın aşağıdaki dört temel özelliği arasındaki etkileşimden oluşuyor :

- Ortalamanın üstünde yetenek düzeyi
- Yüksek düzeyde görev sorumluluğu
- Yüksek düzeyde yaratıcılık
- Yüksek düzeyde motivasyon

Üstün veya özel yetenekli çocukların, genellikle kendi takvim yaşlarına ait gelişimsel standartlara uygun gelişme göstermediklerini, yaşlılarının ilgi duyduğu oyunlardan daha gelişmiş oyunlarla ilgilendiklerini ve genellikle eğitim alanında yaşlılarından daha ileride olduklarını da ekliyor.

Jost (2006), ileri zekayı tanımlamaya yönelik pek çok denemeden birini Mönks'ten (1996) şöyle aktarıyor: “Çok genel bir açıdan bakıldığında, ileri zekayı belirgin bir gelişim avantajının ifadesi olarak tanımlayabiliyoruz. Şöyle ki :

- Zihinsel-entelektüel alanda
- Güzel sanatlar alanında
- Sosyal alanda
- Motor hareket alanında”

Günümüzde, 1997 ‘de Renzulli’nin yapmış olduğu tanım büyük kabul görmektedir. Renzulli, üstün zekanın insan yapısının üç temel ögesi arasındaki etkileşimden ortaya çıktığını ileri sürmektedir . Bunlar :

4. Genel anlksal gelişimde ortalamanın üstünde olmak,
5. Üstün yaratıcılık düzeyi göstermek, yani sorunların çözümüne ıraksak düşünme boyutu ile yaklaşmak,
6. Yüksek görev anlayışı diyebileceğimiz, kendini görev aldığı konuya tamamlamaya adama, yani güdülenme ve güdülemede üst düzeyde olma, bir sorunun doğurabileceği sonuçlar görebilme yeteneği. İşte bu üç ögenin kesişim alanı üstün zekalıları kapsamaktadır. Bu çocukların oranı % 2 olarak kabul edilmektedir (Ataman, 2000) .

Üstün veya özel yetenekli öğrencilerde gözlenen daha başka zihinsel özellikler de bulunmaktadır. Bunlar arasında sorgulama ve sorun çözmeyle ilgili olan yüksek derecede mantıksal düşünme, erken dil gelişimi sayılabilir. Ancak akademik alanda göstermiş oldukları yetenek, en bariz gösterge olarak ele alınabilir (Akkanat,1999).

Fiziksel, ruhsal ve sosyal uyum sağlamanın yüksek düzeyde olmasının yanında, yüksek yetenekli çocuklar, genel olarak bazı entelektüel başarı ve süreçlerde de parlaklık gösterirler (Cutts ve Moseley, 2004)

Bundan 2000 yıl önce antik Yunan’da Eflatun, bilim, felsefe ve metafizik alanlarında özel bir öğretime tabi tutulan yüksek zekalı çocuklar arasından en akıllı ve en bilgili olanların devlette yönetici konuma gelebileceklerini savunmuştur (Kırk, 1972).

Eflatun, geleceğin yönetici filozoflarını “altın yaratılışı” olarak nitelendirmiştir. Devlet adamı ve eğitimine verdiği özel önem kuramsal düzeyde de kalmamıştır. Bir yandan rönesansı izleyen çağda batı ülkelerinde biçimlenip gelişen “lise” modelinin oluşup gelişmesini etkilemiştir. Bugün bazı Avrupa ülkelerinde çocukların okul başarısına göre , dördüncü sınıfın sonunda başlayarak ya hayata dönük okullara, ya da yüksek öğretime hazırlayan okullara ayrılışı Eflatun’un eğitim anlayışının süregelen etkileri sayılabilir. Fakat bundan daha açık olan başka bir uygulama alanı da, güçlü bir ihtimalle Enderun Mektebi”nde ifadesini bulmuştur (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu, 2004).

Üstün yetenekli çocukların çevreyle duygusal ilişkileri, üzerinde durulması gereken noktalardan biridir. Duygusal olarak yaşlılarından farklı olmayan üstün yetenekli çocuklar, diğer yandan hızlı ve kapsamlı kavrama yetenekleriyle çevrelerindeki olaylara duyarlı yaklaşabilirler. Fakat bu duyarlılık, onların olaylara daha gerçekçi ve çözüme yönelik yaklaşımlarına yardım edebildiği gibi, kendilerini çaresiz hissetmelerine de sebep olabilir. Toplumun gözlüklü, hiç arkadaşı olmayan, başını kitaplardan kaldırmayan bir çocuk olarak düşündüğü üstün yetenekli çocuklar, aslında çevrelerindeki yaşlılarıyla oynayıp dostluk kurmaktan da geri kalmazlar. Ancak kendi zevklerini, düşüncelerini daha çok paylaşacak kişilere de gereksinim duyarlar. Bunlar çoğu zaman çevrelerindeki yaşça büyük insanlardır. Kendileriyle benzer özellikleri paylaşanlarla son derece sağlıklı iletişim kurabilirler (Şahin,1996)

Akkanat (1999) , üstün veya özel yetenekli çocuklarla ilgili yanlış kanı ve tutumları şöyle sıralıyor :

- Üstün veya özel yetenekli çocuklarda davranışsal ve ruhsal bozukluklar gözlenir.
- Üstün Veya özel yetenekli çocuklar erken gelişir, erken sonlanırlar, kısa ömürlüdürler.
- Üstün veya özel yetenekliler aşırı hareketlidir.
- Üstün veya özel yetenekliler sıska, kısa boylu, iri kafalı, çelimsiz ve gözlüklü olurlar.
- Üstün veya özel yetenekliler uyumsuz olurlar.
- Üstün veya özel yetenekliler tek başına oynamaktan hoşlanırlar.
- Üstün veya özel yetenekliler her ortamda yetişirler.
- Kardeşlerin en küçüğünün üstün veya özel yetenekli olma şansı yüksektir.
- Üstün veya özel yeteneklileri eğitsek seçkin bir sınıf yaratırız.

- Üstün veya özel yetenekli çocuklar toplumsal açıdan geridir.
- Üstün veya özel yetenekli çocuklar bencildir.
- Üstün veya özel yetenekli çocuklar diğer insanları aşağılamaktan hoşlanırlar.
- Üstün veya özel yetenekli çocuklar sınıflarında “inek” olarak adlandırılan çocuklardır.

Haluk Yavuzer (2004), “Üstün Yetenekli Çocuk Görüşleri Kitabı”nın üçüncü bölümünde, çocuk görüşleri ile ilgili olarak şu tespitlerde bulunuyor: “Üstün yetenekli çocuklar, ‘Gerçekleştirmeyi düşündüğünüz üç isteğiniz nedir?’ sorusuna verdikleri yanıtlardaki farklı ve yapıcı yaklaşım biçimleriyle katalizör işlevlerini yerine getirmeyi hedeflemişlerdir. Nasıl bir dünyada yaşamak istediklerini betimlerken, bir yandan sınırsız hayal güçlerini ortaya koymuşlar, öte yandan da icat ve buluşlarıyla toplum yararına katkılarını tüm cömertlikleriyle sergilemişlerdir. Projeleri, yararlı bitkileri klonlayarak çoğaltmaktan, kara delikleri kapatmaya, AIDS’in aşısını bulmaya, hızlı ve ucuz ulaşım araçları keşfetmeye, meyve aromalı sigaralar icat etmeye kadar çeşitlilik göstermektedir. Eşitsizlik konusundaki duyarlılıklarını, Dünya’da işsiz insan kalmamasını sağlamak, görme engelliler için hazırlanmış bilgisayar, fakirlere % 99 indirim gibi öneri ve projelerle dile getirmişlerdir. Üstün yetenekliler, gelecekle yakından ilgilidirler. Dünya’nın ve ülkemizin geleceği onlar için öncelikli konuların başında gelmektedir. Bir diğer istek grubunda ise “barış ve kardeşlik” vurgulanmıştır: Savaşları yok etmek, atılan bombayı yere düşmeden imha edebilen robot imali gibi. Yer ve gök sınırları içinde kendilerine özgürce hareket imkanı veren bir arayış içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.”

2.3.1. Yaratıcılık Özellikleri

Zekanın bugüne kadar pek çok tanımı yapılmıştır. Bu konuyla ilgilenen her alan kendine uygun bir zeka tanımı yapmıştır. Kimi kez uyuma, kimi kez sorun çözme yeteneğine ağırlık verilmiştir. Bütün bunları da içerecek bir zekanın tanımı “Zihin, öğrenme, öğrenilenlerden yararlanabilme, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğidir.” şeklinde yapılabilir. Bu tanımdan hareketle, yaratıcılık zekanın en üst işlevi olarak görünmektedir (Uzun, 2004).

Yaratıcı kişiler zihinsel hareketliliğe sahiptir; böylece sorunlara yeni veya uygun yaklaşımlar bulabilirler ve ters düşen durumları değerlendirebilirler. Ayrıca başarısızlık riskini almaya da isteklidirler (Rowe, 2007)

Yaratıcılık üzerine yapılan pek çok araştırma sonucunda, yaratıcılığa özgü ortak özellikler saptanmıştır :

1. Sorunlara karşı duyarlılık: Yaratıcı kimseler sorunların özünü kavrar ve onların çözüm olasılıklarını sezer. Sorunların çözümü için gerekli esas öğelere , araç ve gereçlere duyarlılık gösterir. Diğer bir deyimle, karşılaşılan sorunların çözümünde ikinci derecede yardımcı olacak araç gereç ve öğelerle ilgilenmez. Sorunun özüne ilişkin öğelerle ilgilenir, bulur.
2. Fikirlerde akıcılık: Yaratıcı kimse bir duruma tepkide bulunurken, bir sorunun çözümü ile uğraşırken çok çeşitli fikirlere sahip olmaya ve birçok çözüm yollarını öğrenmeye yönelir. Bunların, durum için en orijinal ve uygun düşenini kolaylıkla seçer ve duruma rahatlıkla uygular.
3. Esneklik: Yaratıcı kimse yeni bir duruma kolayca adapte olma ve o duruma göre değişme yeteneğine sahiptir. Bir yaklaşımdan diğer yaklaşıma kolaylıkla geçebilir, esnektir, katılıktan hoşlanmaz.
4. Orijinallik: Yaratıcı kimsenin en belirgin özelliklerinden birisi herhangi bir duruma verdiği cevaplarda bir başkalık oluşudur. Özellikle yaratıcılık yeteneğine sahip olduğu alanda alışlagelmiş cevaplar, tepkilerden tamamen farklı tepkiler ve cevaplar verir.
5. Yeniden tanımlama ve düzenleme yeteneği: Yaratıcı kimse gizli olarak etrafındaki nesnelerin fonksiyonlarını alışlagelmiş olandan farklı görme yeteneğine sahiptir. Onları anlar ve yepyeni bir yönde ve yöntemde kullanır.
6. Soyutlama-özetleme ve analiz etme yeteneği: Yaratıcı kişi; ayırt etme, ayrıntıları bulma, karşılaştığı durumu önemli parça ve anlamlarına göre soyutlama, analiz etme yeteneğine sahiptir. Yaratıcı kişi durum ve konuların özünü, önemli kısımlarını ve tüm ayrıntılarını önem derecesine göre ayırır. Onları en uygun şekilde kullanır.
7. Bileşim (sentez) ve bir sonuca götürme: Birbiriyle bağlantısı olmayan parça ve öğeleri, birbiriyle uyumlu bir şekilde yepyeni bir sentez oluşturacak şekilde birleştirme yeteneğine sahiptir.

8. Tutarlı bir şekilde düzenleme: Yaratıcı kişi, yetenekli olduğu alanda durumların, nesnelerin parçalarını ahenkli ve tutarlı bir şekilde yeniden düzenler, yepyeni yapıtlar oluşturur.

Freeman'a göre, yaratıcılık iki şeyin üstüne kuruludur: Birincisi güvenlik duygusudur. Özellikle de kişinin kendi yeteneklerine ve yeterliliklerine olan inancıdır. Bu, kişiye bu konuda kabul edilmiş genel geçer düşüncelerden sıyrılabilme gücü vermektedir. İkincisi ise, yeni ve belki de kabul gören görüşlerle çelişen fikirler üretebilme özgürlüğüne sahip olmaktır (Freeman, 1991 akt. Karakuş, 2000).

Yamamoto (1965); yaratıcılığı, bilgiyi yeni kombinasyonların içinde organize edebilme davranışı olarak; Wallach ve Kogan (1965) ise yeni bir şey, orijinal bir fikir veya buluş üretilmesi ya da hazırda var olan fikir ya da ürünlerin yeniden inşası, veya yeniden entegre edilmesi olarak tanımlıyor (Kırk, 1972).

Üstün veya özel yetenekli çocuklar, soru ve sorunlara karşı çok sayıda çözüm ya da düşünce üretir. Alışılmışın dışında özgün düşünce ve tepkileri vardır. Görüşlerini sakınmadan söylerler. Bazen görüşleri, kökten değişiklikler gerektirir, görüşlerini uzlaşmaz bir biçimde sonuna kadar savunur ve asla vazgeçmez, gözünü budaktan esirgemez. Maceraya düşkündür. Keskin bir mizah anlayışı vardır. Olağan kişilerin farkına varamadığı ince esprileri kolaylıkla fark eder. Güzellik duygusu gelişmiştir. Estetik özellikleri hemen fark eder (Akkanat, 1999).

Problemler anlaşıldığı zaman; yaratıcı zeka, yaratıcı devinim ve anlayış birlikte hareket eder. Yaratıcı sezgiler genellikle zihnin gevşeyerek yeni olasılıkların akla gelebilmesinin sonucudur. Yetenekli çocuklar genellikle yaratıcı olarak ele alınır. Öte yandan IQ'su yüksek olan çocuklar her zaman için yaratıcı değildir. İzleyerek ve kopyalayarak öğrenen çocukların genel zekaları gelişse de yaratıcı olmayabilirler (Rowe, 2007).

Getzels, Jackson ve Torrance'ın çalışmaları, IQ'su 130'un altında olan pek çok çocuğun yüksek derecede yaratıcı oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır (Kırk, 1972).

2.3.2. Duyarlık Özellikleri

Önemli bir tanımlayıcı özellik aşırı hassasiyettir. Bu özelliği tüm ileri zekalı çocuklarda görürüz. İleri yetenekli çocuklar, soyut ve karmaşık düşünme yapılarına yönelik çok iyi bir antene sahip olmakla kalmıyorlar. Aşırı hassasiyetlerini başka alanlarda da görebiliyoruz. Örneğin birçok bilim adamının saptadığı üzere, ileri zekalılar duysal uyarımları da çok yoğun biçimde algılıyor.. Yani çoğunlukla gürültüye ve kokulara karşı hassas oluyorlar veya denge organına yönelik uyarımlara çok güçlü tepkiler veriyorlar. Örneğin atlıkarıncaya binildiğinde oluşan türden uyarımlara. İleri zekalı çocukların ses tonunda ve konuşmalarda var olan vurgulara yönelik ince bir duyarlıkları vardır ve buradan hareketle başka kişilerin ruhsal durumlarına yönelik çıkarımlarda bulunabilirler. Bu nedenle sosyal yapıları da iyice kavrayıp idrak edebilirler . Yüksek hassasiyet ve ahlak konularına yönelik erken ilgi, çoğu zaman aşırı boyutlardaki bir adalet duygusuyla dışa vurur (Jost, 2006).

Üstün yetenekli çocuklar, tüm yaşlarda birtakım problemlerin net ve kesin olarak farkındadırlar: Yüksek farkındalık ve gözlem kabiliyeti sayesinde savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, şiddet gibi olumsuz birtakım davranışlar ya da olaylar karşısında korku geliştirebilirler. Bunların yanında bu çocukların farklı ek korkuları da olabilir. Bunların arasında ölüm, hastalık, hamilelik, düşük yapma, iş bulamama, arkadaş bulamama, yalnız kalma, sevilmememe ve zihinsel yetersizliği olma gibi konular sayılabilir. Üstün zekalı çocukların bu yüksek duyarlılığı, onları sosyal yaşantıdan bir miktar uzaklaştırabilir ve hatta kendilerinde yanlış bir şey olduğunu bile düşünebilirler. Bu yoğunluktaki duyarlık hem olumlu hem de olumsuz etkilere neden olabilir. Bunu belirleyen kritik nokta, çocuğun algılaması ve verdiği dönütle ilgilidir (Ataman, 2003).

2.3.3. GÜDÜSEL Özellikler

Üstün veya özel yetenekli çocuk, merak ettiği konuları incelerken bir başkasının kendisini güdülemesine gereksinim duymaz. Tek düze işlerden genellikle sıkılır. Kendini ilgilendiği konuya ya da soruna kaptırıp bütünüyle özümser. Üstlendiği iş ya da görevi sonuna kadar götürür. Yetişkinlerin ilgilendiği din, politika, dünya sorunları gibi konu ya da sorunlarla ilgilenir (Akkanat, 1999).

Renzulli, zihinsel olmayan bir özellik olarak nitelendirdiği üstün motivasyonu,

1. Belirli bir problem, çalışma alanı veya herhangi bir ifade şekline karşı yüksek düzeyde ilgi, heves, hayranlık, bağlılık duyma kapasitesi,
2. Sebatkar, azimli, sabırlı, kararlı olma, çok çalışabilme ve kendini belirli bir işe adayabilme kapasitesi,
3. Önemli bir işin üstesinden gelebileceğine ilişkin bireyin kendisine olan inancı, güveni, aşağılık duygusundan arınmış olması, başarıya dürtüsüne sahip olması,
4. Belirli alanlardaki önemli sorunları görebilme, gelişmelere ayak uydurabilme yeteneği ,
5. Bireyin çalışmalarında yüksek standartları hedeflemesi ve dıştan gelen eleştirilere açık olması, kendi ve diğerlerinin çalışmalarına estetiğe dayalı zevk, kalite ve mükemmellik anlayışı ile yaklaşması

ile açıklıyor (Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu, 2004).

2.3.4. Öğrenme Özellikleri

Üstün veya özel yetenekli çocuk, çok çeşitli konularda derin ve yoğun bilgilere sahiptir. Sunulan bilgileri kolaylıkla özümser ve anımsar. Karmaşık materyalleri, kendisi için anlamlı olan parçalara ayırarak anlamaya çalışır. Herkesçe bilinen yanıtların mantıksal yanını görür. Kesin ve dikkatli bir gözlemcidir. Yaşının üstü seviyedeki sözcükleri, anlamlarını bilerek yerinde kullanır (Akkanat, 1999).

Sıra dışı bir düşünme ve sorun çözme yeteneği, ileri zekanın en önemli özelliğidir. Diğer özellikler arasında, öğrenme yeteneğinin çok iyi olması, kavrama hızının yüksekliği, alışılmışın dışında bellek performansları, özel bir bilgi edinme ve işleme kapasitesinin sonuçları yer almaktadır (Almanya İleri Yetenekli Çocuklar Cemiyeti, 1997 akt. Jost, 2006).

İleri yetenekli çocuklar kapsamlı ve çoğunlukla yaşlarından beklenmeyen bir kelime dağarcığına sahip olurlar. İleri zekalı çocukların yaklaşık yarısı kendi arzuladığı için ve pek yardım almaksızın , üstelik henüz okula başlamadan önce okumayı öğrenir. An önce okumayı öğrenir. Ayrıca bu çocuklar çok hızlı ve çok fazla okurlar. Birçok çocuk, henüz okuldan önce yüze ya da bunun daha ötesinde bulunan rakamlara kadar sayılara hakimdir ve ezbere toplama veya çıkarma işlemleri yapabilir. Mükemmel bir hafızaları vardır ve çok eskilerde yaşanmış

olan içerikleri bile doğru olarak anlatabilirler.Mantıksal olarak gayet iyi düşünebilir ve soyutlaştırabilirler (Jost, 2006)

Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu'nun (2004), Sisk (1987) ve Strip ve Hirsch (2000)'ten aktardığına göre, özel eğitime muhtaç üstün zekalı çocukların öğrenmelerine ilişkin bazı özellikler şöyle sıralanmaktadır:

1. Keskin gözlem gücü, çabuk kavrama, önem duygusu, sıra dışı olanı inceleme arzusu
2. Soyut düşünme gücü, kavramlaştırma, sentezleme, tümevarıma dayalı öğrenmeye ve sorun çözmeye ilgi, zeka etkinliklerinden zevk alma
3. Sebep etki ilişkilerine ilgi, bağlantıları görme yeteneği, kavramların uygulanmasına yönelik ilgi, doğruluk sevgisi
4. Değer ve sayı sistemlerinde, saat ve takvimlerde olduğu gibi, yapı düzen ve istikrardan hoşlanma
5. Bellek gücü
6. Sözel yeterlilik, geniş kelime bilgisi, ifadede kolaylık, okumaya ilgi, ileri alanlarda geniş bilgi
7. Sorgulayıcı tutum, entelektüel meraklılık, araştırmacılık, iç motivasyon
8. Hızlı düşünme
9. Eleştirel düşünme gücü şüphecilik, değerlendirici sınaama, öz eleştiri ve öz denetim
10. Yaratıcılık ve mucitlik, bir şeyler yapmak için yeni yollardan hoşlanma, yaratıcılığa, beyin fırtınasına ilgi
11. Dikkati yoğunlaştırma gücü, diğer her şeyi dışarıda bırakan yoğun dikkat, uzun dikkat süresi
12. Tutarlı ve amaca yönelik davranış
13. Diğerlerine karşı duyarlılık, sezgisellik, empati, duygusal destek ve sempati ihtiyacı
14. Yüksek enerji, uyanıklık, heves, icat öncesinde yoğun gönüllü çaba
15. İşte ve çalışmada bağımsızlık, bireysel çalışma tercihi, kendine güven
16. Her şeye eli yatkınlı, ustalık, çeşitlilik arz eden ilgi ve yetenekler, çok sayıda hobi , müzik ve resim gibi sanat dallarında yeterlilik
17. Dostanelik, açık yüreklilik

2.3.5. Bedensel Özellikler

Bir küme olarak beden yapıları, diğer akranlarına göre daha iri ve sağlıklıdır. Doğum ağırlık ve boyları ortalamanın üzerindedir. Yürüme, konuşma ve diğer devinim becerilerinin öğrenilmesinde akranlarından daha erkendirler. Duyu organı bozukluklarına daha az rastlanır. Hastalıklara karşı dirençlidirler. Ortalama ömürleri daha uzundur(Akkanat, 1999).

Üstün veya özel yetenekli çocuklar, doğumdan itibaren farklı bir gelişim düzeyine sahiptirler. Diğer bebeklerden daha fazla vücut ağırlığı ve boy uzunluğuna sahip olarak doğarlar. Bebeklik çağından itibaren doğal gereksinimlerini kontrol etmeyi öğrendikleri gibi, fiziksel dengelerini de diğer bebeklere oranla, çok daha erken ve çok daha kolay sağlayabilirler. Konuşmaya ve yürümeye erken başlamak, bu özellikteki çocukların tanınmasında önemli bir etkidir. Üstün veya özel yetenekli çocukların bedensel ölçüleri, ortalamanın üzerindedir. Akranlarına oranla daha uzun boylu, daha güçlü , daha sağlıklı ve kas kontrolü daha güçlüdür. Ayrıca fiziksel görünüm açısından da daha güzeldirler (Çağlar, 1972, akt. Uzun, 2004).

2.3.6. Önderlik Özellikleri

Üstün veya özel yetenekli çocuklar, okulla ilgili olan etkinliklerin hemen hepsine katılır. Etkinlikleri devam ettirmede ona güvenebilirsiniz. Sorumluluklarını çok iyi bilir. Söz verdiği işi en iyi biçimde yerine getirerek tamamlar. Gerek kendi akranları, gerekse yetişkinlerin yanında kendine güveni tamdır. Yaptığı işi rahatlıkla sunar. Sınıf arkadaşlarınca sevilen bir kişidir. Duygu ve düşüncelerini çok iyi bir biçimde ifade eder, sözcükleri iyi seçer ve söylenenleri iyi anlar (Akkanat, 1999).

Sosyal liderlik özelliği gelişen üstün yetenekli çocuklar, faaliyetlerin planlanması, grubun yönetilmesi ve faaliyet organizasyonu gibi işlerde, belirgin olarak öne çıkarlar. Kendi koydukları kuralların geçerli olmasını ve bu kurallara uyulmasını isterler. Bu özellikteki çocuklar, koymuş olduğu kurallara uyulmazsa, huzursuzlanarak tepkilerini çeşitli şekillerde ortaya koyarlar (Çağlar, 1972, akt. Uzun, 2004) .

Yüksek yetenekli bir çocuk, herhangi bir anda ne yapılması gerektiğini hemen sezer ve harekete geçerek durumu ele alır (Cutts ve Moseley, 2004)

BÖLÜM 3

3. KISA BİR TARİHÇE

Seçilmiş parlak ve yetenekli gençlerin eğitiminin ilk örneklerinden biri olan Enderun Saray Okulu'nun 15. ve 18. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda görülmesine rağmen, genç Türkiye Cumhuriyeti üstün yeteneklilerin eğitimine yeterli önemi vermemiştir. Ancak batı dünyasında üstün yeteneklilerin eğitiminin popüler bir konu haline gelmesi ve bunun etkilerinin 1990'lı yılların başlarında Türkiye'ye ulaşması sonucu, iki özel okul ve Ankara'daki bir devlet okulu bünyesinde yürütülen hükümet destekli bir program açılmıştır(Akarsu,2000).

3.1 Enderun

2. Murad zamanında kurulan Enderun Mektebi, gerçek şahsiyetine Fatih Sultan Mehmed zamanında kavuşmuştur. Fatih Sultan Mehmed zamanında Enderun Mektebi, yalnız bir devşirme mektebi olma hüviyetinden çıkarak, devletin korunması için gerekli mülki ve idari kadro eğitimine de yönelmiştir (Akkutay, 2000)

Osmanlı tarihinin başından beri kurulup yaygınlaşan medreselerin başlıca amacı din ulemasını ve görevlilerini yetiştirmektir. Buna karşılık, devlet hizmetlilerinin ve yöneticilerinin eğitim yeri ise “Enderunu Hümayun” adı verilen saray okuluydu. Bu okul ve medreseler, öncelikle ve özellikle programlarının gerektirdiği öğrenimi başarabilecek anlık gücü olanlara öz okullardı. Ortalama yetenek düzeyine dönük değildi. Bu okula gönderilen ünlü büyüklerden bazıları buralardaki eğitim öğretim koşullarına intibak edememiştir. Bazıları da öğretmenlerince “kıt akıllı” sayılarak başarısızlığa uğramak durumunda bırakılmıştır (Enç,1979)

Enç (1979), Miller'dan şöyle aktarıyor: “Fatih Sultan Mehmet'in, İstanbul'u fethinin hemen arkasından kurduğu ve haleflerince sürdürülüp 19. yüzyıl başında 2. Mahmut devrine kadar devam eden askeri akademi, bu ülkede hatta bütün dünyada en ilginç ve önemli eğitim kurumlarından biridir.

Osmanlı Devleti, idareciliğin önemini kavramış ve ona gereken değeri vermiştir. Gençleri kabiliyetlerine göre sınıflandırmış ve onlara idarede şans tanımıştır. Saray Mekteplerinden yetişenlerin büyük bir kısmı, devletin en büyük makamlarına kadar yükselmişlerdir. Şairler, edipler, tarihçiler, musiki ve güzel yazı meraklıları ve ustaları olan sanatkarların çoğu saray mektepleriyle, bunların devamı olan enderundan yetişmişlerdir (Akkutay, 2000).

Okulun birinci aşaması, süresi yedi yıl kadar olan Edirne, İbrahim Paşa, İskender Çelebi ve Galatasaray'daki dört hazırlık okulundan oluşuyordu. Programı açısından bu basamak bir yandan yetenekli öğrencileri üst öğrenim için hazırlamaya, bir yandan da geri kalanları, yeniçeri ve sipahi ocakları gibi askerlik kurumlarına ve öteki devlet hizmetlerine hazırlayacak nitelikteydi. Başka bir deyişle bu basamak sonunda en başarılı ve seçkin öğrenciler Topkapı bünyesindeki üst okula ayrılırdı. Topkapı'daki kurumun ilk basamağının “Büyük Oda” olduğu söylenmektedir. Bununla Küçük Oda, daha üst aşama sayılan meslek okullarının hazırlık sınıfları durumundaydı. Bu iki basamakta, Türkçe'nin okunma, yazılma ve konuşulmasında yeterlik kazanılmasına , Kuran ve Arapça öğretimine öncelik verilirdi. Büyük Oda ve Küçük Oda öğretiminin sonunda öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre “Seferli, Kiler ve Hazine” odalarına ayrılırdı. Bunlara bir ara “Doğancılar Odası” da eklenmişse de daha sonra bu oda lağvedilmiştir. Süresi yaklaşık olarak yedi yıl olan bu aşamanın sonunda, öğrenciler gösterdikleri özellikler ve başarı durumuna göre saray iç hizmetlerinde ya da devletin dış hizmetlerinde çeşitli görevlere atanırdı. Öğrenimi bitenlerin her yönden en seçkin olanları ise “Has Oda”ya geçerdı. Sokullu ve Köprülü'nün Kiler Odasından Has Oda'ya geçtikleri ve oradan sadrazamlığa atandıkları söylenmektedir. (Enç,1979).

Enderun okul sistemi, altı yüz yıllık Osmanlı İmparatorluğu döneminde , devşirme yoluyla seçerek aldığı ve yeteneklere yönelik programlarla ortalama on-on beş yıllık eğitimden sonra devletin gereksinme duyduğu üst düzey yönetici asker ve sanatçıları yetiştirmesiyle üstün veya özel yeteneklilerin eğitiminde öncülüğünü kanıtlamıştır. Enderun okuluna öğrenci almada kaynağın bozulmasının, imparatorluğun zayıflamasına neden olduğunu da kaynaklar belirtmektedirler (Akkanat,1999).

3.2.Günümüzdeki Uygulamalar

Üstün veya özel yetenekliler ve yaratıcı çocuklarla ilgili kaynaklara bakıldığında, 1957 yılı önemli bir tarih olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihte Sovyetler Birliği uzaya ilk aracını Sputnik'i fırlatmıştır. Bu tarihten sonra üstün veya özel yeteneklilerin ve yaratıcı çocukların eğitiminde batıda çığır açılmıştır. Batı ülkeleri Sovyetler Birliği'nin kendilerini uzay yarışmasında geçme nedenini araştırırken, karşılığında üstün veya özel yetenekli çocukların eğitimine Sovyetler Birliği'nin verdiği önem çıkmıştır (Akkanat, 1999).

3.2.1.Konu ile ilgili yasa

Bu arada Türk Devleti'nin himayesinde üstün, özel yetenekli çocukların yetiştirilmesi için 1948 yılında çıkan İdil Biret-Suna Kan Yasası'nı belirtmek gerekir. 1957 yılında, söz konusu yasa, kapsamı genişletilerek "6660 Sayılı Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren Çocuklar Hakkında Kanun" yürürlüğe konmuştur. Bu kanun halen yürürlükte. Ancak 1978'den sonra kanun kapsamına kimsenin alınmadığı gözlemlenmektedir. 1948'den 1978' e kadarki sürede, hemen hemen hepsi dünya çapında ünlü 20'ye yakın sanatçı devlet himayesinde yetiştirilmiştir (Akkanat, 1999).

3.2.2.Özel sınıflar ve Türdeş Yetenek Sınıfları

Türkiye'de üstün yeteneklilerle ilgili özel sınıflar ve türdeş yetenek sınıfları uygulamasına ilişkin ilk deneme 1960'lı yıllarda Ankara'da başlamıştır. Özel sınıf denemesi Ergenekon İlkokulu'nda, çevre okullardan seçilen ve IQ düzeyleri o günün ölçme araçlarına göre 125 ve üstü olan öğrenciler ayrı bir sınıfta toplanarak onlara zenginleştirilmiş bir program uygulanmıştır. Bunların bazı yarar ve sakıncaları bulunmaktadır. Ancak deneme ortaokul düzeyinde de sürece biçimde planlanmış olduğu halde yarıda kesilmiş, bu sınıftan çıkan öğrencileri, gene döneminde öğrencilerini seçerek alan Maarif Koleji kabul etmiştir (Davaslıgil, 2000, akt. Akarsu, 2001).

Türdeş okullar uygulaması da aynı dönemde Ankara'daki üç okulda başlatılmış; ancak beş yılın sonunda herhangi bir değerlendirme yapılmadan sona erdirilmiştir.

3.2.3.İnanç Lisesi ve Yeni Ufuklar Koleji

1990'da Sezai Türkeş, ailesinin maddi gücü onları okutmaya yetmeyecek üstün yetenekli çocukları yetiştirmek amacıyla müteveffa eşinin adına tamamen yatılı ve parasız bir okul kurmak üzere İnanç Vakfı'nı kurmuştur. İnanç Lisesi'nin ilk 30 öğrencisi 1993 yılında Bayramoğlu'ndaki geçici tesislerde öğretime başlamış, daha sonra 1994'te Gebze'deki İnanç Öğrenme Köyü'ne taşınmıştır (Akarsu,2001)

Bu kurumun en önemli avantajı, maddi sorunu bulunmayan bir yapılanma içerisinde olmasıdır. Vakfın amacı, vakıf senedinde belirtildiği üzere ailelerinin maddi olanaksızlıklarından dolayı muhtaç oldukları özel eğitim imkanını bulamayan üstün zeka ve yetenekteki çocuklara bu eğitim olanağını sağlamaktır. Okuldaki öğrencilerin tümü burslu ve yatılı olup, bütün ihtiyaçları vakıfça karşılanmaktadır(Bilgili, 2000).

1991-1992 Öğretim Yılında İstanbul'da açılan Yeni Ufuklar Koleji, normal üstü zekaya sahip öğrencileri seçerek, özel üstün yetenekliler eğitimini hedefleyen bir özel okuldur. (Akarsu,2000).

Bu alanda eğitim verdiklerini iddia eden iki özel eğitim kurumundan biri olan Yeni Ufuklar Okulu/Lisesi, çeşitli nedenlerle bu tür eğitimden vazgeçmiş, diğer bir deyişle başarısız olmuş veya edilmiştir. Bu nedenlerin temelinde kanaatimizce; alanla ilgili birikim ve felsefenin bulunmayışı, devletin lojistik desteğinin olmayışı, Milli Eğitim müfredatı, okul formatı ve ticari yaklaşımın getirdiği zorluklar bulunmaktadır(Bilgili, 2000).

3.2.4. Tuyçev

Bir grup anne baba ve üstün yeteneğin geliştirilmesine gönül vermiş bilim adamı, eğitimci ve iş adamı 1993 yılında İstanbul'da Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı'nı kurmuştur (Akarsu,2001).

Tuyçev'in, resmi vakıf senedinin üçüncü maddesinde belirtilen amacı : "Üstün zekâlı ve ustun yetenekli çocukların 0-21 yaşlar arasında aile ve okullarında algılayacakları eğitim ve gelişme ortamlarına katkıda bulunarak eğitimlerini zenginleştirmek; okulları ile sosyal çevrelerinde

gereksinme duyacakları bilimsel, sosyal ve kültürel çalışmaları oluşturmak ve bu etkinliklere katılımlarını sağlamak" olup, hizmet konuları ise şöyledir (www.tuycev.org) :

- Türkiye ve Dünyada bu tür çocukların layık oldukları daha zengin bir eğitim ve öğretime kavuşmalarına çaba harcayarak bu tür değerlerin yitirilmesini önlemek ve gelecek kuşakların daha güzel bir Dünya kurmalarına, daha iyi yetişmiş insan gücü desteği ile katkıda bulunmak,
- Türk ve yabancı toplumların kültür, güzel sanatlar, plâstik sanatlar, edebiyat ve benzeri konularda önde gelen kişileri ve kurumları ile ilişkiler kurarak deneyim ve olanaklarından bu tür çocukların yararlanmasını sağlayıcı programlar ve kültür etkinlikleri düzenlemek,
- Geliştirilmiş ve zenginleştirilmiş eğitim ve/ya da uzmanlık eğitimi veren her türlü okul, enstitü, eğitim kuruluğu, vakıf ve benzeri kuruluşlarla bilimsel ve sosyal içerikli işbirliği programlarını başlatmak, uygulamak; bilgi akışını ve alışverişini hızlandırarak bu tür eğitim ile ilgilenen özel ve tüzel kişilerin, bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak, bu bilgi ile deneyimleri toplumların daha geniş bir kesiminin hizmetine sunmak,
- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara eğitim veren benzer amaçlı kurum, vakıf, dernek ve diğer kuruluşlarla, yasal izin alınmak koşulu ile. Dünya ölçeğinde işbirliği yaparak bu tür çocukların eğitim ve öğrenim bursları, geziler, sureli ziyaret, değişim, ortak araç arma ve çalışma projeleri gibi programlar ile zenginleşmelerine ve gelişmelerine katkıda bulunmak,
- Bu tür eğitim ve öğretim ile ilişkili kuruluşların yöneticileri ve eğitimcileri arasında işbirliğini güçlendirerek bu kesimin bilgi birikimi ve deneyimlerini yaymak,
- Bu tür eğitim ve öğretim yapan kuruluşlarla birlikte üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin eğitilmesi ve yetiştirilmesi konularında eğitim programları hazırlamak ve uygulamak,
- Amaç ve hizmet konularına yönelik broşür, bülten, video kaseti, film, dergi, gazete, katalog ve kitap yayınlamak; konferans, panel, sempozyum, acık oturum, forum, sergi, yaz kampları ve okulları, şenlikler, yarışmalar, festival ve bilimsel toplantılar düzenlemek,
- Vakfın amaç ve hizmet konularına yönelik eğitim ve uygulamaları ile vakfa gelir getirmesine ilişkin iktisadi işletmeler, ortaklıklar ve şirketler kurmak,
- Amaç ve hizmet konularının gerektirdiği diğer işlem ve çalışmaları yapmak

Vakıf bir süre bazı özel okullarla iş birliği yaparak, üstün yetenekli çocuklara ek zenginleştirme ve farklılaştırma olanakları yaratmaya çalışmışsa da, eğitimcilerin ve bakanlığın konunun önemine inanmaması ve yeterli esnekliği göstermemesi yüzünden bu denemeden vazgeçmiştir (Akarsu, 2001).

3.2.5.Fen Liseleri

1964 yılında Ankara Fen Lisesi fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocukları, ülkenin gereksinme duyduğu bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirmek üzere kurulmuştur. Ankara Fen Lisesi ve daha sonra açılan diğer fen liseleri, gerek kadroları gerek öğrenci seçim sisteminin değişmesi gerekse donanımlarındaki eksiklerden dolayı kuruluşlarındaki bilim adamı ve araştırmacı yetiştirme özellikleri yok olduğundan, üstün zekalı çocuklara eğitim vere kurumlar olma özellikleri tartışılabilir konuma gelmiştir (Akkanat,1999).

Bu okullar seçilmiş öğrencilere, normal liselere kıyasla birkaç ek matematik ve fen dersi vermenin ötesinde bireyselleştirilmiş ya da öğrencinin hızına, ilgisine, öğrenme biçimine göre farklılaştırılmış ve yaratıcılığını ortaya çıkarmasına fırsat veren bir eğitim yerine fen ve matematikte tekdüze eğitim veren okullar halinde eğitimlerini sürdürmektedirler (Akarsu, 2001)

3.2.6.Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ise öğrencilerin güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini sağlayan kurumlardır. İlk kez,1989-1990 öğretim yılında İstanbul'da açılmıştır. Öğretim süresi dört yıldır. Öğrencilerini yetenek sınavı ile alır. 2007-2008 Öğretim Yılı itibarıyla sayıları 54' ulaşmış durumdadır (www.ogm.meb.gov.tr).

3.2.7.Beyazıt İlköğretim Okulu

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile İstanbul Üniversitesi arasında 30.06.2002 tarihinde imzalanan protokol gereğince Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekalılar Eğitimi Anabilim Dalı'nın katkısıyla, Beyazıt İlköğretim Okulu, Üstün Zekalı Çocukların eğitimine 2002-2003 öğretim yılında başlamıştır (www.beyazit.k12.tr).

3.2.8. Bilsem/İstanbul Bilsem

Eğitimin, temel eğitim düzeyinde yaygınlaşması ortalama çevresindeki öğrencilere göre program düzenlenmesi sonucunu vermiştir. Böyle bir program, üstün yeteneği olan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte değildir. Bu durum en azından onların, öğrenme güçlerinin ancak küçük bir kesimini kullanarak başarılı olmaya alıştırmaktır. Buysa ileri öğrenim aşamalarında zorluk ve yetersizliklere düşebilmelerini kolaylaştırır. Çok üstün anlık gücü olanların özel eğitim konusu olmaları bir çeşit sorumluluktur. Toplumun en değerli ve sınırlı bir kaynağı olan bu varlıkların en iyi ve verimli biçimde yetiştirmelerinin çare ve tedbirlerinin araştırılıp bulunması en olumlu yatırım sayılabilir (Enç, 1979).

Üstün yetenekli öğrencilere devlet okullarında ulaşmak üzere uygulanan çeşitli batı modellerinde karşılaşılan zorlukları göz önüne alan Milli Eğitim Bakanlığı, bunun yerine üstün yeteneklilerin ihtiyaçlarına bilim ve sanata ilişkin zenginleştirici aktivitelerle hizmet verecek merkezler kurma yoluna gitmiştir. İlk merkez 1995 yılında Anakara’da açılmış ve daha çok oradaki bir devlet okulunun tamamlayıcı öğretim birimi olarak işlev görmüştür. İkinci merkez BİLSEM olarak İstanbul’da kurulmuştur. Bu merkez MEB Anakara’da görevli bazı kişilerle, İstanbul’daki adanmış bir grup eğitimci, idareci, öğretmen ve iş adamlarının girişimleri ve aktif katılımları sonucunda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de oldukça merkezi bir yapı gösteren eğitim sisteminin tekeli, her türlü eğitim öğretim faaliyeti için yerel ve merkez MEB birimlerinden resmi onay almayı gerektirir. Bu faaliyetlerin tümü MEB’in denetimi altındadır. Dolayısıyla BİLSEM’in kurulması için ilk adım, merkezin kuruluşu, yönetsel yapısı, öğrenci seçimi, öğrenme faaliyetleri ve değerlendirme süreçlerine ilişkin kural ve kanunların hazırlanması ve bunların yasal onay için teslim edilmesi idi. Detaylı doküman bakanın kendisi tarafından onaylandı ve BİLSEM resmi olarak 1997 yılında kuruldu (Akarsu,2000).

Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 2. bölümünün 6. maddesinde merkezlerin amacı aşağıdaki gibi sıralanıyor :

- Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincinin kazandırılması,

- Ulusal ve evrensel değerleri tanımaları, benimsemeleri, geliştirmeleri ve bu değerlere saygı duymaları, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmeleri,
- Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve duygusal gelişimlerinin de sağlanarak bütünlük içinde değerlendirilmeleri,
- Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesi,
- Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmaları,
- Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetiştirmeleri,
- İş alanlarındaki ihtiyaca yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmeleri,
- Üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturularak disiplinler arası çalışmalarda kazanımlarla sorunları çözmeye ya da ihtiyacı karşılamaya yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmek.
- Yaşam projelerini gerçekleştirme fırsat ve imkânlarının verilmesini sağlamak, olarak ortaya koyuyor.

Aynı yönergenin 7. maddesinde ise merkezlerdeki eğitim-öğretim etkinlikleri aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak düzenlenip ve yürütüldüğü belirtiliyor :

- a)** Bireysel eğitim-öğretim yapılması ve çocuk/öğrencilerin ihtiyacına göre hazırlanmış Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının geliştirilmesine çalışılır.
- b)** Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretiminde bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal gelişimleri bir bütünlük içerisinde ele alınır.
- c)** Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanır ve yürütülür.
- ç)** Çocuk/öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında izledikleri programlar ile merkezlerde yapacakları çalışmalar arasında işbirliği sağlanır.
- d)** Çocuk/öğrencilere benlik algısı ve iletişim becerileri kazandırılır.
- e)** Eğitim-öğretim etkinlikleri, çocuk/öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ve denetim yerine, içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir.

f) Çocuk/öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları sağlanır.

g) Çocuk/öğrencilerin, Türkçe'yi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri sağlanır.

ğ) Eğitim-öğretim sürecinin; çocuk/öğrenci, örgün eğitim kurumu, veli ve merkez ile iş birliğinde devam ettirilmesine çalışılır.

Yönergenin üçüncü bölümü tanılama ve yerleştirme ile ilgili detaylara yer veriyor : Merkezlerin hedef kitlesini; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrenciler oluşturmakta olduğundan merkezlere, üstün yetenekli çocuk/öğrencileri belirlemek amacıyla okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince, ilköğretim çağı öğrencileri için ilköğretim kurumu sınıf ve şube rehber öğretmenlerince, ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca aday gösterilir. Aday gösterilecek okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocuk/öğrenciler için, her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan Gözlem Formları, il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına, merkez tarafından gönderilir. Bu gözlem formları;

- Okul öncesi eğitimi çağında olup herhangi bir okul öncesi kurumuna devam edemeyen 3-6 yaş grubu çocukların velilerince,
- Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklar için okul öncesi öğretmenleri veya velilerince,
- İlköğretim kurumlarında 1-5 sınıflar için sınıf öğretmenleri; 6-8 sınıflar için şube öğretmenler kurulunca,
- Ortaöğretim kurumlarında sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur.

Öğretmenler, kurullar veya veliler üstün yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri çocuk/öğrencileri aday gösterirler ve bu çocuk/öğrencilerden, örgün eğitim kurumlarına devam edenler için okul müdürlüklerince fotoğraflı öğrenci belgesi hazırlanır. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları, öğrenci belgeleri en geç şubat ayının sonuna kadar ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nisan ve mayıs aylarında belirledikleri tarihlerde tanılama işlemini gerçekleştirir.

Herhangi bir nedenle tanılama takvimi içerisinde yer alamayan ve üstün yetenekli olduğu düşünülen çocuk/öğrencilerin başvuruları veliler, öğretmenler ve kurullarca ilgili merkeze

yapılır. Başvurular merkez yürütme kurulunca değerlendirmeye alınır. Merkez yürütme kurulunca tanılması yapılması uygun görülen çocuk/öğrenciler, tanılama komisyonunca ön değerlendirmeye alınır. Örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen çocukların gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir. Değerlendirme sonucuna göre, grup taramasına alınacakların listeleri okula veya veliye bildirilir.

Ön değerlendirme/MADDE 10-(1) Örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen çocuk/öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir. (2) Değerlendirme sonucuna göre grup taramasına alınacak çocuk/öğrenci listeleri okullarına veya velisine bildirilir.

Grup tarama/MADDE 11 – (1) Ön değerlendirme sonucunda grup taramasına katılması uygun görülen çocuk/öğrenciler, merkez yürütme kurulunun belirleyeceği tarihlerde, üst danışma kurulunca belirlenen ölçme araçları ve ölçütleri doğrultusunda grup taramasına alınır.

Bireysel inceleme/MADDE 12 – (1) Grup taramasında yeterli performans gösteren çocuk/öğrenciler ile okul öncesi örgün eğitim kurumlarınca veya velisi tarafından aday gösterilen çocuklardan tanılama komisyonunca bireysel incelemeye alınmaları uygun görülenler, üstün yeteneklilerin bireysel incelemesinde kullanılacak objektif ve bağıl ölçme araçlarının uygulanmasında rehberlik ve araştırma merkezinde veya diğer örgün eğitim, yaygın eğitim, üniversiteler ile benzeri diğer kurumlarda görevli ve tanılama komisyonunca uygun görülen psikolojik danışmanlarca merkezlerde bireysel incelemeye alınırlar.

Kayıt ve yerleştirme/MADDE 13 – (1) Bireysel inceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre sıralanan öğrenci listesi Genel Müdürlüğe gönderilir.(2) Genel Müdürlükçe yapılacak değerlendirme sonucunda uygun bulunan liste onaylandıktan sonra ilgili merkeze gönderilir. Listede yer alan öğrencilerin kayıt işlemi için; kayıt formu , veli muvafakat belgesi, nüfus cüzdan örneği ve 4 adet fotoğraf, çocuk/öğrenci velisi tarafından hazırlanarak merkeze teslim edilir. Çocuk/öğrencinin kayıt ve yerleştirme işlemi sonuçlandırılır.

3.2.8.1. Bilsem'in Vizyonu ve misyonu

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı 1. ve 2. Dönem Çalışma Raporunda ifade edildiği üzere İstanbul Bilsem'in misyonu zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasiteleri veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren öğrencilere uzmanlar tarafından yaşantısal bir eğitim vermektir. Kurumun vizyonu ise hedef kitlesindeki üstün yetenekli öğrencilerin, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamaktır.

3.2.8.2.Kadro su ve öğrenci mevcudu

Bilsem'de 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılında toplamda 14 öğretmen görev yapmakta; fizik, kimya, biyoloji, İngilizce, matematik, resim, bilgisayar, müzik ve rehberlik alanında hizmet vermektedirler. Merkezde, öğretmenlere ek olarak üç de müdür yardımcısı bulunmaktadır.

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı 1. Dönem Çalışma Raporu'ndan alınan bilgilere göre İstanbul Bilsem'in 2002 yılından bu yana kayıt yaptırmaya hak kazanmış ve kaydını yaptırmış 525 öğrencisi olmuştur. Halen devam etmekte olan 261 öğrencisi bulunan merkezde, 2007-2008 Öğretim Yılı itibarıyla 52 öğrenci kayıt dondurmuş durumdadır. Nakil gelen öğrenci sayısı 5 olup devam eden 261 öğrencinin dökümü şöyledir :

- Uyum Programı : 53 öğrenci
- Byf Programı : 165 öğrenci
- Öyg Programı : 32 öğrenci
- Proje Tabanlı : 11 öğrenci

3.2.8.3. Eğitim programları

3.2.8.3.1 Uyum

Oryantasyon, bireyin yeni durumlara alıştırılmasıdır. Hayatın her döneminde bireyin karşılaştığı yeni durumlar vardır. İlk defa okula başlama, ilk işe girme, ilk kez bir semte veya şehre taşınma, evlenme vs. örnek olarak verilebilir. Bireyin, alışık olduğunun dışında yeni bir yaşama, sürece girmesi o kişide ister istemez bir gerginlik hissi oluşturur. Oryantasyon bir çeşit gerginliği azaltma, yeni duruma daha kolay uyum sağlamayı gerçekleştirme hizmetidir.

Kişinin yeni durumlara, bulunduğu çevreye sağlıklı bir şekilde uyum sağlaması o çevreyi ve özelliklerini çok iyi tanımasıyla mümkündür.

Duruma alıştırma –oryantasyon (uyum), eğitim-öğretim döneminin başlaması ile kurumların açıldığı ilk haftalarda yapılır, süresi on hafta ile sınırlıdır. Oryantasyon hizmetleri programı önceden hazırlanır, görev dağılımı ve iş bölümleri yapılır.

Oryantasyon hizmeti, sadece öğrencilere yönelik değil, kurumun bünyesinde yer alan, aile-veli, kurum çalışanları ve öğretmenlere yönelik olarak da hazırlanmaktadır (www.istanbulbilsem.meb.k12.tr).

İstanbul Bilsem’de 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı Uyum Programı, 24 Eylül 2007 tarihinde yeni kayıt olan 51 öğrencisi ile başlamış olup, 2 grup hafta içi, 6 grup hafta sonu olmak üzere toplam 8 grup oluşturulmuştur. Öğrencilerin gruplanmaları sırasında hazır bulunuşlukları, sınıf ve yaş seviyeleri göz önüne alınmıştır. Uyum etkinlikleri 10 haftalık bir süreyi kapsayacak şekilde planlanmış ve uygulanmıştır (Bilsem 2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı, 1. Dönem Çalışma Raporu).

3.2.8.3.2. Destek eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi’nin 4. bölümünün 16. maddesinde belirtildiği üzere uyum programını takip eden destek eğitimi programı, 8 alt başlık içermektedir :

- İletişim Becerileri
- Grupla Çalışma Teknikleri
- Öğrenme Yöntemleri
- Problem Çözme Teknikleri
- Bilimsel Araştırma Teknikleri
- Yabancı Dil
- Bilgisayar
- Sosyal Etkinlikler

10 Aralık 2007 günü Destek Programı'nı başlatan İstanbul BİLSEM, bilim etkinliklerini; matematik, fizik, kimya, biyoloji ve tarih; sanat ve spor etkinliklerini resim, müzik, dans, drama ve seramik; destek eğitim etkinliklerini ise felsefe, İngilizce, bilgisayar ve dil sanatları alt disiplinlerini kapsayacak ve Haziran 2008'de sona erecek şekilde planlamıştır (Bilsem 2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı, 1. Dönem Çalışma Raporu).

3.2.8.3.3. BYF (Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program)

- Çocuk/öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve devinişsel kapasiteleri dikkate alınarak uyum ve destek eğitimi programında yapılan gözlemler ve alınan geri bildirimler sonucu belirlenen bireysel yetenek alanı/alanları doğrultusunda öğrenci grupları oluşturulur.
- Çocuk/öğrencilerin sahip oldukları bireysel yeteneklerini fark ettirebilmek amacıyla akademik bilgilere dayalı olarak yaratıcılıklarını öne çıkaran ve bireysel farklılıklarıyla ilgili disiplinlere yönelik programlar hazırlanır ve uygulanır.
- Öğrenme ortamları, yaratıcı düşünmeyi daha çok destekleyen çağdaş eğitim araç ve gereciyle donatılır.
- Programlar, çocuk/öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda hazırlanır.
- Bireysel yetenekleri fark ettirici dönemde disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak proje üretim çalışmaları devam ettirilir ve projeler destek eğitimi programına göre daha kapsamlı hazırlanır.
- Bireysel yetenekleri fark ettirici programlar sonunda, çocuk/öğrenciler hakkında yapılan bütün gözlemler ve alınan geri bildirimler, öğretmenler kurulunda değerlendirilerek çocuk/öğrencinin ilgi ve yetenek alanı/alanları belirlenir(Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi).

3.2.8.3.4. Özel Yetenekleri Geliştirme Programı

- Özel yetenekleri geliştirici programlar, çocuk/öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olarak disiplinler arası modüler yapıda olur.
- Özel yetenekleri geliştirici programlarda çocuk/öğrencilere disiplinler ve disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır.
- Çocuk/öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını, kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlayacak eğitim bu dönemde verilir.
- Çocuk/öğrencilerce bu dönemde, daha çok özel yetenek alanı/alanlarına yönelik proje üretim çalışmaları yapılır(Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi).

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında İstanbul BİLSEM ÖYG’de yer alan öğrencilerin devam ettiği programlar : matematik, fizik, biyoloji, resim, tarih, felsefe ve İngilizce’dir (Bilsem 2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı, 1. Dönem Çalışma Raporu).

3.2.8.3.5. Proje Üretimi ve Hazırlama Programı

- Merkezlerdeki bütün etkinliklerin temelinde proje üretme ve geliştirme çalışmaları esas alınır.
- Proje hazırlama ve geliştirme konularında bilgi ve beceri kazandırmak üzere kurumdaki lider ve/veya danışman öğretmenler aracılığıyla gerekli ön öğrenmeler sağlanır ve proje yönergeleri hazırlanıp örnekler sunulur.
- Çocuk/öğrencilerce lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde proje konuları belirlir.
- Yöntem olarak öğretmenlerin çocuk/öğrencilere bilgi aktarmasından çok, kendi seçecekleri projeler doğrultusunda çalışmaları, geliştirdikleri çözüm uygulamaları ve bu süreç içerisinde öğrenmeleri temel alınır.
- Çocuk/öğrenciler ilgi, yetenek ve tercihlerine göre 3–5 kişiden oluşan proje gruplarına ayrılır ve kendi seçtikleri proje üzerinde çalışarak gerektiğinde bireysel proje üretme çalışmaları da yapılır.

- Proje konularının belirlenmesi, seçilmesi ve sonuçlarının değerlendirilip geliştirilmesinde çevredeki iş yeri, yerel yönetimler, gönüllü kurum ve kuruluşlar ve üniversitelerden yararlanılır.
- Projeler ilgili kurum ve kuruluşlarda geliştirilebileceği gibi, gerektiğinde uzman kişilerden de destek sağlanır.
- Projelerin konusu ve seçiminde herhangi bir sınırlama yapılmaz. Her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri projelendirilir.
- Projeler, disiplinler arası çalışma ve farklı becerilerin sentezini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanır.
- Çocuk/öğrencilerin, lider ve/veya danışman öğretmenler rehberliğinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını yaparak, yaşayarak, öğrenen; üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanır.
- Proje üretimi yapılırken eğitim-öğretim ortamları, her türlü çevre şartlarına açık, çok amaçlı, sosyal ve psikolojik yönden iş birliğine açık ve motive edici olacak şekilde düzenlenir(Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi).

3.3. Dünyada Konunun Tarihçesi

Batıdaki duruma bakarsak, 1957'den sonra hızla bu konuda gerekli adımların atıldığını, gerek ayrı eğitim gerek birlikte eğitim şeklinde tüm uygulamaların yaygınlaştığını ve bütün üstün veya özel yetenekli çocukları kapsayacak yapıya ulaştığını görmekteyiz (Akkanat, 1999).

3.3.1. ABD ve Kanada'da Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Üstün yetenekliler eğitiminin en çok tartışıldığı, kuramların, modellerin geliştirildiği yerel, eyalet ve federal düzeyde birçok uygulamanın gerçekleştirildiği ülkeler ABD ve Kanada'dır. 70'li yıllarda, nispeten kolayca yani mevcut uygulamalarda pek fazla değişiklik gerektirmeden üstün yeteneklilerin sorunlarına getirilebilecek ilk çözüm olarak "hızlandırma" akla gelmiştir. Hızlandırma programları, olumlu ve olumsuz yanları ile üzerinde çok tartışılacak konulardan birisi olmuştur. Yapılan araştırmalardan ve okulların deneyimlerinden çıkarılan sonuç, uzman kişilerce ve dikkatli yapıldığı , uygulamada deneme devresi konularak

artı ve eksilerin iyi izlendiği durumlarda hızlandırmanın, üstün yetenekli çocuğun lehine çalıştığı yönündedir.

Her ne kadar üzerinde tartışılmış olsa da üstün yeteneklilerden oluşan farklı gruplamalar ABD’de yaygınlık kazanmaktadır. Bunlar üç ana başlık altında şöyle özetlenmektedir :

- Tam zamanlı homojen sınıflar
- Tam zamanlı heterojen sınıflar
- Yarı zamanlı ya da geçici gruplamalar

ABD’de okulların ve merkezlerin yanı sıra, ana babaların oluşturduğu destek grupları, dernek ve vakıflar da üstün yeteneklilere yönelik yaz okulları, mentorlerle çalışma ve zenginleştirme programları gibi etkinlikler düzenlemektedir (Akarsu, 2001)

Amerika’da üstün zekalı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili çalışan Norma E. Cutts ve Nicholas Moseley’e göre, zenginleştirme çabaları, her bir öğrenciye faydalı olabildiği takdirde, öğretmene pek sanıldığı kadar bir yük getirmiyor. Genel amaçlarının belirlenmesi ve her öğrencinin ne yapacağı gayet itina ile dikkate alınmalı. Öğretmen her öğrencinin zayıf taraflarını, yeteneklerini ve ilgilerini iyice incelemeli, ondan sonra onun yararlanabileceği bir şekilde programı düzenlemeli. Planlamada öğrenciye de önemli bir rol verilmeli ama o takdirde öğretmen öğrencisine yeterli zamanı vermeli ve onunla, yapılan programda ilerleme olup olmadığını sık sık kontrol etmeli (Cutts ve Moseley, 2004).

3.3.2.Avrupa’da üstün yeteneklilerin eğitimi

Avrupa’da üstün yeteneklilerin eğitimi Amerika’ya kıyasla daha yavaş ve daha az deneysel biçimde gelişmektedir. İsveç, Norveç ve Danimarka’da üstün yetenekliler için ayrı okul ve programlar yoktur; ancak üstün yetenekliler de tüm öteki özel eğitim gerektiren öğrenciler gibi ihtiyaç duydukları farklı eğitimi, genel öğretim içinde rahatlıkla alabilmektedir (Akarsu, 2001) .

İspanya, Portekiz, İtalya gibi ülkelerde üstün yeteneklilerle ilgili araştırma ve uygulamalar yok denecek kadar azdır (Freeman, 1992 aktaran Akarsu, 2001).

Benzer bir sınırlı etkinlik Fransa ve Belçika için de söz konusudur. Doğu Avrupa ülkelerinde 1990 öncesinde tıpkı SSCB’de olduğu gibi, özellikle matematik, fizik, kimya, biyoloji ve

informatik alanlarında üstün yetenekliler için özel lise düzeyinde okulların yanı sıra, dil, güzel sanatlar ve spor dallarında çeşitli yaş gruplarının özel olarak eğitildiği kurumlar mevcuttu. Bu okullar varlıklarını büyük ölçüde sürdürmektedir (Akarsu, 2001).

Almanya’da yaklaşık 80 sene önce ileri zekalıların desteklenmesine ilişkin bir dizi proje ve yayın üretildi. Yaş grupları açısından karma yapılı sınıflar, açık ve bireyselleştirici ders verme yöntemleri ve genel anlamda büyük ölçüde çocuğun esas alınması gibi bazı yöntemler bugün yeniden ele alınmakta “Almanya Eğitim ve Dersler Komisyonuna” bağlı özel bir komisyonun yöneticisi olan Eduard Spranger, 1917 yılında destekleyici önlem olarak burs verme uygulamalarının yerleştirilmesini önerdi. Bunun sonucunda 1925 yılında Alman Ulusunun Burslar Vakfı kuruldu. Hamburg’da ve Almanya’nın bazı başka kentlerinde 1918’den itibaren en yetenekli öğrencilerin desteklenmesine yönelik bir program uygulandı. (Feger ve Prado, 1998 akt. Jost, 2006). Bu uygulamada belirleyici bir katkıda bulunan William Stern, nasyonal sosyalistler tarafından kovuldu (Prado, Jansen ve Wiczerkowski; 1990 aktaran Jost, 2006). Kitapları 1933’te yakıldı. Yeteneklilerin desteklenmesine yönelik tüm diğer inisiyatifler ve pedagoji reformculuğu hareketi Hitler iş başına geçtikten sonra benzer akıbetlere uğradılar. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Almanya’da ileri zekalıların desteklenmesi uzun süre tabu oldu; ancak seksenli yıllarda bu durum yavaş yavaş değişmeye başladı (Wiczerkowski, Wagner, 1981, akt. 2006, Jost).

Almanya’da birleşme öncesi üstün yetenekli çocuklarla ilgili ilk girişim 1978’de bir grup veli ve psikoloğun kurduğu Üstün Yetenekli Çocuklar Alman Derneği’dir. Bu kuruluş da hem kamuoyunun ilgisini çekmiş, hem de okul dışı zenginleştirme etkinlikleri düzenlemiştir. Çoğu bir üniversite ya da okulla iş birliği yapan federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan birçok araştırma merkezi kurulmuştur. Almanya’da, bünyesinde seçilmiş üstün yeteneklileri barındıran tek okul, 1981’den bu yana etkinliğini sürdüren Braunschweig’tadır (Akarsu, 2001)

İngiltere’de öğrencilerini seçerek alan ünlü ve geleneksel okullarda üstün yetenekliler için ayrıca hızlandırma ve farklılaştırma uygulamaları yapılmaktadır. İngiltere’deki genel eğilim İskandinav ülkeleri gibi genel eğitim içinde esnek ve erişilebilir olanaklarla üstün yeteneklileri kaynaştırma yönündedir. Bu amaca hizmet eden Müfredat Zenginleştirme Ulusal Derneği (NACE), yıllardır öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin bir rol oynamaktadır (George, 1992 akt. Akarsu, 2001).

BÖLÜM 4

4. ANNE BABA TUTUMLARININ AİLE ORTAMINA YANSIMALARI

Yaşam şartlarının zorluğu, günlük yaşantının getirdiği stres ve zaman darlıkları, insanlar istese de yakın uzak çevresiyle uygun iletişim kurma, yeteri kadar birlikte olma şansını azaltmaktadır. Aile bireyleriyle olan ilişkilerin benzer mazeretlerle geçiştirilmesi kabul edilemez. Karşılıklı ilişkilerin sıcak tutulması, birbirlerine olan ihtiyacın giderilmesi, birlik ve beraberlik duygusunun yaşatılması, kişiler arası iletişimin canlı tutulması ile mümkündür. Öncelikle yetişkin olan aile bireylerinden anne ve babanın birbirleriyle olan ilişkilerinde çocuklarına örnek davranış sergilemelerinde yarar vardır. Bir çocuğun aile mensubiyetini yaşayabilmesi için özellikle ebeveynini zor durumlarında üzüntülerinde olduğu gibi, sevinçlerinde ve mutluluklarında da yanında görmek istemesi kadar doğal bir davranış yoktur (Şimşek, 2008).

Bütün canlıların yaşayabilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için, doğa şartlarına alışmaları, doğanın güçlüklerini yenmeleri, doğa güçleri ile uzlaşarak olumlu iş birliği kurmaları gerekir. Bu işlemler dizisine uyum denir (Aydoğmuş, 1990).

“Uyum” kavramı çeşitli psikolojik yaklaşım ve disiplinlere göre biraz farklı şekillerde anlaşılmakla birlikte, genelde bireyin hem kendisi, hem de çevresiyle iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi şeklinde tarif edilebilir (Özgüven 1992, aktaran Alpten, 1993).

Doğumdan itibaren çocuk, etrafını saran fizik ve sosyal çevreye uyum savaşını verirken, bu çabasında en büyük desteği anne ve babasından alır. Çocuk kendini ifade edebilmeyi, kendi kendini yöneten bir birey olabilmeyi ailesinden öğrenir. Bu öğrenme süreci içinde, sevgiye, güvene, çevresindekilere inanmaya, bağımsızlığa, başka bir deyişle büyüdükçe bazı şeyleri kendi başına yapabilmeye ihtiyacı vardır. Küçük yaştan itibaren çocuğa, yaşına, yeteneğine ve cinsiyetine uygun görev ve sorumluluklar verilmezse, güven duygusu pekiştirilmemiş olur. Bu da çocuğun bağımlı ve beceriksiz bir birey olmasına sebep olabilir. Çevresine güvenmezse aldatan yalancı bir kişi, arkadaş edinemez yalnız kalırsa içine kapanık, sessiz ve hayal dünyasında yaşayan bir çocuk olabilir. Büyüme aşamalarında başarılı olan çocuklar, sağlıklı

aile ilişkileri içinde yetişmiş kimselerdir. Aile içinde gerçekleşen başarılı ilişkiler; mutlu, arkadaşça, bunalımdan uzak ve yapıcı bireylerin oluşumunu sağlar.(Yavuzer, 1990).

Aile içi iletişim, anne babanın çocuk yetiştirme davranışlarını da göz önünde bulundurmaya gerektirir. Çocuğun yaşamını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi ve dış dünyaya açılabilmesi için aileye gereksinimi vardır. Çocuk, dış dünyaya açılmak için gereksinim duyduğu deneyimleri ve geliştirdiği niteliklerini aile içinde kazanırken, daha sonra ihtiyaç duyacağı, insan ilişkileri kurma ve sorunlarına çözüm bulma yollarının temellerini aile ortamında edinir. Bu nedenle doğumdan itibaren anne babaya oldukça fazla görev düşmektedir (Önder, 2003).

Moss (1974) ve Fowler (1980) , aile ortamını şöyle tanımlamışlar: Aile yapısındaki organizasyonel özelliklere ve ilişkilere dayalı olarak ortaya çıkan kişiler arası atmosfer.

Anne baba tutumlarının en belirgin iki özelliği duygusal ilişki boyutu ile denetim boyutudur. Duygusal ilişki boyutu incelendiğinde, bu boyutun çocuğu merkez alan kabul edici tutumdan, reddedici tutuma kadar uzanan bir yelpaze içinde farklılaştığı görülür. Aynı şekilde denetim boyutu da kısıtlayıcı tutumdan, hoşgörölü tutuma kadar geniş bir alanı kapsar. Çocukların toplumsal ve zihinsel açıdan yetkin bireyler olması isteniyorsa, bir ölçüde ana-baba denetimi gereklidir. Unutulmamalıdır ki toplumsallaştırmanın asıl amacı, dış öğeler tarafından yönetilmek yerine kendi kendine yönetimi sağlamaktır. Anne babanın aşırı kısıtlayıcılığı kadar, aşırı serbestliği de toplumsal gelişimi engeller. Ana- baba davranışlarıyla, çocukların davranışları arasındaki ilişkileri konu alan araştırmalara göre, esnek ve hoşgörölü ana babalar, çocuklarda olumlu duygusal, toplumsal ve bilişsel gelişmeye yol açmaktadırlar (Yavuzer, 1990).

Çocuklukta gerçekleştirilmesi gereken en önemli işlerden biri de, yaşamın yapısı ve anlamı konusunda bilgi edinmektir ki, bu da büyük ölçüde kurallar, ilkeler ve olayların nasıl ortaya çıktığı konusunda bilgi sahibi olmakla gerçekleştirilebilir. Çocuğun davranışları yıllar geçtikçe gitgide daha bir karmaşıklık ve çeşitlilik kazanır ve sizin disiplin yönteminizi en küçük ayrıntılara kadar öğrenebilmek için size kendince birtakım deneyler uygular. Bu tür itaatsizlikler normal karşılanmalıdır (Salk, 1995).

Bunun tersine, baskıcı ana-babalar katı, kuvvet uygulayıcı ve çocukların gereksinimlerine karşı duyarsız kişilerdir. Bu sevgisiz ortamda isteklerini dile getirememesi, çocukta mutsuzluğa, iç çatışmalara ve sinirli davranışlara yol açar. Aşırı gevşek ve tutarsız bir disiplin uygulayan ana babalar ise çocukların dürtülerini rahatça dışa dökmelerine izin verdiklerinden, denetimsiz davranışların oluşumuna sebep olurlar (Yavuzer, 1990).

Değişik yaklaşımlar ve bakış açılarından yola çıkarak tutumu şöyle tanımlayabiliriz: Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimi (İnceoğlu, 2000).

Baumrind, anne baba davranışlarında duygusal ve denetimsel olarak iki boyut tanımlamıştır. Daha sonra, bu boyutların kesişimleri sonucu oluşan demokratik, otoriter, izin verici ve ilgisiz olmak üzere dört farklı çocuk yetiştirme tutumu ortaya koymuştur. Denetim boyutu ile anne babaların, çocuklarının davranışları üzerinde oluşturmaya çalıştıkları kontrol ve onlardan, koydukları kurallara uyma beklentileri anlaşılmalıdır. Bir ucunda aşırı kontrol, diğer ucunda kontrolün olmadığı bir yelpaze akla gelmelidir. Duygusal ilişki boyutu ile anlatılmak istenen de, anne babaların çocuklarına karşı gösterdikleri yakın ilgi, kabul ve onların gereksinimlerine karşı duyarlı olmalarıdır (Balkan ve Şendil, 2005).

Sağlıklı bir aile yapısında dürüstlük ve kendini ifade desteklenir . Farklılıklar doğal kabul edilir . Bu tip aile ortamlarında olumsuzluklar ödün verme yoluyla çözülür, bireylerin içsel rollerinde bir süreklilik bulunur, beklentiler ve kurallar nettir. Sağlıksız aile yapısı, sağlıklı aile yapısının aksine , gerçek duyguların baskı altında tutulduğu, kişiler arası sorunların çözümünde sözel müzakereye pek olanak sağlamayan kapalı bir sistemdir. Rollerde süreklilik bulunmaz, katı ve değişime kapalı bir yapıdadır (Usluer, 1989) .

4.1. Demokratik Tutum

Demokratik tutum çocuk yetiştirmede en uygun yaklaşım olarak kabul edilir. Bu tutumu benimseyen anne babalar, sabırlı ve duyarlı bir biçimde çocuklarını dinlerler, onlara aile içinde eşit haklar tanırırlar, düşüncelerini açıkça anlatmalarını desteklerler ve bu konuda onları cesaretlendirirler. Böylece onların bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik ederler. Çocuğun birçok gereksiniminin karşılanmasının dışında, ayrıca ona sevgi ve ilgi gösterilir. Demokratik

tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarının olgunluk düzeylerine uygun, mantıklı istekler içindedirler. Bir yandan çocuklarının bireyselliklerini korumaya çalışırken, diğer yandan da içinde bulunduğu toplumla uyumlu yaşayabilmeleri için onlara gerekli kuralları öğretirler. Çocuktan gelişim düzeyine uygun sorumlulukları alması beklenir. Demokratik tutumu benimsemiş anne babalar, çocuklarının eleştirilmekten hoşlanmayacağını, bu durumda kendini yetersiz hissedeceğini bildikleri için çocuklarının yanlışlarını görüp onu cezalandırmak yerine, öncelikle başarılarını ödüllendirirler (Balkan ve Şendil, 2005).

Çocuğun sorununu kendisinin algılaması, sorumluluğunu bilmesi, kaygı duyması ve giderilmesi konusunda çaba göstermesi gerekir. Anne babaların, çocuğun aşamayacağı konularda rehberlik düzeyinde yardımcı olması olumlu bir davranış olacaktır (Şimşek, 2008).

Yapılan bir araştırma bulgusu, kendisini daha yeterli bulan, daha iyi sosyal uyum gösteren çocukların annelerinin, çocuklarına karşı daha kabul edici olduklarını ortaya koymuştur. Bir başka araştırma bulgusundan ise kendine güvenli olan çocukların annelerinin, çocukları ile olumlu, destekleyici bir etkileşim içinde oldukları anlaşılmaktadır (Ferguson, 1970, akt. Çağdaş, 2003).

4.2. İzin Verici Hoşgörülü Tutum

Anne babanın normal bir hoşgörü içinde davranması, çocuğun sağlıklı bir kişilik oluşturmaya yardım eder; ama çocuğa aşırı hoşgörü ve düşkünlük, onu bencil yapmaktadır. Böyle çocuklar herkesin sürekli kendisiyle ilgilenmesini ve kendisine hizmet etmesini isteyerek şımarık davranışlar içerisine girerler (Elmacıoğlu, 1998).

İzin verici, hoşgörülü tutumu benimseyen anne babalar çocuklarıyla duygusal olarak yakın ama onların davranışlarını denetlemeyen ya da denetimleri çok yetersiz olan anne babalardır. Çocuklarının her yaptığını hoş karşılar ve hemen hiçbir davranışı üzerinde denetim kurmazlar. Bu anne babalar çocuklarına karşı sıcak ve sevecendirler. Onları kabul edici bir yaklaşım içindedirler. Bu yakınlık, çocuklarının bağımsız ve özerk bir kişilik geliştirmelerinde etkili olur. Bununla birlikte, çocuğun arzu ve isteklerinin sürekli olarak yerine getirilmesi, dürtülerini kontrol etmekte güçlük çekmesine yol açar. Sonuçta bu çocuklar sabırsız, dikkatini yoğunlaştırmakta zorlanan, istekleri engellendiği zaman öfkelenen ve isyan eden, yetişkinlere aşırı bağımlı kişiler haline gelirler. İlgi süreleri genellikle kısadır, hemen bıkarlar. Bu çocuklar

ev dışı ortamlara uyum sağlamakta da zorlanırlar. Kendi anne babalarından gördükleri izin verici tutumu, diğer insanlardan görememek, onları hayal kırıklığına uğratar (Balkan ve Şendil, 2005).

Kesin tavırla çocuğuna “hayır” diyemeyen aileler, çocuğun kendini daha çok güvende hissetmesine değil, aksine çocuğun sınırları bilmemesine yol açmaktadır. Çocuklar, bir şeye sahip olunabilmesi için çalışılması gerektiğini, başarının değerini bu yüzden bilmemekteler (Saygılı, 2004).

Aşırı hoşgörü, çocuğun yardımlaşma, paylaşma iş birliği, fedakarlık gibi davranışlar geliştirmesini engelleyebilir. Çocuğun yalnız kendisini düşünen bencil davranışlar göstermesine neden olabilir. Bu durum çocuğu başkaları tarafından sevilmeyen, istenmeyen bir kişi durumuna getirir. Bu durum da çocuğun sosyalleşmesini engeller (Çağdaş, 2003).

4.3. İzin Verici İhmalkar Tutum

İzin verici ihmalkar tutumu benimseyen anne babalar; çocuklarına karşı sevgi, ilgi göstermeyen, ihmalkar, sorumluluk ve duyarlılıktan yoksun, reddedici olduğu açıkça görülen davranışlar sergileyen ve onların davranışlarını denetlemeyen kişilerdir. Çocuklarının yalnızca yeme içme gibi temel gereksinimlerini karşılarlar, bunun dışında hemen hiçbir gereksinim ya da etkinlikleri ile ilgilenmezler. Bu anne babalar çocuklarına karşı düşmanlık, kin , kızgınlık, öfke duyguları hissedeler ve onlara karşı saldırganca davranışlar sergilerler. Reddetme davranışı, aşağılayıcı hakaretlerden, çocuğu terk etmeye kadar çeşitli tepkiler biçiminde ortaya çıkabilir. (Balkan ve Şendil, 2005).

Çocuğuyla ilgilenmeyen anne, onun yetişkinlik döneminde önemli sorunlar yaşamasına neden olur. “Hayalet anneyle” büyüyen kişilerde görülen ilişki sorunlarından birkaçı şunlardır: ilişkilerde yüzeysellik (doyurucu olmayan ilişkiler), mesafeli olma (duygusal olarak yakınlaşamama), içine kapanma (dertli zamanlarında başkalarının yardımını aramak yerine içe kapanma), güvensizlik, düşmanlık ve saldırganlık (başkalarını kendilerinden uzak tutabilmek için düşmanca davranma), ilişkiye fazla değer verme (hayalet annenin bıraktığı boşluğu doldurma çabası), olumsuz ilişkiler (Cloud ve Townsend, 2001).

Anne babasının kendisiyle ilgilenmekten mutluluk duyduğunu hisseden çocuk, anne babasını ulaşılabilir olarak algılar. Ulaşılamayan anne baba güvensizliğe sebep olur (Apuhan, 2003).

4.4. Otoriter Tutum

Sıkı eğitim uygulayan ana baba, çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yoğurmak amacını güder. Çocuk sürekli bir denetim altındadır. Çocu , ana babasının eleştirisinden çekinir ve attığı her adımda yanlış yapma korkusu içine düşer. Duygularına ve isteklerine önem verilmediğini görerek bunları içinde tutmaya çalışır, çocukla ana babanın ilişkisi gergindir. Davranış esnekliği tanınmamış ve özgürlük sınırları bir hayli daraltılmıştır (Yörükoğlu, 1998).

Anne ve babadan birisi ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuk, nazik dürüst ve dikkatli olmasına karşılık, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir. Suçlayan, cezalandıran ve sürekli karışan anne babaların çocuklarının kolayca ağlayan çocuklar olduğu görülür. Baskı altında büyüyen çocuklarda, genellikle isyankar tutumlarla birlikte, aşağılık duygusu gelişebilir (Yavuzer, 1990).

Baskıcı anne babaların olduğu yerde, anne babalardan çok az, çocuklardan çok fazla şey beklenir. Bunlar yaşamlarını çocuklarının görünüşleri, yeterlikleri ve başarıları ile yaşayan anne babalardır. Hava gerilimli, gergin ve korku doludur. Disiplin sisteminin sıkıyönetimci olması ve yalnızca çocuklara uygulanması olasıdır. Çocuklar, belirli çalışma alanlarında yeterlik geliştirebilirler; ancak özgüvenden yoksun olacaklardır ve sevimliliklerine ilişkin ciddi kuşkuları bulunacaktır (Humphreys, 1998).

Baskı yapan, suçlayan, sürekli cezalandıran ve her şeye karışan anne babalar, çocukta çekingen, pısrık, kolayca başkalarının etkisinde kalabilen, aşırı hassas ve aşağılık kompleksi içerisinde bir kişilik oluştururlar (Elmacıoğlu, 1998).

Çocukta sık sık hastalık işaretleri görülür. Baş ağrısı, karın ağrısı, mide bulantısı tepkilerinin sıklıkla gözlemek mümkündür. Her an ceza görmek endişesiyle yalan söyleme eğilimi fazladır. Olumlu da olsa elde ettiği sonuçları, ceza alma korkusuyla söyleyemez. Bu çocuklar sonraki yaşamlarında olumsuz ve itaatsiz davranışlar ya da otorite karşısında aşırı pasif, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen bir kişilik geliştirebilirler. Otoriter aile ortamında

yetişen kişilerin yaratıcılıklarını ortaya koymaları da güçtür. İnsanlara karşı hoşgörölü değildirler; çünkü “ İnsanlar hata yapamazlar, hata yapan kişi ceza görmelidir.” düşünceyi davranırlar. Aşırı mükemmeldirler, yönetici görevi aldıklarında, diğer kişileri aşırı ezen, amirlerine karşı ise aşırı itaatkar davranışlar sergilerler(Önder, 2003).

Çocukları sürekli eleştirip onları yargılama, suçlama ile yetiştirmeye bazı psikologlar “zehirli terbiye” adını vermişlerdir. Zehirli terbiye, eşitsizlik üzerine kurulmuştur, hükmeden ve hükmedilen vardır. Zehirli terbiye, çocuğun kendine olan saygısını yok eder, iç dünyasını zehirler, kendine güvensiz, başkalarını memnun etmek için yaşayan insanlar ortaya çıkar (Cüceloğlu, 1998) .

Anne babanın amansız baskıcı tutumu yüzünden iç dünyası olumsuz olarak gelişmeye başlayan bir çocuğun denetimi artık mümkün değildir. Baskı ilişkiyi zayıflatır. Zayıf ilişkiler kuralları koruyamaz. Aşağılanma tehdidi içinde varlığını kaybeden birisi için kuralların önemi yoktur En çok kural ihlalinin kendisini en çok baskı ve tehdit altında hisseden toplumlarda görülmesi tesadüf değildir (Apuhan, 2003).

4.5. Aşırı Koruyucu Tutum

İlelebet bir koruyucu durumunda kalması gereken bir kişi, sevgi ve özgürlük hususunda pek çok şey kaçırmaktadır (Cloud ve Townsend, 1996).

Çocuğunuzu pek tabi ki kötü doğal sonuçlardan korumak istersiniz; siz araya girip durumu düzelttiğiniz müddetçe çocuğunuz kendi başının çaresine bakmayı öğrenmek yerine, her zaman sizden yardım bekler duruma düşecektir (Dodson, 1998).

Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesi anlamına gelir. Bunun sonucunda çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, güvensiz ve duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık çocuğun yaşamı boyunca sürebilir ve aynı koruyucu tutumu gelecekte eşinden de bekleyebilir. Daha çok anne çocuk ilişkisinde ortaya çıkan bu aşırı koruyuculuğun altında , annenin duygusal yalnızlığı vardır (Önder, 2003).

BÖLÜM 5

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Modeli

Üstün çocukların aile ortamının, bazı demografik değişkenler açısından incelenmesine yönelik bu araştırmada tarama türü modellerden ilişkisel tarama uygulanmıştır. Araştırma bulguları, konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışı literatür taramasına ek olarak bilgi formu ve “Aile Ortamı Ölçeği” uygulamaları verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

5.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini eleme, sınav ve testlerden geçerek “üstün tanısı konmuş” ve İstanbul BİLSEM’den hizmet almaya hak kazanmış ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi çocukların velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2007-2008 öğretim yılında, çocuğu İstanbul Bilsem’de eğitim gören 100 anne babadan random olarak seçilmiştir. Bilsem’de, 2007-2008 Öğretim Yılı itibarıyla 52 öğrenci kayıt dondurmuş durumdadır. Nakil gelen öğrenci sayısı 5 olup, devam eden 261 öğrenci bulunmaktadır.

5.3. Veri Toplama Araçları

5.3.1 Aile ortamı ölçeği

Araştırmada Fowler (1980) tarafından geliştirilen ve Usluer (1989) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Aile Ortamı Ölçeği (Family Environment Questionnaire)” kullanılmıştır. 4’lü Likert tipinde hazırlanmış olan bu ölçek, birlik-beraberlik ve denetim boyutlarını içeren 26 maddeden oluşmaktadır.

Sibel Usluer (1989), ölçek uyarlaması araştırmasını iki aşamada yürütmüştür :İlkin maddelerin deneysel olarak dilsel eşdeğerliğini, daha sonra , Türkçeleştirilen bu ölçeğin güvenilirliği ve geçerliğini sınamıştır.

Usluer (1989), dilsel eşdeğerlik için ölçeğin İngilizce ve Türkçe maddelerini iki dili de iyi bilen, 85 lise öğrencisine bir ay arayla uygulamıştır. Terazileme tekniği uygulanarak elde edilen varyans analizi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Teknikleriyle

Çözümlenmiş, Türkçe ve İngilizce maddeler değişik ölçek formları vs arasında farklar istatistiksel yönden anlamsız bulunarak araştırmanın bu bölümüyle ilgili beklentiler desteklenmiştir. Böylece Türkçeleştirilmiş Aile Ortamı leği’nin, İngilizce formuyla dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu kanısına varılmıştır.

Usluer’in (1989) araştırmasının ikinci aşamasında Türkçe Aile Ortamı leği’nin güvenilirlik ve geçerliğini sınamak üzere İstanbul’un çeşitli lise ve üniversitelerinden 535 kız ve erkek öğrenciden oluşan geniş bir örnekleme çalışmaya alınmıştır. Bulgular, ölçeğin 6,10, 27 ve 30. maddelerinin yeterince geçerli olmadığını göstermiş; bunlar ölçekten çıkarılmıştır.

Bu formun i tutarlığı yüksek madde – toplam puan korelasyonlarıyla saptanmıştır. Ortalama korelasyonlar 30’un üzerinde, alpha değerleri de 0.74 üzerinde bulunmuştur. İki boyuttan oluşan bu ölçeğin ayrı ayrı alpha değerleri birlik-beraberlik alt leği için 0.82, organizasyon-kontrol alt leği için de 0.74’tür. Bir ila üç hafta arayla elde edilen test-tekrar test korelasyon alt sayıları 0.61 ila 0.73 arasında bulunmuştur.

Yapı geçerliği için faktör analiz ve hipotez sınaması teknikleri kullanılmıştır. İki boyutlu faktör analizi , Türkçe leğin İngilizcesinden bir miktar farklılık gösteren iki faktörü ortaya çıkarmıştır. Buna göre 26 maddenin 16’sı Faktör I’de birlik-beraberlik; 10 maddesi ise Faktör II’de kontrol olarak anlamlandırılmıştır. Faktör I, çoğunlukla birlik-beraberlik ve kısmen düzeni yansıtan maddelerden oluşmuştur. Bu faktör, toplam varyansın % 22,9’unu açıklamaktadır. Faktör II’nin ise 9 maddesi kontrol ifadelerinde oluştuğu için bu da kontrol boyutu olarak ifade edilmiştir. Toplam varyansın %10,5’ini açıklar. Her iki faktör, Türkçe Aile Ortamı leği puanları varyansının %33,4’ni açıklar açıklar nitelikte bulunmuştur. Bulgular, beklentiler doğrultusunda birlik-beraberlik alt leği ile çocuğun “z” kavramı; organizasyon-kontrol alt leği ile anne baba disiplini arasında olumlu ilişkiyi ve birlik-beraberlik alt leği ile çocuğun kaygı ve depresyonu arasındaki olumsuz ilişkiyi ortaya çıkarmıştır (Usluer, 1989).

“stn Yetenekli ocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bilsem rneği” konulu çalışmada lek, İstanbul Bilsem velileri (anne ve babalar) tarafından -Usluer’in izniyle- doldurulmuş olup, her madde için 1’den 4’e kadar puan verilmiştir (Bkz. Ek-1).

5.3.2.Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, üstün yetenekli tanısı konulmuş çocukların ailelerinden yaş, medeni durum, meslek, anne baba tutumları, gelir düzeyi, ailedeki üstün yetenekli yetişkin sayısı, toplam çocuk sayısı, çocuğun/çocukların İstanbul Bilsem’de aldığı eğitim ile ilgili bazı detaylar ve eğitim durumları vb. demografik hususlarda bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır (Bkz. Ek-2).

5.4. Verilerin Toplanması

Hazırlanan bilgi formu ve “Aile Ortamı Ölçeği”; 2007-2008 Öğretim Yılı 2. döneminde öğrencilerin eğitim aldıkları saatlerde, özellikle de giriş ve çıkışlarda çocuklarını götürüp getiren ve veli toplantısında kuruma gelen 106 veliye uygulanmış, anketlerden 6’sı -eksik doldurulmuş olmaları nedeniyle- araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

5.5. Verilerin Çözümlemesi

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından ebeveynlere uygulanan ölçek (Aile Ortamı Ölçeği) puanlanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan ebeveynlerin demografik özelliklerini (velinin durumu, velinin yaş grubu, medeni durum, evdeki çocuk sayısı, evdeki üstün yetenekli çocuk sayısı, Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların yaşı, ebeveynler içinde üstün yetenekli birinin olup olmaması, ebeveynler için üstün yetenekli olanların hangisi olduğu, öğrencinin kaç yıldır Bilsem'e devam ettiği, öğrencinin sınıf düzeyi, öğrencinin okul düzeyi, kendi okulunda sınıf atlayıp atlamadığı, Bilsem'de devam ettiği eğitim programı, ebeveynin eğitim düzeyi, algılanan çocuğa yönelik tutum, oturdukları evin durumu, algılanan gelir düzeyi) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin toplam puanları için $\bar{x}$, ss, SH_x değerleri saptanmıştır. Öte yandan, karşılaştırma analizleri için yeterli dağılımın oluşmadığı değişkenler için anlamlı birleştirmelerle gruplar birleştirilmiştir. Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik

teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*,

2. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin yaş grubu, evdeki çocuk sayısı, Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların yaşı, öğrencinin kaç yıldır Bilsem'e devam ettiği, öğrencinin sınıf düzeyi, Bilsem'de devam ettiği eğitim programı, ebeveynin eğitim düzeyi, algılanan çocuğa yönelik tutum, oturdukları evin durumu, algılanan gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*,

3. Non-parametrik Kruskal Wallis testi, sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi*,

4. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının medeni durum, ebeveynler içinde üstün yetenekli birinin olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi*,

5. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere *Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi* kullanılmıştır.

Elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows ver:16.0” programında çözümlenmiş, manidarlıklar .05 düzeyinde sınanmış, diğer manidarlık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM 6

6. BULGU VE YORUMLAR

6.1. Örneklem Grubunun Genel Yapısına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma grubunu oluşturan ebeveynlerin demografik özelliklerini (velinin durumu, velinin yaş grubu, medeni durum, evdeki çocuk sayısı, evdeki üstün yetenekli çocuk sayısı, Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların yaşı, ebeveynler içinde üstün yetenekli birinin olup olmaması, ebeveynler için üstün yetenekli olanların hangisi olduğu, öğrencinin kaç yıldır Bilsem'e devam ettiği, öğrencinin sınıf düzeyi, öğrencinin okul düzeyi, kendi okulunda sınıf atlayıp atlamadığı, Bilsem'de devam ettiği eğitim programı, ebeveynin eğitim düzeyi, algılanan çocuğa yönelik tutum, oturdukları evin durumu, algılanan gelir düzeyi) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır. Daha sonra anket ile toplanan süresiz değişkenlere göre Aile Ortamı Ölçeği Toplam ve alt boyut puanlarının farklılıklarını saptamak üzere hipotez testleri kullanılmış ve sonuçları tablolastırılarak aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.1.1. Velinin Cinsiyeti İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Anne	52	52,0	52,0	52,0
Baba	48	48,0	48,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.1’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan velilerin 52’si (%52) anne; 48’i (%48) babadır.

6.1.2. Velilerin Yaş Grubu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
26-35	3	3,0	3,0	3,0
36-45	66	66,0	66,0	69,0
46 ve Üstü	31	31,0	31,0	100
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.2’de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan velilerin büyük çoğunluğu (% 66’sı) 36–45 yaşları arasındadır. Ayrıca 26–35 yaşları arasında 3 (% 3), 46 ve üstü yaşlarda ise 31 (%31) velinin bulunduğu görülmektedir. 25 ve altı yaşlarda ise veli yoktur.

6.1.3. Velilerin Medeni Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yığı}
Evli	97	97,0	97,0	97,0
Boşanmış	3	3,0	3,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.3'te görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan velilerin 97'si evli (%97) ve 3'ü (%3) boşanmıştır. Örnekleme bekar ya da dul (eşi vefat etmiş) veli bulunmamaktadır.

6.1.4. Evdeki Çocuk Sayısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yığı}
1 Çocuk	51	51,0	51,0	51,0
2 Çocuk	39	39,0	39,0	90,0
3 Çocuk	7	7,0	7,0	97,0
4 Çocuk	3	3,0	3,0	100
Toplam	100	100	100	

Çizelge 6.1.4'te örneklem grubunu oluşturan velilerin, 51'inin (%51) 1 çocuk; 39'unun (%39) 2 çocuk; 7'sinin (%7) 3 çocuk ve 3'ünün de (%3) ise 4 çocuk sahibi olduğu görülmüştür.

Çizelge 6.1.5 Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yığı}
1 Çocuk	89	89,0	89,0	89,0
2 Çocuk	11	11,0	11,0	100
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.5'te görüldüğü üzere, ailelerin 89'unda (% 89) 1; 11'inde (% 11) ise 2 üstün yetenekli çocuk olduğu görülmüştür. Bilgi formunda, ailedeki üstün yetenekli çocuk sayısı sorulmuş; ancak bu üstün yeteneğin geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış olması şartı aranmıştır. Bu nedenle beklide ailede başka bir üstün yetenekli çocuk olsa bile , geçerli bir test ile tanı konamadığı için oran düşük düzeyde çıkmıştır

Çizelge 6.1.6. İstanbul Bilsem'e Devam Eden Çocukların Yaş Ortalaması

Gruplar	N	$\bar{x}$	Standart Sapma
Çocukların Yaşı	100	11,3	1,349

Çizelge 6.1.6'da; örneklem grubunu oluşturan velilerin üstün yetenekli çocukların yaş ortalamaları yer almaktadır. Bu çocukların en küçüğü 10 ve en büyüğü 15 yaşındadır. Çocukların yaş ortalaması $\bar{x}=11,33$ iken; standart sapması $ss=1,349$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 6.1.7. Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetişkin Olup Olmaması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Var	5	5,0	5,0	5,0
Yok	95	95,0	95,0	100,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.7’de görüldüğü gibi, geçerli bir merkezde yapılmış bir testle üstün yetenekliliği tanılanmış ebeveynin olup olmadığı sorusuna 5 (%5) ebeveynin olumlu; ancak çoğunluğu oluşturan 95 (%95) ebeveynin olumsuz yanıt verdiği görülmektedir.

Çizelge 6.1.8. Çocuğun Bilsen’e Kaç Yıldır Devam Ettiğini Gösteren Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
1 Yıl	56	56,0	56,0	56,0
2 Yıl	25	25,0	25,0	81,0
3 Yıl	19	19,0	19,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.8.’de görüldüğü gibi, çocukların 56’sının (%56) 1 yıldır; 25’inin (%25) 2 yıldır; 19’unun ise (% 19) 3 yıldır ; İstanbul Bilsen’e devam ettiği görülmektedir.

Çizelge 6.1.9. Çocuğun Kendi Okulundaki Sınıf Düzeyi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
İÖ 1. Kademe	63	63,0	63,0	63,0
İÖ 2. Kademe	32	32,0	32,0	95,0
Ortaöğretim	5	5,0	5,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.9’da görüldüğü gibi, İlköğretim 1. Kademe’de 63 (%63); İlköğretim 2. Kademe’de 32 (%32) ve Ortaöğretim’de 5 (%5) çocuk öğrenim görmektedir. İstanbul Bilsen’e devam eden çocukların en küçüğü kendi okulunda 3. sınıfta; en büyüğü ise 9. sınıfta öğrenim görmektedir.

Çizelge 6.1.10. Çocuğun Kendi Okulunda Sınıf Atlayıp Atlamadığını Gösteren Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Sınıf Atlamadı	100	100,0	100,0	100,0

Çizelge 6.1.10’da görüldüğü gibi, örneklem grubu içinde 2007-2008 Öğretim Yılı’nda İstanbul Bilsem’e devam eden çocuklardan hiçbirinin kendi okulunda sınıf atlamadığı görülmektedir.

Çizelge 6.1.11. Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem’de Dahil Olduğu Program İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Uyum-Destek	57	57,0	57,0	57,0
BYF	36	36,0	36,0	93,0
ÖYG	4	4,0	4,0	97,0
Proje	3	3,0	3,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.11’de de görüldüğü gibi örneklem grubu içinde 2007-2008’de İstanbul Bilsem’e devam eden çocukların 57’si (%57) uyum-destek programına; 36’sı (%36) BYF programına; 4’ü (%4) ÖYG programına; 3’ü (%3) projeye dahil olmuşlardır.

Çizelge 6.1.12 Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Düzeyi İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yığ}
İlkokul	3	3,0	3,0	3,0
Ortaokul	3	3,0	3,0	6,0
Lise	17	17,0	17,0	23,0
Yüksekokul	6	6,0	6,0	29,0
Üniversite	49	49,0	49,0	78,0
Yüksek Lisans	16	16,0	16,0	94,0
Doktora	5	5,0	5,0	99,0
Diğer	1	1,0	1,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.12’de görüldüğü gibi, ebeveynlere en son mezun oldukları okul sorulduğunda büyük çoğunluğun “üniversite” seçeneğini işaretlemiş oldukları görülmektedir(%49). İlkokul ve ortaokul mezunu 3’er (%3-%3); lise mezunu 17 (%17); yüksekokul mezunu 6 (%6); yüksek lisans mezunu 16 (%16); doktora mezunu ise 5 (%5) ebeveyn bulunmaktadır. Diğer şikkını işaretleyen ebeveyn, açık ilköğretim okuluna devam etmekte olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 6.1.13. Ebeveynlerin Meslek Grupları İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yığ}
Serbest	5	5,0	5,0	5,0
Öğretmen	11	11,0	11,0	16,0
Bankacı	12	12,0	12,0	28,0
Mühendis	21	21,0	21,0	49,0
Sağlık Sektörü	9	9,0	9,0	58,0
Ev Hanımı	7	7,0	7,0	65,0
Mimar	5	5,0	5,0	70,0
Memur	7	7,0	7,0	77,0
Yönetici	4	4,0	4,0	81,0
Muhasebe-Ekonomi	7	7,0	7,0	88,0
Diğer	12	12,0	12,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.13’de görüldüğü gibi, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun mühendis (%21), öğretmen (%11) ya da bankacı (%12) olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin 5’i (%5) serbest meslek sahibi iken; 9’u (%9) sağlık sektörü, 7’si (%7) ev hanımı, 5’i (%5) mimar, 7’si (%7) memur, 4’ü (%4) yönetici, 7’si (%7) muhasebe-ekonomi meslek grupları içerisine girmektedir. 12 ebeveyn ise (%12) “diğer” diye adlandırdığımız gruba girmektedir. Bu grupta gruplandırılmayan emekli, grafiker, turizmcı, subay veya reklamcı gibi meslekler vardır.

Çizelge 6.1.14. Ebeveynin Anne Baba Tutumları Algısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
İzin Verici-Hoşgörülü	42	42,0	42,0	42,0
Demokratik	39	39,0	39,0	81,0
Otoriter	7	7,0	7,0	88,0
İzin Verici-İhmalkar	6	6,0	6,0	94,0
Aşırı Koruyucu	6	6,0	6,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.14’de görüldüğü gibi, ebeveynlerin 42’si (%42) çocuklarına yönelik olarak kendilerini izin verici-hoşgörülü; 39’u (%39) demokratik, 7’si (%7) otoriter, 6’sı (%6) izin verici-ihmalkar, 6’sı da (%6) aşırı koruyucu olarak algıladığını belirtmiştir.

Çizelge 6.1.15. Oturulan Evin Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Lojman	3	3,0	3,0	3,0
Kira	17	17,0	17,0	20,0
Kendilerinin	68	68,0	68,0	88,0
Aile Bireylerinin	12	12,0	12,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.15’de görüldüğü gibi, örneklerimi oluşturan ebeveynlerin 3’ü (%3) lojmanda, 17’si (%17) kirada, 68’i (%68) kendi evinde, 12’si de (%12) aile bireylerine ait bir evde oturduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 6.1.16. Aileye Ait Gelir Düzeyi Algısı İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yıg}
Ortanın Altı	3	3,0	3,0	3,0
Orta	56	56,0	56,0	59,0
Ortanın Üstü	38	38,0	38,0	97,0
Yüksek	3	3,0	3,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Çizelge 6.1.16. ebeveynlere ait gelir düzeyleri algılarını göstermektedir. Buna göre 56 ebeveyn (%56) ailelerini orta gelir düzeyinde, 3’ü ebeveyn (%3) ortanın altı, 3’ü ebeveynin (%3) yüksek gelir düzeyinde ve 38 ebeveynin de (%38) ise orta üstü gelir düzeyinde algıladıklarını ifade etmiştir. Örneklem grubunu oluşturan veliler arasında kendisini “düşük gelir düzeyinde” algılayan olmamıştır.

6.2. Araştırmanın Hipotezlerine Yönelik Analizler

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının velinin durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*, velinin yaş grubu, evdeki çocuk sayısı, Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların yaşı, öğrencinin kaç yıldır Bilsem'e devam ettiği, öğrencinin sınıf düzeyi, Bilsem'de devam ettiği eğitim programı, ebeveynin eğitim düzeyi, algılanan çocuğa yönelik tutum, oturdukları evin durumu, algılanan gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H testi*, Kruskal Wallis-H testi, sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *Mann Whitney-U testi*, medeni durum ve ebeveynler içinde üstün yetenekli birinin olup olmaması değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi* yapılmıştır.

Genel Toplam İçin Analizler

Çizelge 6.2.1. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t testi		
						t	Sd	p
Toplam puan	Anne Baba	52 48	74,5 72,65	8,067 8,191	1,119 1,182	1,140	98	,257

Çizelge 6.2.1'de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,140$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.2. Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	Sd	p
Toplam puan	26-35	3	78,17	6,652	2	,036
	36-45	66	45,70			
	46 ve Üstü	31	58,05			
	Toplam	100				

Çizelgede 6.2.2.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 6,652$; $p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.3 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	35 yaş ve altı	36-45 yaş grubu	46 ve Üstü
35 yaş ve altı	$\bar{x} = 78,67$	$p > ,05$	$p > ,05$
36-45 yaş grubu		$\bar{x} = 45,41$	$P < ,05$
46 ve Üstü			$\bar{x} = 58,61$

Çizelge 6.2.3'te görüldüğü üzere, aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, söz konusu farklılığın 36-45 yaş grubu ile 46 ve üstü yaş grubu arasında 46 yaş ve üstü lehine istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 6.2.4 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	Z	p
Toplam puan	Evli	97	51,14	4960,50	83,500	-1,254	,222
	Boşanmış	3	29,83	89,50			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.4.'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ebeveynin medeni durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-,254$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.5 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	Sd	p
Toplam puan	1 Çocuk	51	49,51	,287	3	,962
	2 Çocuk	39	50,76			
	3 Çocuk	7	55,57			
	4 Çocuk ve üstü	3	52,17			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.5'te görülebileceği üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=,287$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.6 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	Z	p
Toplam puan	1 Çocuk	89	49,25	4383,00	378,00	-1,230	,219
	2 Çocuk	11	60,64	667,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.6’da görülebileceği gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ailedeki üstün yetenekli çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,230$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.7 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Bilsem’e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	Sd	p
Toplam puan	10 Yaş	35	44,87	4,221	5	,518
	11 Yaş	26	54,94			
	12 Yaş	21	58,05			
	13 Yaş	11	42,73			
	14 Yaş	3	54,83			
	15 Yaş	4	49,38			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.7.’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının Bilsem’e devam eden çocuğun yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,221$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.8., Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailede Bir Üstün Yetenekli Yetişkin Bulunup Bulunmaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	Z	p
Toplam puan	Var	5	29,70	148,50	133,500	-1,647	,100
	Yok	95	51,59	4901,50			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.8’de, ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Yetişkinin Var Olup Olmadığı Değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,647$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.9 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Bilsem’e Devam Etme Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Toplam puan	1 Yıl	56	49,38	,214	2	,898
	2 Yıl	25	52,50			
	3 Yıl ve Üstü	19	51,18			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.9’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının çocuğun Bilsem’e devam etme süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = ,214$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.10 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Toplam puan	İÖ 1. Kademe	63	49,37	1,219	2	,544
	İÖ 2. Kademe	32	54,27			
	Ortaöğretim	5	40,60			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.10'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının çocuğun 2007-2008 öğretim yılında kendi okulunda kaçınıcı sınıfta olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,219$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.11 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem'de Dahil Olduğu Programlar Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Toplam puan	Uyum-Destek	57	49,63	3,214	3	,360
	BYF	36	52,11			
	ÖYG	4	32,75			
	Proje	3	71,33			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.11'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam puanlarının çocuğun 2007-2008'de Bilsem'de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,214$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.12 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Toplam puan	İlkokul	3	84,83	12,047	6	,061
	Ortaokul	3	54,83			
	Lise	17	61,65			
	Yüksekokul	6	47,42			
	Üniversite	49	49,41			
	Yüksek Lisans	16	39,16			
	Doktora	5	30,20			
	Toplam	99				

Çizelge 6.2.12’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 12,047$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.13 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Algısı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	P
Toplam puan	İzin Verici-Hoşgörülü	42	54,71	4,151	4	,386
	Demokratik	39	44,71			
	Otoriter	7	42,64			
	İzin Verici-İhmalkar	6	62,00			
	Aşırı Koruyucu	6	56,33			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.13’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği toplam puanlarının algılanan ebeveyn tutumu Değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,151$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.14 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	P
Toplam puan	Lojman	3	60,50	9,758	3	,021
	Kira	17	58,97			
	Kendimin	68	52,05			
	Aile Bireylerinin	12	27,12			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.14’de görülebileceği üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ailenin oturduğu evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 9,758$; $p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.15 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Lojman	Kira	Kendimin	Aile Bireylerinin
Lojman	$\bar{x} = 60,00$	$p > ,05$	$p > ,05$	$p > ,05$
Kira		$\bar{x} = 58,47$	$p > ,05$	$p < ,01$
Kendimin			$\bar{x} = 52,13$	$p < ,01$
Aile Bireylerinin				$\bar{x} = 27,58$

Çizelge 6.2.15’de görüldüğü üzere, aile ortamı ölçeği toplam puanlarının ailenin oturduğu evin durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın evleri kira olanlarla aile bireylerinin evinde kalanlar arasında aile bireylerinin evinde kalanlar aleyhine $p < ,01$ düzeyinde; evleri kendilerinin olanlarla ile aile bireylerinin evinde kalanlar arasında aile bireylerinin evinde kalanlar aleyhine $p < ,01$ düzeyinde gerçekleştiğini göstermektedir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 6.2.16 Aile Ortamı Ölçeği Toplam Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Toplam puan	Ortanın Altı	3	36,00	4,982	3	,173
	Orta	56	52,60			
	Orta Üstü	38	46,22			
	Yüksek	3	80,00			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.16’da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği toplam puanlarının aileye ait gelir düzeyi algısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,982$; $p > ,05$).

Birlik Beraberlik Alt Boyutu İçin Analizler

Çizelge 6.2.17 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t testi		
						t	sd	p
Birlik	Anne	52	45,37	5,217	,723	1,282	98	,324
Beraberlik	Baba	48	43,96	5,761	,832			

Çizelge 6.2.17’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,282$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.18 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Puanlarının Ebeveynin Yaş Grubu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
	26-35	3	82,50			
Birlik	36-45	66	46,17	6,536	2	,038
Beraberlik	46 ve Üstü	31	56,33			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.18’de görüleceği gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik puanlarının ebeveynin yaş grubu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 6,536$; $p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.19 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Grubu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	35 yaş ve altı	36-45 yaş	46 ve Üstü
35 yaş ve altı	$\bar{x} = 83,50$	$p < ,05$	$p > ,05$
36-45 yaş		$\bar{x} = 46,30$	$p > ,05$
46 ve Üstü			$\bar{x} = 56,24$

Çizelge 6.2.19’da görüldüğü gibi, aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farklılığın 35 yaş ve altı yaş grubu ile 36-45 yaş grubu arasında 35 ve altı yaş grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 6.2.20. Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Birlik Beraberlik	Evli	97	50,89	4936,00	108,000	-,759	,448
	Boşanmış	3	38,00	114,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.20’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin medeni durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığını göstermektedir ($z=-,759$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.21. Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	1 Çocuk	51	48,67	,578	3	,901
	2 Çocuk	39	51,91			
	3 Çocuk	7	56,29			
	4 Çocuk	3	49,83			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.21’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 =,578$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.22 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Birlik	1 Çocuk	89	49,12	4371,50	366,500	-1,358	,174
Beraberlik	2 Çocuk	11	61,68	678,50			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.22’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik puanlarının ailedeki üstün yetenekli çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z = -1,358$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.23 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Bilsem’e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	10 yaş	35	43,97	6,339	5	,275
	11 yaş	26	53,56			
	12 yaş	21	60,90			
	13 yaş	11	41,32			
	14 yaş	3	61,67			
	15 yaş	4	50,00			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.23’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik puanlarının Bilsem’e devam eden çocuğun yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 6,339$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.24 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetişkin Bulunup Bulunmaması Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Birlik	Var	5	22,20	111,00	96,000	-2,243	,025
Berberlik	Yok	95	51,99	4939,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.24’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının ailedeki üstün yetenekli yetişkinin var olup olmadığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-2,243$; $p<,05$). Söz konusu farklılık evde üstün yetenekli bir ebeveynin bulunmadığı aileler lehine gerçekleşmiştir. Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin ailelerinde üstün yetenekli bir yetişkinin bulunmaması durumunda birlik beraberlik puanı, bulunana ailelere göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Çizelge 6.2.25 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Kaç Yıldır Bilsen’e Devam Ettiği Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	1 Yıl	56	48,31	,865	2	,649
	2 Yıl	25	54,70			
	3 Yıl ve Üstü	19	51,42			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.25’te görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının çocuğun kaç yıldır Bilsen’e devam ettiği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = ,865$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.26 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007–2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	İÖ 1. Kademe	63	48,32	2,049	2	,359
	İÖ 2. Kademe	32	56,17			
	Ortaöğretim	5	41,70			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.26’de sunulduğu gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının çocuğun 2007–2008 öğretim yılında kendi okulunda kaçınıcı sınıfta olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=2,049$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.27 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008 Öğretim Yılında Bilsem’de Dahil Olduğu Program Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	Uyum-Destek	57	48,84	5,591	3	,133
	BYF	36	51,86			
	ÖYG	4	35,88			
	Proje	3	85,17			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.27’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının çocuğun 2007-2008’de Bilsem’de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=5,591$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.28 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Berberlik	İlkokul	3	89,50	15,419	6	,017
	Ortaokul	3	48,17			
	Lise	17	61,62			
	Yüksekokul	6	47,17			
	Üniversite	49	50,31			
	Yüksek Lisans	16	39,34			
	Doktora	5	22,40			
	Toplam	99				

Çizelge 6.2.28’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-berberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 15,419$; $p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.29 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlk	O.okul	Lise	Y.kokul	Üni.	Y. Lis.	Doktora
İlkokul	$\bar{x}=83,33$	P<,05	$p>,05$	p<,05	p<,05	p<,05	p<,05
Ortaokul		$\bar{x}=55,67$	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$
Lise			$\bar{x}=58,97$	$p>,05$	$p>,05$	p<,05	p<,05
Yüksekokul				$\bar{x}=49,58$	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$
Üniversite					$\bar{x}=50,19$	$p>,05$	p<,05
Yüksek Lis.						$\bar{x}=40,69$	$p>,05$
Doktora							$\bar{x}=24,50$

Çizelge 6.2.29’de görüldüğü üzere, aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul grubu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farklılığın ilkokul mezuniyeti grubu ile yüksekokul mezuniyeti grubu arasında $p<,05$ düzeyinde; ilkokul mezuniyeti ile üniversite mezuniyeti grubu arasında $p<,05$ düzeyinde; ilkokul mezuniyeti ile yüksek lisans mezuniyeti grupları arasında $p<,05$ düzeyinde; ilkokul mezuniyeti ile doktora mezuniyeti arasında $p<,05$ düzeyinde; lise mezuniyeti ile yüksek lisans mezuniyeti arasında $p<,05$ düzeyinde; lise mezuniyeti ile doktora mezuniyeti arasında $p<,05$ düzeyinde ve üniversite mezuniyeti ile doktora mezuniyeti grupları arasında $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiğini göstermektedir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). İlköğretim mezunu olan ebeveynlerin birbirleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik uyumlu davranışları, ortaöğretim mezunu olanlar dışındaki tüm eğitim düzeyine sahip ebeveynlerden anlamlı derecede daha olumlu düzeydedir. Lise mezunu olan ebeveynlerinde çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem; yüksek lisans ve doktora yapmış ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir. Üniversite mezunu ebeveynlerin çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem, doktora yapmış olan ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir.

Çizelge 6.2.30 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumu Algısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	İzin Verici-Hoşgörülü	42	53,39	4,451	4	,348
	Demokratik	39	46,06			
	Otoriter	7	38,29			
	İzin Verici-İhmalkar	6	61,50			
	Aşırı Koruyucu	6	62,33			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.30’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının algılanan ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,451; p > ,05$).

Çizelge 6.2.31 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	Lojman	3	60,83	10,061	3	,019
	Kira	17	58,24			
	Kendimin	68	52,33			
	Aile Bireylerinin	12	26,58			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.31’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının ailenin oturduğu evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 10,061; p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.32 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Lojman	Kira	Kendimin	Aile Bireyleri
Lojman	$\bar{x} = 59,17$	$p > ,05$	$p > ,05$	$p > ,05$
Kira		$\bar{x} = 54,03$	$p > ,05$	$p < ,01$
Kendimin			$\bar{x} = 52,18$	$p < ,01$
Aile Bireyleri				$\bar{x} = 33,83$

Çizelge 6.2.32’de görüldüğü üzere, aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın evi kira olanlarla evi aile bireylerine ait olanlar arasında, evi aile bireylerine ait olanlar lehine $p < ,01$ düzeyinde; evi kendinin olanlar ile evi aile bireylerine ait olanlar arasında evi aile bireylerine ait olanlar lehine $p < ,01$ düzeyinde gerçekleştiğini göstermektedir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 6.2.33 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Beraberlik Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Birlik Beraberlik	Ortanın Altı	3	30,83	3,685	3	,289
	Orta	56	53,29			
	Orta Üstü	38	46,57			
	Yüksek	3	67,83			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.33’de görüldü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği birlik-beraberlik alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,685$; $p > ,05$).

Denetim Alt Boyutu İçin Analizler

Çizelge 6.2.34 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Cinsiyeti Değişkenine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t testi		
						t	sd	p
Denetim	Anne	52	30,0	3,390	,470	,911	98	,744
	Baba	48	29,40	3,227	,466			

Çizelge 6.2.34’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız t grup testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=,911$; $p>,05$).

Çizelge 6.2.35 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	26-35	3	72,33	6,017	2	,049
	36-45	66	45,69			
	46 ve Üstü	31	58,63			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.35’de görüldüğü gibi, aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=6,017$; $p<,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 6.2.36 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	35 yaş ve altı	36-45	46 ve Üstü
35 yaş ve altı	$\bar{x} = 51,50$	$p >,05$	$p >,05$
36-45		$\bar{x} = 44,94$	$p <,05$
46 ve Üstü			$\bar{x} = 57,65$

Çizelge 6.2.36’de görülebileceği üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farklılığın 36-45 yaş grubu ile 46 ve üstü yaş grubu arasında 36-45 yaş grubu lehine $p <,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. 46 yaş ve üstü ebeveynlerin aile içinde denetime verdikleri önem, 36-45 yaş ebeveynlere göre anlamlı derecede daha yüksektir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p >,05$).

Çizelge 6.2.37 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin Medeni Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Denetim	Evli	97	51,27	4973,00	71,000	-1,514	,130
	Boşanmış	3	25,67	77,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.37’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin medeni durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z = -1,514$; $p >,05$).

Çizelge 6.2.38 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Evdeki Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	1 Çocuk	51	50,59	,201	3	,977
	2 Çocuk	39	49,49			
	3 Çocuk	7	54,43			
	4 Çocuk	3	53,00			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.38’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının evdeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = ,201; p>,05$).

Çizelge 6.2.39 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailedeki Üstün Yetenekli Çocuk Adedi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Denetim	1 Çocuk	89	49,81	4433,00	428,000	-,681	,496
	2 Çocuk	11	56,09	617,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.39’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ailedeki üstün yetenekli çocuk adedi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z = -,681; p>,05$).

Çizelge 6.2.40 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Bilsem’e Devam Eden Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	10 yaş	35	47,89	2,474	5	,780
	11 yaş	26	54,40			
	12 yaş	21	55,14			
	13 yaş	11	47,50			
	14 yaş	3	36,00			
	15 yaş	4	42,75			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.40’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının Bilsem’e devam eden çocuğun yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,474$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.41 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailede Üstün Yetenekli Bir Yetişkinin Var Olup Olmaması Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Denetim	Var	5	50,00	250,00	235,00	-,040	,968
	Yok	95	50,53	4800,00			
	Toplam	100					

Çizelge 6.2.41’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ailedeki üstün yetenekli yetişkinin var olup olmadığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z = -,040$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.42 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Kaç Yıldır Bilem'e Devam Ettiği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	1 Yıl	56	51,45	,156	2	,925
	2 Yıl	25	49,82			
	3 Yıl ve Üstü	19	48,61			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.42'da görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının çocuğun kaç yıldır Bilem'e devam ettiği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = ,156; p > ,05$).

Çizelge 6.2.43 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007–2008 Öğretim Yılında Kendi Okulunda Kaçınıcı Sınıfta Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	İO 1. Kademe	63	50,69	1,693	2	,429
	İO 2. Kademe	32	52,61			
	Ortaöğretim	5	34,60			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.43'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının çocuğun 2007–2008 öğretim yılında kendi okulunda kaçınıcı sınıfta olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,693; p > ,05$).

Çizelge 6.2.44 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun 2007-2008’de Bilsem’de Hangi Programlara Dahil Olduğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	Uyum-Destek	57	51,06	3,843	3	,279
	BYF	36	53,28			
	ÖYG	4	25,00			
	Proje	3	40,50			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.44’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının çocuğun 2007-2008’de Bilsem’de hangi programlara dahil olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,843$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.45 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynin En Son Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	p
Denetim	İlkokul	3	66,67	6,630	6	,387
	Ortaokul	3	59,83			
	Lise	17	61,18			
	Yüksekokul	6	41,17			
	Üniversite	49	48,94			
	Yüksek Lisans	16	40,94			
	Doktora	5	46,10			
	Toplam	99				

Çizelge 6.2.45’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ebeveynin en son mezun olduğu okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 6,630$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.46. Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Ebeveyn Tutumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	P
Denetim	İzin Verici-Hoşgörülü	42	55,75	4,482	4	,345
	Demokratik	39	43,63			
	Otoriter	7	51,57			
	İzin Verici-İhmalkar	6	60,83			
	Aşırı Koruyucu	6	46,83			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.46’da sunulduğu üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının algılanan ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,482$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.47 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Ailenin Oturduğu Evin Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	P
Denetim	Lojman	3	54,33	4,045	3	,257
	Kira	17	59,18			
	Kendimin	68	50,46			
	Aile Bireylerinin	12	37,46			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.47’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının ailenin oturduğu evin durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,045$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.48 Aile Ortamı Ölçeği Denetim Alt Boyutu Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	χ^2	sd	P
Denetim	Ortanın Altı	3	56,83	7,250	3	,064
	Orta	56	51,45			
	Orta Üstü	38	45,42			
	Yüksek	3	90,83			
	Toplam	100				

Çizelge 6.2.48’da görülebileceği üzere, örnekleme oluşturan ebeveynlerin aile ortamı ölçeği denetim alt boyutu puanlarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = 7,250$; $p > ,05$).

Çizelge 6.2.49 Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik Alt Boyutu ile Denetim Alt Boyutu Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	n	r	p
Birlik-Berberlik Denetim	100	,679	,000

Çizelge 6.2.49, ebeveynlerin verdiği Birlik-Berberlik alt boyutu puanları ile denetim alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır ($r = ,679$; $p < ,001$). Buradan da anlaşılabacağı gibi, Birlik-Berberlik alt boyutu puanları yükseldikçe denetim alt boyut puanları da yükselmektedir.

BÖLÜM 7

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Bu bölümde; çocuğu 2007-2008 Öğretim Yılında İstanbul Bilsem’de eğitim gören 100 anne babadan random olarak oluşturulmuş bulunan örneklem grubuna uygulanan bilgi formu ve Aile Ortamı Ölçeği’nden elde edilen sonuçlara, bu sonuçların tartışılmasına paralel olarak da bazı önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci amaç cümlesi; Bilsem’e devam eden üstün yetenekli çocuk ebeveynlerinin sahip oldukları sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerin belirlenmesi ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda aşağıda ayrıntılı olarak açıklanan sonuçlara ulaşılmıştır.

Örneklem grubunun %52’sini anneler; % 48’ini babalar oluşturmuştur. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu (% 66’sı) 36–45 yaşları arasındadır. Bunu % 31 ile 46 yaş ve üstü veliler izlemiştir. Son sırada % 3 ile 26-35 yaşları arasındaki veliler yer almıştır. Grupta 25 yaş ve altı veli yoktur.

%97’si evli; %3’ü boşanmış olan üstün yetenekli çocuk ebeveynlerin, %51’inin tek çocuk; % 39’unun 2 çocuk; %7’sinin 3 çocuk ve % 3’ünün ise 4 çocuk sahibi oluşuna bakılarak, az çocuk yapma eğiliminde oldukları belirlenmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin %89’unun 1; % 11’inin ise 2 üstün yetenekli çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Bilgi formunda, ailedeki üstün yetenekli çocuk sayısı sorulmuş; ancak bu üstün yeteneğin geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış olması şartı aranmıştır. Her aileden yalnız bir çocuğun Bilsem’e devam ettiği görülmekte olduğundan, % 11’lik oranı oluşturan ailelerin diğer çocuklarının üstün yetenekli ancak Bilsem öğrencisi olmadıkları belirlenmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin, Bilsem’e devam eden çocuklarının yaş ortalaması $\bar{x} = 11,33$ ’tür.

Geçerli testlerle (WISC-R, Stanford-Binet) tanılanmış bir üstün yeteneğe sahip olup olmadıkları sorulan ebeveynlerden %5'i bu soruya olumlu; çoğunluğu oluşturan % 95'i ise olumsuz yanıt vermiştir; ancak bu %95'lik grup içinde geçerli yetenek testlerinden geçmemiş üstün yetenekli ebeveynlerin bulunma olasılığı bulunmaktadır.

2007-2008 Öğretim Yılında, çocukları Bilsem'e devam eden örneklem grubu çocuklarının %57'si uyum-destek programına; %36'sı BYF programına; % 4'ü ÖYG programına; %3'ü proje programına dahil olmuşlardır. Söz konusu çocukların %56'sı bu kurumda bir yıldır eğitim görmektedir. %25'i 2 yıldır ve %19'u ise 3 yıldır İstanbul Bilsem'e devam etmektedir. En küçükleri kendi okulunda 3. sınıfta; en büyükleri ise 9. sınıfta olan bu öğrencilerin %63'ü ilköğretim 1. kademe'de, % 32'si ilköğretim 2. kademe'de ve %5'i ortaöğretim'de öğrenim görmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocuklarından hiçbirinin geçmişte kendi okulunda sınıf atlamamış olduğu görülmüştür. Bu sonuç çok farklı şekillerde yorumlanabilir. Bilsem'de öğrenim gören üstün yetenekli çocukların, sınıf atlayacak kadar çok üstün yetenekli olmadıkları veya çok üstün yetenekli olsalar bile duygusal ve sosyal gelişim düzeylerinin sınıf atlamaya uygun olmadığı düşünülebilir. Ayrıca ailelerin bilinç düzeyleri yüksek olduğu için çocuklarının yeterli duygusal ve sosyal olgunluğa ulaşmadığını düşündükleri için sınıf atlama konusunu hiç gündeme getirmedikleri veya getirseler dahi okul yönetimi tarafından kabul edilmediği düşünülebilir.

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde; ilk sırayı %49 ile üniversite mezunlarının aldığı görülmektedir. Bunu % 17 ile ortaöğretim ve %16 ile yüksek lisans mezunları izlemiştir. Yüksek okul mezunu olan veliler % 6, Doktora eğitimini tamamlamış olan veliler ise % 5'dir. Son sırayı %3 ile ilkokul ve ortaokul mezunu olan veliler almıştır. Örneklem grubunun yaklaşık %76'sı yüksek öğretimlidir. Bu sonuç; örneklem grubu velilerin eğitim düzeylerinin, Türkiye ortalama eğitim düzeyinden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuca bağlı olarak üstün yetenekli çocukların bu yetenek özelliklerini kalıtsal olarak ebeveynlerinden aldıkları söylenebilir. Aynı zamanda velilerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların bilişsel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek aile ve çevre ortamını da yarattıkları söylenebilir. Bu sonuçlar; genetik olduğu kadar ailesel ve çevresel faktörlerle de

ilişkilendirilen üstün yetenekliliğin, iyi eğitilmiş bir aileyle de doğrudan bağlantılı olduğu gerçeğinin bir kez daha altını çizmiştir.

Araştırmanın, örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin büyük çoğunluğunu mühendisler (%21) oluşturmaktadır. Bunu % 12 ile bankacılık sektöründe çalışanlar ve % 11 ile öğretmenler izlemiştir. Ebeveynlerin %9'u sağlık sektöründe, %7'si muhasebe-ekonomi sektöründe, % 7'si devlet sektöründe çalışmaktadır. Örneklem grubunun % 7'si ev hanımı iken, %5'i mimar ve serbest meslek sahibidir. Ebeveynlerin % 12'si verilen ankette meslek bölümünde diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu grupta emekli, grafiker, turizmci, subay veya reklamcı gibi meslek grupları yer almıştır. Eğitim düzeyi ile pozitif orantılı olarak meslek gruplarının da daha üst bilişsel/sosyo-kültürel özelliklere sahip meslek gruplarından geldikleri anlaşılmaktadır.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin %42'si çocuklarına yönelik olarak kendilerini izin verici-hoşgörülü; %39'u demokratik, %7'si otoriter(baskıcı), %6'sı izin verici-ihmkar, %6'sı da aşırı koruyucu olarak algılamaktadır. Yapılan bilimsel çalışmalar; demokratik çocuk yetiştirme tutumunun, çocukların bilişsel-sosyal ve duygusal gelişimleri üstünde çok büyük olumlu etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Çağdaş, 2003). Üstün yetenekli çocuklara sahip ailelerin %39'unun kendilerini demokratik ana baba olarak algılaması, üstün yetenekli çocukların sosyal ve duygusal açıdan da yaşıtlarına göre daha olumlu özelliklere sahip olacaklarının bir belirtisidir. Diğer taraftan izin verici- hoşgörülü ana baba tutumları ise çocukların daha özgür ve bağımsız, özgüvenli çocuklar olarak yetişmelerini sağlamaktadır. Yine örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin kendilerini % 42 oranında izin verici-hoşgörülü olarak algılaması, çocukların gelişimleri üstünde olumlu etkiye neden olacaktır. Ancak bu ana baba tutumlarının, sadece algılanan tutumlar olduğu da unutulmamalıdır. Üstün yetenekli çocuk ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarında baskıcılık veya ihmkarlığın, toplamda %13 ile küçük bir yüzdeye sahip olması, üstün yetenekli çocuklar adına olumlu bir durumdur. Ancak % 13 gibi küçük bir yüzde olsa da bu tür istenmeyen ana baba tutumlarına sahip olmak, üstün yetenekli çocukların sosyal/duygusal davranışları üstünde olumsuz etkiye sahip olacaktır.

Örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin %68'i kendi evinde, %17'si kirada, , % 12'si aile bireylerine ait bir evde ve %3'ü lojmanda oturduğunu ifade etmiş; grubun % 56'lık bir

çoğunluğu kendini orta gelir düzeyinde tanımlamıştır. Bunu % 38 ile kendilerini orta üstü gelir düzeyinde algılayanlar izlemiştir. Yüksek ve ortanın alt gelir düzeyi algısına sahip ebeveynler sadece %3'dür. Velilerin hiç biri kendisini düşük gelir düzeyinde algılamamıştır. Eğitim ve meslek değişkenleri ile doğru orantılı olarak orta ve ortalama üstü gelir düzeyine sahip olanlar çoğunluktadır. Ekonomik düzeyin yükselmesi, artan eğitim düzeyiyle birlikte çocukların bilişsel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek çevresel ortamları da beraberinde getirmektedir.

Araştırmanın ikinci amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, anne ve babalar arasında farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; anne ve babaların aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik–beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların ailelerindeki çocuk yetiştirme tutumları; anne ve baba arasında benzerlik göstermektedir. Çocukların sağlıklı kişilik geliştirmelerinde anne ve babaların benzer ve tutarlı çocuk yetiştirme tutumlarının çok etkili olduğu düşünüldüğünde bu sonucun üstün zekalı çocukların kişilik gelişimini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, anne babanın yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; yaş değişkenine göre anne ve babaların aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik–beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılıkların bulunduğu anlaşılmıştır. Anne ve babaların yaş değişkeni farklılaştıkça buna bağlı olarak onların aile ortamı ölçeğinin toplam ve alt boyutlarından aldıkları puanlar farklılaşmaktadır. Aile Ortamları Ölçeği Toplam puanları; 46 yaş ve üstü anne ve babalarda, 36-45 yaş arasında bulunan anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. 35 yaş ve altı anne ve babaların ölçeğin birlik ve beraberlik boyutundan almış oldukları puanlar, 36-45 yaş arasındaki anne ve babalardan anlamlı derecede daha yüksektir. Genç anne ve babaların çocuklarını yetiştirirken birbirlerine yakın tutumlar gösterdikleri görülmektedir. Ölçeğin denetim boyutunda ise; yine 46 yaş ve üstü anne ve babaların 36-45 yaş arasındaki anne ve babalardan daha yüksek puanlar aldığı anlaşılmıştır. Anne ve babaların yaş düzeyi arttıkça, ortalama düzeyde yaşa sahip olan anne ve babalara göre, çocuk yetiştirmede denetim özelliğine daha fazla önem verdikleri anlaşılmaktadır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda diğer ikili karşılaştırmalar arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Araştırmanın dördüncü amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, anne babanın medeni durum değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; anne ve babaların medeni durum değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Anne ve babaların evli veya boşanmış olmaları; çocuklarını yetiştirirken farklı çocuk yetiştirme tutumlarına sahip olmadıklarını göstermektedir. Üstün yetenekli çocukların boşanmış anne babalarının, çocuklarına karşı benzer davranışlar göstermeye devam etmeleri, boşanmanın yol açtığı psikolojik rahatsızlığı, büyük ölçüde bertaraf etmiş olacaktır. Ortaya çıkan bu sonuç, ebeveynlerin yüksek eğitim düzeyleriyle ilişkilendirilebilir.

Araştırmanın beşinci amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların ailelerinde anne ve babalar; çocuklarının sayısı ne olursa olsun onlara karşı davranışları büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın altıncı amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, ailedeki üstün yetenekli başka bir çocuk bulunma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; ailede başka bir üstün yetenekli çocuk bulunma değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik–beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Ebeveynlerinin ailelerinde sağlıklı bir ortam yaratma konusunda, ailelerinde üstün yetenekli bir başka çocuk bulunması durumunda, üstün yetenekli bir başka çocuğun bulunmadığı ailelerden farklı olmayacak şekilde, hassas ve bilinçli tutum ve davranışlar içinde oldukları düşünülmektedir. Bu sonuç, örneklem grubunu oluşturan ebeveynlerin yüksek eğitim düzeyleriyle ilişkilendirilebilir.

Araştırmanın yedinci amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, ailedeki üstün yetenekli bir yetişkin bulunma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; ailede üstün yetenekli bir yetişkin bulunma değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Ancak Aile Ortamları Ölçeğinin birlik beraberlik alt boyutunda, ailede üstün yetenekli bir yetişkinin bulunma durumuna göre istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üstün yetenekli çocuğun ailesinde üstün yetenekli bir yetişkin bulunması durumunda, ailede uyumlu davranış ortaya koymak, üstün yetenekli bir yetişkinin bulunmadığı ailelere göre zorlaşmaktadır. Anne veya babadan birinin üstün yetenekli olması, ailedeki birlik-beraberliği olumsuz etkilemektedir. Algı, tutum ve davranışlarda ortaya çıkan uyumsuzluk ve farklılıkların, aile ortamına yansımaktadır.

Araştırmanın sekizinci amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, çocuğun Bilsem'e (toplam yıl olarak) devam etme süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; çocuğun Bilsem'e (toplam yıl olarak) devam etme süresi değişkenine göre; ölçeğin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından alınmış olan puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu durumda veli ve kurum iş birliğinin artırılması, rehberlik hizmetlerinden sağlanacak faydanın maksimum düzeye nasıl çıkarılacağının belirlenmesi gereklidir

Araştırmanın dokuzuncu amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, ailedeki üstün yetenekli çocuğun kendi okulundaki sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan araştırma sonucunda; ailede üstün yetenekli çocuğun sınıf düzeyi değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. İlköğretim I.kademe, ilköğretim II.kademe ve ortaöğretimde öğrenim görmekte olan üstün yetenekli çocukların velilerinin Aile Ortamı Ölçeği puanları birbirine yakındır. Çocukları hangi öğretim kademesinde olursa olsun veliler üstün yetenekli çocuklarına benzer davranışlar sergilemektedirler.

Araştırmanın onuncu amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, çocuğun Bilsem'de katıldığı program değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; çocuğun Bilsem'de katıldığı program

değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocuğun ailelerinin çocuklarına ilişkin davranışları, onların Bilsem’de katıldığı Uyum-destek, BYF, ÖYG ve Proje program çeşitlerine göre fark göstermemektedir.

Araştırmanın on birinci amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği’nden aldıkları puanların, ebeveynin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; ebeveynin eğitim düzeyi değişkenine göre; Aile Ortamı Ölçeği’nin hem toplam hem de denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır; ancak birlik-beraberlik alt boyutunda, ebeveynin eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Farklı eğitim düzeylerine sahip ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri uyuma yönelik davranışlar farklılık göstermektedir. İlköğretim mezunu olan ebeveynlerin birbirleri ile çocuk yetiştirmeye yönelik uyumlu davranışları, ortaöğretim mezunu olanlar dışındaki tüm eğitim düzeyine sahip ebeveynlerden anlamlı derecede daha olumlu düzeydedir. Lise mezunu olan ebeveynlerin de çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem; yüksek lisans ve doktora yapmış ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir. Üniversite mezunu ebeveynlerin çocuk yetiştirmede birlik ve beraberliğe verdikleri önem, doktora yapmış olan ebeveynlerden daha yüksek düzeydedir. Anne ve babaların eğitim düzeyleri arttıkça, ailelerin birlikte ortak karar alma süreçleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Buna karşılık eğitim düzeyinin en düşük olduğu ilköğretim mezunu olan velilerin ailelerinde ise ortak karar alma süreçleri, eğitilmiş ailelere göre daha olumlu düzeydedir. Bu sonuç, büyük ölçüde eğitilmiş ailelerin daha yüksek düzeydeki beklentilerinin olduğunu ve karşılıklı ilişkilerde bireyselliğe ve eleştirel yaklaşıma daha çok önem verdiklerini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın on ikinci amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği’nden aldıkları puanların, algılanan çocuk yetiştirme tutumları değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; algılanan çocuk yetiştirme tutumları değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin algıladıkları ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları farklılıkları, onların Aile Ortamı Ölçeği’nden aldıkları puanlarda

farklılığa neden olmamıştır. Bu sonuç, ölçeğin yanıtlanması sırasında sosyal beğenirlik faktörünün devreye girmiş olması olasılığını düşündürmektedir.

Araştırmanın on üçüncü amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamları Ölçeği'nden aldıkları puanların, oturulan evin durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; oturulan evin durumu değişkenine göre; ebeveynlerin aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik–beraberlik alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hem toplamda hem de birlik beraberlik boyutunda; aile bireylerine ait bir evde oturan ebeveynlerin çocuklarına ilişkin davranışları; kirada ve kendilerine ait bir evde oturanlardan farklılık göstermiştir. Bu iki aşamada da aile bireylerine ait bir evde oturan ebeveynlerin puanları, kirada ve kendilerine ait evde oturanlardan daha düşük düzeydedir. Ailelerine ait bir evde oturan ebeveynlerin, bu gerekçe ile ekonomik anlamda kendilerini ailelerine karşı baskı altında hissetmekte oldukları, bunun sonucunda da aile ortamlarının olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir. Kendi evi olanlar ve kirada oturan ebeveynler, ailelerine ait bir evde oturanlara göre ekonomik açıdan daha kendilerini özgür hissetmekte ve bunun sonucunda da aile ortamları olumlu yönde etkilenmektedir.

Araştırmanın on dördüncü amaç cümlesi; ebeveynlerin Aile Ortamı Ölçeği'nden aldıkları puanların, algılanan gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda; algılanan gelir düzeyi değişkenine göre; aile ortamı ölçeğinin hem toplam hem de birlik –beraberlik ve denetim alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocuk velilerinin algıladıkları gelir düzeyi farklılıkları, ebeveynlerinin Aile Ortamı Ölçeğinden aldıkları puanlarda farklılığa neden olmamıştır.

Araştırmanın on beşinci amaç cümlesi; velilerin Aile Ortamı Ölçeği birlik beraberlik ve denetim alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığı ile ilgilidir. Yapılan analizler sonucunda iki alt boyut puanları arasında pozitif yönde istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin aile içinde birlik ve beraberlik puanları yükseldikçe, buna bağlı olarak denetim puanları da yükselmektedir.

7.2. Öneriler

Araştırmacılara Öneriler

Üstün yetenekli çocukların ailelerinde üstün yetenekli bir ebeveynin ve başka bir çocuğun bulunup bulunmadığının daha bilimsel olarak belirlenebilmesi için gelecekte daha geniş kapsamlı bir çalışmanın yapılması önerilir. Bu çalışmada konu ile ilgili anket maddelerinde evet cevabı vermeleri için mutlaka üstün yetenekliliğin geçerli bir test yardımı ile ve uzman raporu ile kanıtlanmış olması gerekmektedir. Ancak uygulamalar sırasında ebeveynlerin ailedeki diğer üstün yetenekliliği sadece gözlem ile saptadıkları gözlemlenmiştir. Ancak anket prosedürü nedeni ile cevapları “hayır” olmuştur. Bu durum da belli bir şekilde veri kaybına neden olmuştur. Bu gerekçe ile gelecekte üstün yetenekli çocukların ailelerindeki bütün fertlerin alanda uzman kişilerce geçerli zeka testlerinden geçirilmeleri bilim adına yararlı olacaktır.

Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin anne baba tutumları, anket sorusu ile algılama düzeyinde belirlenmiştir. Gelecekteki araştırmalarda ebeveynlere geçerli ve güvenilir çocuk yetiştirme tutumları ölçeği kullanılarak; aile ortamı ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin saptanması yararlı olacaktır.

Araştırma kapsamında Bilsem’e devam eden üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin medeni durum değişkenine göre durumları araştırıldığında, 100 kişilik örneklem grubunda çok az sayıda parçalanmış aile olduğu anlaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin aile ortamını değerlendirmelerinin medeni durum değişkenine göre farklılığının saptanması için gelecekteki araştırmalarda evli ve boşanmış ebeveynlerden eşit sayıda ve daha büyük bir örneklem grubu ile çalışılması önerilir.

Bu araştırma kapsamında Aile Ortamı Ölçeği sadece ulaşılabilen ebeveynlere uygulanabilmiştir. Bu nedenle de aile içindeki anne ve babanın aile ortamını değerlendirmeleri arasındaki farklılık belirlenememiştir. Gelecekteki araştırmalarda ölçeğin mutlaka hem anne hem de babaya uygulanması yararlı olacaktır.

Uygulayıcılara Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda Bilsem'e devam eden üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin bazılarında düşük düzeyde aile içi birlik ve beraberlik özelliği bulunduğu görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel/sosyal ve duygusal gelişimleri üstünde olumsuz yönde etkiye sahip olan düşük düzeydeki bu özelliklerin, sağlıklı bir aile ortamında olması gereken seviyeye getirilmesinde Bilsem'in rolü ve önemi büyüktür. Bu amaçla, kurumun, farklı yaş gruplarından ebeveynlerin, denetime verdikleri önemi, birlik-beraberlik boyutuna verdikleri önem ile sağlıklı bir biçimde dengelemelerine yardımcı olacak seminerler düzenlemesi ve rehberlik hizmetleri sunması yerinde olacaktır.

Ebeveynlerin de kurumun kendilerine yönelik olarak sunduğu bu hizmetlerden maksimum düzeyde yararlanabilmek için gerekli zamanı ayırmaları ve gönüllü bir iş birliği içinde olmaları önemlidir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, F., “Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Sorunları”, Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı, 63, 1, 447-460, İstanbul:Çocuk Vakfı Yayınları, 2004.
- Akarsu, F. (2000). İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) İçin Bir Öğrenme Modeli, Gifted and Talented International, 15(2), 124-129
- Akarsu, F. , (2001) Üstün Yetenekliler, Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları. Ankara: Eduser Yayınları
- Akarsu, F., (1993).Üstün Zihinsel Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar. Asrı Diyalog.3. 26-27
- Akkanat, H. “Üstün veya Özel Yetenekliler” Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Seçilmiş Makaleler Kitabı, 166-169, İstanbul:Çocuk Vakfı Yayınları , 2004.
- Akkutay, Ü., Osmanlı Eğitim Sisteminde Enderun Mektebi Seçilmiş Osmanlı Ansiklopedisi , Cilt 5, Ankara, 2000.
- Aklan, C., Öktem, F., Saldıroğlu, H. ve Yılmaz, M. (1991). “Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyon Raporu” Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. 481-497, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,2004.
- Alperden, N. (1993) ODTÜ Öğrencilerinin Uyum Düzeyini Etkileyen Bireysel Sosyal ve Ailesel Bazı Etmenler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara :Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Apuhan, R. Ş. (2003). Ahlak ve Karakter Eğitimi .(1.Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları
- Ataman, A. (1996). “Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar” Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. 155-168, İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları, 2004.

Avcı, N., ve Ersoy, Ö., “Üstün veya Özel Yetenekliler”, Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı ., 195-210, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2004.

Aydoğmuş, K., “Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları”.Ana Baba Okulu (2. Basım). s:135-147, İstanbul: Remzi Kitabevi , 1990

Balkan İ. K. ; Şendil, G. (2005). Anne Baba Olmak (1. Baskı) İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dizisi

Baran, G.(2005), Dört Beş yaş Çocuklarının Sosyal Davranışlarının ve Aile Ortamlarının İncelenmesi, Çağdaş Eğitim Dergisi, 30(321); 9-16,

Bilgili, A. E., (2000) Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu – Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı- , Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2000

Bilsem, 2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı 1. ve 2. Dönem Çalışma Raporu

Bilsem, 2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı, 1. Dönem Çalışma Raporu

Cloud , H ; Townsend, J. (1996). Sınırlar (2. Baskı), İstanbul: Sistem Yayıncılık

Cloud , H ; Townsend, J. (2001). Anne Faktörü (E. Aksay. Çev.) (2. Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık

Cutts, N. E.; Moseley, N. (2004). Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi (İ., Ersevim, Çev.). İstanbul: Özgür Yayınları

Cüceloğlu, D. (1998). İçimizdeki Çocuk (20. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi .

Çağdaş, A., (2003). Anne-Baba-Çocuk İletişimi (1. Basım). Konya: Eğitim Kitabevi

Çağlar, D.(1972). Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri. A.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt : 5 Sayı: 3-4

Çağlar, D.(1976). Üstün Okulda Başarısız Olan Üstün Zekalı Çocuklar. Çağdaş Eğitim Dergisi Cilt : 2 Sayı:10 Ankara , Sayfa : 9-14

Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi- Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu-(1. Baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2004.

Davaslıgil, Ü. (1990). Üstün Çocuklar. Yaşadıkça Eğitim Ekim-Kasım-Aralık. Sayı:13, İstanbul

Dodson, F. (1998). Sevgiyle Disiplin. (Çev. İpek Van Den Born). İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık

Elmacıoğlu, T. (1998).Başarıda Aile Faktörü (1. Baskı) .İstanbul: Hayat Yayıncılık

Enç, M. (1979). Enderun. Üstün Beyin Gücü Gelişimi ve Eğitimleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:83, Ankara, Sayfa: 285-338

Enç, M. (1979). Özel Eğitimin Tarihçesi. Üstün Beyin Gücü Gelişimi ve Eğitimleri Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:83, Ankara

Enç, M. (1979).Özel Eğitimin Gerekçesi. Üstün Beyin Gücü Gelişimi ve Eğitimleri Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:83, Ankara, Sayfa: 285-338

Enç M. Çağlar, D., ve Özsoy , Y. (1987). Özel Eğitime Giriş (Geliştirilmiş 3. Baskı) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi

Gökdere, M., Çepni, S. (2003).Üstün Yetenekli Çocuklara Verilen Değerler Eğitiminde Öğretmenin Rolü. Değerler Eğitimi Dergisi. Cilt: 1. Sayı: 2

Haluk, Y. (2004). Üstün Yetenekli Çocuk Görüşleri Kitabı. (1. Baskı) . İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

Humphreys, T. (1999). Disiplin Nedir? Ne Değildir? (Çev. Berat Çelik). (1. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık

İnceoğlu, M. (2000). Tutum-Algı İletişim (3. Baskı). Ankara: İmaj Yayınevi

Jost, M. (2006). İleri Zekalı Çocukları Tespit Etmek ve Desteklemek (A. Kanat , Çev). İzmir: İlya İzmir Yayınevi (1999)

Karakuş, N. (2000). Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İstanbul :Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kırk, S. A. (1972). Educating Exceptional Children (2. Baskı).U.S.A. : Houghton Mifflin Company

Ömeroğlu, E. (1993). Üstün Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı (2004), Çocuk Vakfı Yayınları S: 275-282 İstanbul

Önder, A. (2003). Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Özoğul, S. Ç., (1975) Üstün Yetenekli Öğrencileri Araştırmaya Yöneltilme ve Psikolojik Danışma Sorunları. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı:1-4

Rowe, A. J. (2007). Yaratıcı Zeka (Ş. Gülmen. Çev.) . (1. Baskı) . İstanbul : Prestij Yayınları (2004)

Saban, A. (2002). Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim (Geliştirilmiş 2. Baskı) Ankara : Nobel Yayın Dağıtım

Salk, L. (1995). Çocuğun Duygusal Sorunları (& Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi

Saygılı, S. (2004). Çocuklarda Davranış Bozuklukları , İstanbul: Elit Yayıncılık

Smith, D. D., (1998).İntroduction to Special Education Teaching an Age of Challenge (3. Baskı) . United States of America : Allyn and Bacon. A Viacom Company

Şahin, A. (1996). Üstün Yetenek. Yaşadıkça Eğitim. Sayı: 47 İstanbul

Usluer, S. (1989) . The Reliability and Validity of the Turkish Family Environment Questionnaire (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Uzun, M. (2004). Üstün veya Özel Yeteneklilik Nedir? Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı (1. Baskı). s:18 İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

Uzun, M. (2004). Üstün veya Özel Yetenekli Çocuk Kimdir? Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı (1. Baskı)., İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

Yavuzer, H., “Yaygın Anne Baba Tutumları” Ana Baba Okulu (2. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi (1990)

Yıldırım, E., (2006). Örgütsel Öğrenmenin Öncülü Olarak Örgütsel Zeka: Teori ve Bir Uygulama (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yörükoğlu, A. (1998) . Çocuk Ruh Sağlığı Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi (23.Basım) . İstanbul: Özgür Yayınları

İnternet Adresleri

Ataman, A. (2003). Üstün Yetenekli/Zekalı Çocuk ile Yaşamak . Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 4. Sayı <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi39-40/ataman.htm> Sitesinden 05.07.2008 tarihinde indirilmiştir.

www.beyazit.k12.tr (Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu Sitesi)

www.istanbulbilsem.meb.k12.tr (TC Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul Bilsem Resmi Sitesi)

Koçer, D., (2006). Zeka Nedir?. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi72/orta-kocer.htm>
Sitesinden 06.02.2008 tarihinde indirilmiştir.

www.ogm.meb.gov.tr (T.C. Milli Eğt. Bak. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Resmi Sitesi)

www.tuycev.org (Türkiye stn Yetenekli ocuklar Eğitim Vakfı Sitesi)

“Zeka Geriliği (Mental Retardasyon)”, <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/mr.htm>
Sitesinden 06.02.2008 tarihinde indirilmiştir.

AİLE ORTAMI ÖLÇEĞİ (Ek-1)

YAŞ.....		TARİH....../.../2008		CİNSİYET (E) (K)	
		(1) Hiç katılmıyorum	(2) Biraz katılıyorum	(3) Katılıyorum	(4) Kuvvetle katılıyorum
1-BB	Ailemizde faaliyetler oldukça dikkatli planlanır.				
2-BB	Aile üyeleri duygularını açıkça ifade ederler.				
3-D	Ailemizde kurallara uymaya çok önem verilir.				
4-D	Ailemizle ilgili kararlar daha çok büyükler tarafından verilir.				
5-BB	Bizim ailede bireyler, kendi meselelerini kendileri halleder.				
6-BB	Bizim evde işler belirli bir düzene göre yapılır.				
7-BB	Evde birbirimize kişisel sorunlarımızı anlatırız.				
8-D	Aile üyelerinin doğru ve yanlışlar hakkında kesin düşünceleri var.				
9-BB	Aile üyeleri gerçekten birbirlerine destek olur.				
10-D	Birbirimizle konuşurken ne dediğimize dikkat ederiz.				
11-BB	Bizim ailede herkese verilecek bol zaman ve ilgi vardır.				
12-D	Bizim ailede canımız ne isterse yapabiliriz.				
13-BB	Ailemizde birlik beraberlik duygusu vardır.				

		(1) Hiç katılmıyorum	(2) Biraz katılıyorum	(3) Katılıyorum	(4) Kuvvetle katılıyorum
14-D	Ailemizde uyulması gereken kurallar vardır.				
15-D	Ailemizde kararlaştırılmış bir şeyin tam zamanında yapılması (dakiklik) çok önemlidir.				
16-D	Bizim evde kurallar oldukça katıdır.				
17-D	Ailemizde, üyelerin sormadan karar değiştirmesi olumsuz karşılanır.				
18-BB	Aile üyeleri kızgınlıklarını açıkça gösterir.				
19-BB	Ailece temiz ve düzenli insanlarız.				
20-BB	Ailemiz bizi kendi kendimize yeterli olmaya teşvik eder.				
21-BB	Ailemizde, sesimizi yükselterek bir şey elde <u>edemeyeceğimize</u> inanırız.				
22-D	Ailemizde her bireyin görevi açıkça belirlenmiştir.				
23-BB	Ailemizde bir anlaşmazlık olduğunda, bunu çözümlmek ve huzuru sağlamak için çaba sarf ederiz.				
24-BB	Birbirimizle gerçekten iyi geçiniriz.				
25-BB	Bizim evde, aradığımız bir şeyi yerinde bulmak zordur.				
26-BB	Aile üyeleri karşılaştıkları sorunları kendi kendilerine hallederler.				

Sayın Veli,

Aşağıdaki anketin amacı hazırlamakta bulunduğum yüksek lisans tezi için bilimsel bilgi toplamaktır. Ankette iki bölüm bulunmaktadır. Bölüm I kişisel ve eğitimsel durumunuzla, Bölüm II ise aile ortamınız ile ilgilidir.

Ankete vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlar doğrultusunda gruplandırılarak, yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. Bu yüzden anketin herhangi bir yerine isim ve kimliğinizle ilgili bilgiler yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmanın sağlıklı bulgulara ulaşması anketteki ifadelere vereceğiniz cevaplara bağlı olduğundan, cevaplarınızın gerçek anlamda tutum ve görüşlerinizi yansıtmaları çok önemlidir. Ankette yer alan soruların tümünü içtenlikle yanıtlamanızı ve gereken özeni göstermenizi diler, ilgi ve yardımlarınız için teşekkür eder , saygılarımı sunarım.

Alev Başak ATAMAN

Yeditepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul

BÖLÜM 1

Öğrencinin ☐ Annesiyim ☐ Babasıyım			Yaş Grubunuz: ☐ 25 ve altı ☐ 26-35 yaş arası ☐ 36-45 yaş arası ☐ 46 -55yaş arası ☐ 56 ve üstü					
Medeni Durumunuz: ☐ Evli ☐ Bekâr ☐ Dul (Eşi vefat etmiş.) ☐ Boşanmış								
Sahip olduğunuz çocuk sayısı:			Ailedeki üstün yetenekli (geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış) çocuk adedi :					
İstanbul BİSEM'e devam eden çocuk adedi (Yaş belirtiniz.) : 1. çocuk/yaşı : 2. çocuk/yaşı: 3. çocuk/yaşı : 4. çocuk/yaşı:			Ailedeki üstün yetenekli (geçerli bir merkezde yapılmış testle tanılanmış) yetişkinler : ☐ anne ☐ baba					
ÇOCUĞUN BİSEM'E GİRDİĞİ YIL	ÇOCUĞUN 2007-2008 ÖĞRETİM YILINDA KENDİ OKULUNDA KAÇINCI SINIFTA OLDUĞU	ÇOCUK KENDİ OKULUNDA HİÇ SINIF ATLADI MI? (Evet/Hayır)	ÇOCUĞUN 2007-2008'DE BİSEM'DE DAHİL OLDUĞU PROGRAM					
.....			Uyum ☐	Destek Eğitimi ☐	Byf ☐	Öyg ☐	Proje ☐	
.....			Uyum ☐	Destek Eğitimi ☐	Byf ☐	Öyg ☐	Proje ☐	
.....			Uyum ☐	Destek Eğitimi ☐	Byf ☐	Öyg ☐	Proje ☐	
.....			Uyum ☐	Destek Eğitimi ☐	Byf ☐	Öyg ☐	Proje ☐	
En Son Mezun Olduğunuz Okul: ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksek Okul ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer :								
Mesleğiniz :								
Genel olarak kendinizi , çocuğa yaklaşım açısından nasıl tanımlarsınız? ☐ İzin verici, hoşgörülü ☐ demokratik ☐ otoriter ☐ izin verici , ihmalkar ☐ aşırı koruyucu								
Oturduğunuz Ev: ☐ Lojman ☐ Kira ☐ Kendimin ☐ Aile Bireylerinin								
Ailenize ait gelir düzeyi alınız: ☐ Düşük ☐ Ortanın altı ☐ Orta ☐ Orta üstü ☐ Yüksek								